

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS INSTITUTAS
SOCIALINIO DARBO KATEDRA

Milita Žičkutė

**PROSTITUCIJOS ŠEŠĖLYJE: SEKSO PIRKIMO NARATYVAI
HEGEMONINIO VYRIŠKUMO KONTEKSTE**

Magistro baigiamasis darbas

Socialinio darbo studijų programa, valstybinis kodas 621L50004

Socialinio darbo studijų kryptis

Vadovas prof. dr. Jonas Ruškus

Apginta SMF dekanas

Kaunas, 2014

SANTRAUKA

Milita Žičkutė. Prostitucijos šešėlyje: sekso pirkimo naratyvai hegemoninio vyriškumo kontekste. Vadovas prof. dr. Jonas Ruškus. Vytauto Didžiojo universitetas, Socialinių mokslų fakultetas, Socialinės gerovės institutas, Socialinio darbo katedra, Kaunas, 2014.

Prostitucija egzistuojanti nuo pirmųjų laikų savyje talpina socialinį neteisingumą, išnaudojimą ir pažeidžiamas žmogaus teises, todėl socialinis darbas būdamas anti-engėjiška praktika, privalo imtis iniciatyvos. Darbe remiamasi interpretuojamąja – konstruktyvistine ontologija, kuri teigia, kad socialiniai reiškiniai neegzistuoja savaime, jie yra sukonstruoti ir įtakoti kitų. Prostitucijos fenomenas sąlygotas stereotipų, pasmerkimo ir visuotinės stigmatizacijos, dažnai šios nuostatos trukdo į reiškinį pažvelgti iš esmės. Pripažįstama, kad prostituciją sukuria paklausa, tačiau apie ją nekalbama, tai tarsi nematoma prostitucijos pusė, kuri palikta užribyje. Nėra aiškios informacijos, kokia ši paklausa ir kas sąlygoja jos egzistavimą, todėl siekiant kalbėti apie tuos, kurie perka seksą ir išlaiko sekso industriją, šio darbo tikslas – atskleisti vyrų, perkančių seksą, naratyvus projektuojant socialinio darbo intervencijos kryptis. Keliami tyrimo klausimai: kaip sekso pirkimo reiškinį aiškina perkantieji seksą? Kaip sekso pirkimas yra susijęs su hegemoninio vyriškumo nuostatomis? Kokios galimos socialinio darbo intervencijos kryptys sekso pirkimo kontekste?

Siekiant atskleisti vyrų, perkančių seksą naratyvus buvo pasitelktas kokybinis naratyvinis tyrimas. Remiamasi subjektyvistine – interpretuojamąja epistemologija. Pasirinkta tyrimo dalyvių trianguliacija, kuri padėjo gauti tikslesnius duomenis iš reiškinio vidaus (interview su sekso pirkėjais) ir išorės (interview su policijos pareigūnais). Tyrimo duomenims surinkti pasirinktas pusiau struktūruotas interview. Buvo atliktas vienas interview su sekso pirkėju susitikus ir 20 trumpų interview bendraujant virtualioje erdvėje. Tyrimo dalyvių amžius nuo 23 iki 48 metų. Taip pat atlikti trys interview su policijos pareigūnais. Gauti duomenys buvo analizuojami remiantis naratyvinės analizės pagrindiniais 5 žingsniais.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad vyrai perkantys seksą nepripažįsta prostitucijos apibrėžimo, tačiau sekso pirkimo veiksmui taiko skirtingas suvokimo formas. Jie nedaro sąsajų tarp sekso pirkimo priešasčių ir pasekmių. Kalbėdami apie hegemoninį vyriškumą yra persmelkti dviprasmybės jausmo, nes sekso pirkimą laiko nevyrišku, tuo pačiu kovoja su žinojimu apie savo daromus veiksmus. Sekso pirkėjo portretas yra neapibrėžiamas, tai statistinis, eilinis vyras, kuris yra įvairaus amžiaus, socialinio ir šeimyninio statuso, turintis įvairų išsilavinimą ir gali būt bet kurios profesijos atstovas, vienintelis kriterijus, jis turi turėti pinigų sekso pirkimui. Šiuo metu yra taikoma tik baudimo sistema. Tyrimo duomenys leido suprojektuoti galimas socialinio darbo intervencijos kryptis: individualus darbas su sekso pirkėju, įstatymų pataisų inicijavimas, bei prevencijos, keičiančios normalizacijos požiūrį vykdymas.

SUMMARY

In the shadows of prostitution: Sex Purchase Narratives within the Context of Hegemonic Masculinity

Milė Žičkutė. Thesis tutor: Prof. Dr. Jonas Ruškus. Vytautas Magnus University, Faculty of Social Sciences, Institute of Social Welfare, Department of Social Work, Kaunas, 2014.

Prostitution has existed since primeval times. This phenomenon contains the social injustice, exploitation and violations of human rights. Social work, as an anti-oppressive practice, must take action. The paper is based on interpretative – constructivist ontology, which proposes that social phenomena do not exist in spite of themselves, but they are designed and influenced by others. Prostitution is conditioned by stereotypes, stigmatization and universal condemnation and often this approach doesn't let to look at the very core of this phenomenon. It is recognized that prostitution is created by demand but it is not discussed in public. It is like an invisible side of prostitution, which is left behind. There is no clear information what the demand is and what determines its existence, so there is a need to discuss those who buy sex and support sex industry. The aim of this paper is to reveal narratives of men who buy sex with the purpose to design directions of social work based on these narratives. The questions the research raises are: How the phenomenon of sex-purchase is explained by the buyers themselves? What are the possible directions of social work intervention in the context of the sex-purchase?

In order to reveal the narratives of men who buy sex, qualitative narrative study was chosen. The research is based on subjectivist - interpretative epistemology. Triangulation of research participants was chosen, which helped to get more accurate data from inside of the phenomenon (interview with sex buyers) as well as from outside (interview with police officers). To collect research data, semi-structured interview type was chosen. One interview with a sex buyer was made directly, through meeting and talking to him, and 20 short interviews were made through communication in cyber space. Age of research participants is from 23 to 48. Also 3 interviews with police officers were made. The output data was subjected to 5 steps narrative analysis scheme.

The results of the research revealed that men who buy sex do not accept definition of prostitution, rather they are willing to define act of buying sex in different perception. They do not make the link between reasons and consequences of sex purchase. When they speak of hegemonic masculinity they feel full of ambiguity. Participants believe that to buy sex is unmanly, while they struggle with the fact that they buy sex. The portrait of sex buyer is not identified. It is statistical, ordinary man from various age groups and social categories who can have various relationship statuses and various educations. Sex buyers have only one criterion in common – they have money to buy sex. Presently sex buyers are punishable. The research data allowed designing potential social work intervention directions: individual work with sex buyer, the initiation of changes in the law, and prevention, which must change approach of normalization.

TURINYS

SANTRAUKA	2
SUMMARY	3
LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	5
ĮVADAS	6
1. SOCIALINIO DARBO PRASMĖS, MASKULINIZMO IR PROSTITUCIJOS SUVOKIMO TEORINĖS PRIELAIDOS	9
1.1 ŠIUOLAIKINIO SOCIALINIO DARBO PERSPEKTYVOS	9
1.1.1 Socialinis teisingumas ir žmogaus teisės: esminės socialinio darbo vertybės.....	9
1.1.2 Radikalus socialinis darbas	11
1.2 MASKULINIZMAS: DOMINUOJANTYS VYRIŠKUMO DISKURSAI	16
1.2.1 Lyčių santykiai dominavimo aspektu	16
1.2.2 Hegemoninio vyriškumo samprata ir dominuojantys stereotipai	18
1.3 PROSTITUCIJA KAIP ENGĖJIŠKA PRAKTIKA	22
1.3.1 Engimo samprata	22
1.3.2 Prostitucijos sampratos ir kriminalinis kontekstas.....	24
1.3.3 Nematoma prostitucijos pusė - paklausa.....	26
1.3.4 Prostitucijos stigma.....	29
2. TYRIMO ” PROSTITUCIJOS ŠEŠĖLYJE: SEKSO PIRKIMO NARATYVAI HEGEMONINIO VYRIŠKUMO KONTEKSTE“ METODOLOGIJA	31
3. TYRIMO „PROSTITUCIJOS ŠEŠĖLYJE: SEKSO PIRKIMO NARATYVAI HEGEMONINIO VYRIŠKUMO KONTEKSTE“ DUOMENYS.....	35
3. 1 Sekso pirkimo naratyvas: <i>ar aš laimingas?</i>	35
3. 2 Vyrų, kurie perka seksą hegemoninio vyriškumo supratimo naratyvas: <i>būti stipriu</i>	52
3.3 Intervencijos sekso pirkimo kontekste naratyvas: <i>ten jau sužaloti žmonės ateina</i>	56
DISKUSIJA	66
IŠVADOS.....	69
REKOMENDACIJOS	71
LITERATŪRA	72
PRIEDAI	76

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

Lentelės:

1 lentelė. Tyrimo dalyvių skaitinė reikšmė	33
--	----

Paveikslai:

1 pav. Sekso pirkimo naratyvas	35
2 pav. Prostitucijos vyrų akimis istorija	35
3 pav. Požiūrio į moteris istorija.....	38
4 pav. Sekso pirkimo priešasčių istorija.....	42
5 pav. Reikalavimų moterims istorija.....	46
6 pav. Sekso pirkimo jausmų istorija.....	46
7 pav. Nujaučiamos stigmos istorija.....	49
8 pav. Vyrų, kurie perka seksą hegemoninio vyriškumo supratimo naratyvas	52
9 pav. Intervencijos sekso pirkimo kontekste naratyvas	57
10 pav. Sekso pirkėjo portreto istorija.....	57
11 pav. Atsiradusių pasikeitimų po sulaikymo istorija	59
12 pav. Sekso pirkėjo elgesio reido ir sulaikymo metu istorija.....	61

IVADAS

Socialinis darbas besiplėtojanti ir nuolat ieškanti naujų sprendimų profesija, kurios identitetas vis dar formuojasi.

Socialinio darbo profesija lyginant su kitomis profesijomis išsiskiria tuo, kad į individą žvelgia per į asmenį orientuotą teoriją, taip pat atsižvelgia į jo gyvenimo patirtį ir kontekstą (Asquith ir kt., 2005). Pagrindiniai socialinio darbo sudedamieji komponentai ir svarbiausi socialinio darbo principai – žmogaus teisės ir socialinis teisingumas (Asquith ir kt., 2005). Siekiant įgyvendinti žmogaus teises susiduriama su iššūkiais. Kaip teigia Trimailovas (2010) žmonės gimsta nelygūs ir egzistuoja skirtingomis aplinkybėmis. Rawls (2002) kalbėdamas apie socialinio teisingumo fenomeną šiais laikais, akcentuoja, jog pirmenybę privalome teikti labiausiai pažeistiems asmenims, nepaisant to, kad pati koncepcija kalba apie tolygų gerovės paskirstymą. Socialinis darbas šiuo atžvilgiu siekia atstatyti pusiausvyrą.

Šios pusiausvyros itin trūksta prostitucijos fenomeno kontekste. Bromberg (1997) teigia, kad radikalūs feministai pabrėžia, jog ten kur yra lygybė tarp lyčių yra neįmanoma prostitucija, būtent mylintys santykiai yra daug efektyvesni, nei tie, kurie grįsti priespauda ir dominavimu, todėl prostitucijos buvimas tik atspinti amoralų šiuolaikinės visuomenės požiūrį ir išnaudojimo santykių pateisinimą. Pruskus (2010) nurodo, kad prostitucijoje sąveikauja moterys, kurios verčiasi, vyrai, kurie perka seksą ir asmenys, kurie pelnosi. Visas prostitucijos reiškinys sąlygotas stigmos ir ją jaučia ne tik moterys, kurios verčiasi, bet ir anot, Goffman (1963) asocijuotosios stigmos apibrėžtimi, vyrai, kurie perka seksą taip pat yra stigmatizuojamieji, nes jie perka moteris prostitucijoje ir juose išvelgiami moralės ir elgesio defektai. O'Connor ir Healy (2007) teigia, kad moterų ir mergaičių paklausa yra esminė prekybos žmonėmis seksualiniams tikslams ir prostitucijos priežastis ir ši paklausa kuriama vyrų, kurie siekia nupirkti ir išnaudoti moteris. Kaip bebūtų daugiausia dėmesio sulaukia asmenys, kurie verčiasi prostitucija, tuo tarpu, kaip teigia Hughes (2004), kad vyrai, kurie perka sekso paslaugas liko nematomi ir anonimiški prostitucijos kontekste, jie tarsi „beveidžiai ir bevardžiai“, nes kai kalbama apie prostituciją dažniausiai visas dėmesys nukrypsta į moteris. Jaučiama, kad tai yra sąlygota išankstinių nuostatų ir stereotipų, dėl šios priežasties šiame darbe remiamasi interpretuojamąja – konstruktyvistine ontologija, kuri anot Bryman (2008) teigia, kad socialiniai reiškiniai neegzistuoja savaime, jie yra sukonstruoti kitų asmenų, įtakoti aplinkos, tyrėjų, taip pat žmonės realybę mato per kalbą ir suformuotus stereotipus. Gray, Webb (2009) kalbėdami remdamiesi kritine teorija teigia, kad socialinės problemos kyla iš priespaudos, kuri gali pasireikšti įvairiomis formomis. Ir šiuo atveju kalbant apie prostituciją ir vyrus, kurie perka seksą, mes turime pripažinti, kad esama situacija susidarė pasekoje priespaudos ir socialinio neteisingumo. Kritinė teorija siekia, kad žmogus suprastų esantis priespaudoje ir įgytų emancipaciją, kaip teigia Horkheimer reikia išlaisvinti žmones iš aplinkybių, kurios pavergia juos

(1982, cituoja Bohman, 2005).

Dėl to kalbant apie vyrus, kurie perka seksą, svarbu pabrėžti, kad jie veikiami vyraujančių vyriškumo formų ypač hegemoninio vyriškumo – ypač išaukštinotos vyriškumo formos esamoje kultūroje (Connell, 2005). Connell, Messerschmidas (2005) kalbėdami apie hegemoninį vyriškumą akcentuoja, kad per jį veikia hierarchija, kurioje visų pirma vyrai moterų atžvilgiu dominuoja, o antra ši hierarchija tarsi suponuoja mintį, kad nukrypstantys nuo hegemoninio vyriškumo kiti tipai yra marginalizuojami. Tam pritaria Kimmell (1998) ir hegemoninį vyriškumą sieja su galia, tai pasireiškia dominavimu moterų ir silpnesnių vyrų atžvilgiu taip pat vyro disponuojama galia. Apie tai kritinė teorija ir kalba, jog reikia suprasti, kaip veikia dominavimas ir valdžia ir kaip tai atsispindi visuomenės diskursuose, taip pat vienas svarbiausių uždavinių siekti ne tik žmonių emancipacijos, bet ir socialinių pokyčių, paremtų socialiniu teisingumu, tokiu būdu kurti visuomenes, kuriose nebūtų dominavimo, priespaudos ar išnaudojimo (Gray, Webb, 2009).

Sven Axel Månsson (2004, pgl. Hughes, 2004)) daugelį metų pasisakė už tai, kad kritiškiau vertinti sekso pirkėjų elgesį ir suteikti jiems daugiau atsakomybės. Jis kalba apie tai, kad reikia radikaliai pakeisti požiūrį ir prostitucija turi būti apibrėžiama kaip vyrų problema, nes prostitucija yra apie vyrų seksualumą, o ne moterų. Hughes (2004) po atliktų tyrimų apie paklausą teigia, kad reikia didesnę dėmesį skirti vyrų elgesiui, priežastims, kodėl jie perka seksą. Siekiant apžvelgti galimas socialinio darbo intervencijas remiamasi radikaliu socialiniu darbu ir Ferguson (2009) teigia, kad radikaliųjų socialinių darbuotojų praktikos lygyje turi būti pripažinta, jog daugelio klientų problemos yra kilusios dėl materialinės padėties ir patirtos priespaudos, o ne dėl tariamų asmeninių ar individualių trūkumų. Bailey, Brake (1980) yra griežtesni ir įvardija, jog radikalūs socialiniai darbuotojai turi uždavinį sukurti patys praktikos sistemą kiekvienu atveju, nes bendros sistemos nėra.

Tyrimo klausimai: Kaip sekso pirkimo reiškinį aiškina perkantieji seksą? Kaip sekso pirkimas yra susijęs su hegemoninio vyriškumo nuostatomis? Kokios galimos socialinio darbo intervencijos kryptys sekso pirkimo kontekste?

Tyrimo objektas – sekso pirkimo naratyvas hegemoninio vyriškumo kontekste

Tyrimo tikslas – atskleisti vyrų, perkančių seksą, naratyvus projektuojant socialinio darbo intervencijos kryptis.

Tyrimo uždaviniai: 1. Sudaryti sekso pirkimo naratyvą ir paaiškinti, kaip vyrai perkantys seksą jį konstruoja.

2. Paaiškinti perkančiųjų seksą hegemoninio vyriškumo nuostatas.

3. Sudaryti galimos socialinio darbo intervencijos naratyvą sekso pirkimo kontekste.

Tyrimė remiamasi subjektyvistine – interpretuojamąja epistemologija. Atliktas kokybinis naratyvinis tyrimas, kuriuo atskleisti vyrų, perkančių seksą naratyvai. Taikyta tyrimo dalyvių trianguliacija, kurios dėka gauti duomenys iš prostitucijos paklausos vidaus (interview su sekso pirkėjais) ir išorės (interview su policijos pareigūnais). Tyrimo duomenims surinkti pasirinktas pusiau struktūruotas interview, leidęs interview eigoje užduoti papildomus klausimus ir gauti objektyvesnius duomenis. Buvo atliktas vienas interview su sekso pirkėju susitikus ir 20 trumpų interview bendraujant virtualioje erdvėje. Tyrimo dalyvių amžius nuo 23 iki 48 metų. Taip pat atlikti trys interview su policijos pareigūnais. Gauti duomenys buvo analizuojami remiantis Malinausko (2011) pateiktais naratyvinės analizės pagrindiniais 5 žingsniais.

Mokslinis tyrimo aktualumas. JAV, Nacionalinio teisingumo institucijos iniciatyva Shively, Kliorys, Wheeler, Hunt (2012) atliko tyrimą, kuris orientuotas į prostitucijos paklausą ir jos mažinimo strategijas, autoriai kalba apie tai, kad norint mažinti prostituciją svarbu atkreipti dėmesį į paklausą ir jos mažinimo strategijas, jie pateikia išvagas apie tokias galimybes, bei numato pagalbos perspektyvas. Farley, Macleod, Anderson, and Golding (2011) atliko tyrimą apie vyrus perkančius seksą Škotijoje, jie atrado, kad yra sąsajos tarp sekso pirkimo ir pasireiškiančios agresijos. Autoriai numato, kad reikia daugiau tyrimų, kurie tirtų šias sąsajas ir lygintų su tais vyrais, kurie sekso neperka.

Tyrimų šia tema Lietuvoje nepavyko rasti, iki šiol visi rasti tyrimai nukreipti į moteris, kurios verčiasi prostitucija, tačiau nepavyko nieko rasti, kas tirtų prostitucijos paklausą, todėl šis tyrimas nukreiptas į vyrus, kurie perka seksą yra ne tik labai aktualus, bet ir novatoriškas, paremtas nauju požiūriu.

1. SOCIALINIO DARBO PRASMĖS, MASKULINIZMO IR PROSTITUCIJOS SUVOKIMO TEORINĖS PRIELAIDOS

1.1 ŠIUOLAIKINIO SOCIALINIO DARBO PERSPEKTYVOS

1.1.1 Socialinis teisingumas ir žmogaus teisės: esminės socialinio darbo vertybės

Socialinis darbas ne pirmą šimtmetį žinomas pasaulyje, lyginant su tuo Lietuvoje tai pakankamai nauja profesinė kryptis, kuri savo raidos istoriją pradėjo jau atkurtoje Lietuvos nepriklausomoje valstybėje. Šiandien socialinis darbas pripažįstamas, kaip profesija ir yra įtrauktas į Lietuvos profesijų klasifikatorių (Kavaliauskienė, 2005). Tačiau iki šiol yra aišku, kad profesinis identitetas kas kart vis iš naujo formuojasi, vis dar kyla diskusijos siekiant tinkamai apibrėžti socialinio darbo sampratą.

Socialinis darbas, remiantis tarptautinės socialinių darbuotojų federacijos profesijos apibrėžimu (2000), yra profesija, kurios tikslas skatinti socialinius pokyčius visuomenėje, problemų sprendimus žmonių santykiuose ir pasitelkiant įgalinimą didinti žmonių gerovę, taip pat remiasi žmogaus elgsenos ir sistemų teorijomis, tokiu būdu siekiama žmonių ir jų aplinkos sąveikos darnos. (IFSW, 2000). Lietuvių autoriai taip pat formuoja savitą socialinio darbo apibrėžimą, anot Leliūgienės (2003) socialinį darbą galime išskirti į keletą lygių (mikrolygis ir mezolygis), tai profesionali veikla, kurios metu teikiama pagalba ir siekiama atkurti ar išsaugoti socialinius ar psichomentalinius individo ryšius su sociumu, grupe ar kitais individualais. Tidikis (2003) kalbėdamas apie socialinį darbą stengiasi plačiau aptarti veiklą ir teigia, kad „socialinis darbas – specifinė profesinės veiklos rūšis, teikianti žmogui valstybinę ir nevalstybinę pagalbą, siekiant užtikrinti socialinį, kultūrinį ir materialinį jo gyvenimo lygį, suteikti pagalbą žmogui, šeimai ar žmonių grupei asmenybės orumui palaikyti ir laisvai jai vystytis – numatyta Žmogaus teisių deklaracijoje“ (Tidikis, 2003, p. 311).

Iš šių pateiktų apibrėžimų tampa aišku, kad vieno ir visa apimančio socialinio darbo apibrėžimo nėra ir jį surasti per daug sudėtinga, nes pats socialinis darbas yra kompleksinis apimantis ne tik įvairias grupes ar individus, kuriems reikia padėti, tačiau pasireiškia skirtinguose lygiuose. Norint geriau suvokti socialinio darbo esmę galima kalbėti apie atliekamas funkcijas ir vaidmenis, anot Asquith, Clark, Waterhouse¹ (2005) viena iš socialinio darbo funkcijų – paramos, ši funkcija įgyvendinama ten kur yra nepritekliai ir socialinė atskirtis. Taip pat išskiriama, kad socialinio darbuotojo veiklos sutelktumas pasižymi asmens ir aplinkos sąveika, jų teigimu ši sąveika išsiskiria sudėtingumu ir kompleksiskumu, nes tai sąlygoja kliento ir socialinio darbuotojo situacijos individualumas, todėl socialinio darbo veikla reikalauja įvairių mokslo žinių (Camptonas, Galaway, 1999). Socialinio darbo profesija lyginant su kitomis profesijomis išsiskiria tuo, kad į

¹ Čia ir toliau iš anglų kalbos versta darbo autoriaus.

individa žvelgia per į asmenį orientuotą teoriją, taip pat atsižvelgia į jo gyvenimo patirtį ir kontekstą (Asquith ir kt., 2005). Tai mums nurodo, kad visų pirma socialinio darbo koncepcijoje žmogus – vertybė. Johnson (2001) pateikdamas reikiamą socialinio darbuotojo požiūrį į žmogų teigia, kad jis turi tikėti įgimtu žmogaus orumu ir verte, taip pat asmuo savyje turi gebėjimus ir siekdamas pokyčių, bando pasiekti visavertiškumo. Svarbu, kad bet kuris asmuo atsako ne tik už save ir aplink esančius, bet ir už visuomenę, taip pat reikia žinoti, kad asmenims svarbus priklausymas kažkam ir svarbiausia, kad nepasianr to, jog yra bendrų ir panašių porikių, tačiau kiekvienas asmuo yra unikalus ir turi skirtingumų (Johnson, 2001)

Iš čia galime daryti prielaidą, jog socialiniame darbe ypatingai svarbios vertybinės nuostatos, nes profesija orientuota į pagalbą žmogui, tai patvirtina ir Lietuvos socialinių darbuotojų etikos kodeksas (1998), kuriame nurodoma, kad dirbant siekiama įtvirtinti tris vertybines nuostatas: darbas visuomenės gerovei; pagalba individui ar šeimai, sprendžiant jų problemas; socialinio teisingumo siekis. Verta paminėti, kad dirbama su itin pažeidžiamomis žmonių grupėmis ir socialinio darbuotojo teikiama pagalba privalo būti kompetentinga ir grįsta vertybėmis, nes tai įtakoja tolimesnę šių žmonių gerovę.

Vertybių sąvokų galime rasti ne vieną, štai anot Barker (1995) vertybės – papročiai, elgesio standartai bei principai, kurių pageidauja tam tikra kultūra, žmonių grupė ar individas. Socialiniame darbe tai pat vyrauja numatyti standartai, kurie nurodo reikiamą vertybinį požiūrį. Lietuvos socialinių darbuotojų etikos kodeksas (1998) teigia, jog pagrindinė socialinio darbo idėja grįsta žmogaus kaip individualybės ir vertybės gynimu, bei jo teisės į apsisprendimą ir savirealizaciją puoselėjimu.

Remiantis šiuo požiūriu, galime daryti aiškias išvadas, jog siekiant įgyvendinti tinkamą požiūrį į žmogų yra laikomasi vertybinių nuostatų, tačiau tuo pačiu privaloma užtikrinti ir žmogaus teises dar kitaip, anot Asquith ir kt (2005), socialiniu darbu siekiama žmogaus ir jo aplinkos darna, bei jų sąveika. Tokiu būdu norint, dar labiau suabstraktinti ir numatyti pagrindines socialinio darbo gaires, remiantis tarptautinės socialinių darbuotojų federacijos profesijos apibrėžimu (IFSW, 2000) galime teigti, kad pagrindiniai socialinio darbo sudedamieji komponentai – žmogaus teisės ir socialinis teisingumas, tam pritaria ir Asquith ir kt. (2005) teigdami, kad tai svarbiausi socialinio darbo principai.

Norėdami kalbėti apie žmogaus teises, privalome remtis tarptautiniais ir vietiniais dokumentais, kuriuose jos apibrėžiamos ir numatomos. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje (1948) 1 straipsnyje skelbiama – visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (1992) 18 straipsnyje taip pat yra teigiama, kad žmogaus laisvės ir teisės yra prigimtines, tačiau socialinis darbuotojas teikdamas pagalbą pažeidžiamiems rizikos grupės asmenimis susiduria su šių teisių pažeidimais. Dažnu atveju, tai gali būti išnaudojami asmenys,

kurie patyrė prievartą, žeminimą, smurtą, neteisybę arba gyvena orumą pažeidžiančiomis sąlygomis, todėl itin svarbu, kad teikdamas socialinę pagalbą darbuotojas ne tik atstovautų šiuos asmenis, bet ir gintų jų teises. Tai patvirtina ir Žmogaus teisės ir socialinis darbas (2007) jog socialinio darbo veiksmų pateisinimas ir motyvacija, tai žmogaus poreikius atitinkančios teisės, kurias reikia puoselėti ir saugoti.

Tačiau žmogaus teisės nėra paprastai įgyvendinamos, nes susiduriama su prieštaravimais, kaip teigia Trimailovas (2010)

„Žmonės gimsta nelygūs, egzistuodami skirtingomis aplinkybėmis autonomiškai įgyvendina savuosius gerovės tikslus. Sėkmė čia nevienoda. Dėl to nelygybė yra neišvengiamas laisvės kūdikis. Su laisve suderinama tik visų vienoda teisė į pamatines laisves lygybės prieš įstatymą forma. Materialinė, arba faktinė, lygybė prieštarauja teisinei lygybei, mat pastaroji prasminga tik tada, kada su nevienodais žmonėmis privalu elgtis pagal vienodas normas.“ (Trimailovas, 2010, p. 337)

Tuo tarpu Guogis ir Gruževskis (2010) kalba, jog materialinių gėrybių, kurios priklauso žmogui dėl tam tikrų sąlygų, užtikrinimas dažniausiai suprantamas, kaip socialinis teisingumas. Dirbant praktikoje ir priimant sprendimus socialinis teisingumas tampa svarbiu reiškiniu, kuris reikalauja konkrečių išdavų. Rawls (2002) kalbėdamas apie socialinio teisingumo fenomeną šiais laikais, akcentuoja, jog pirmenybę privalome teikti labiausiai pažeistiems asmenims, nepaisant to, kad pati koncepcija kalba apie tolygų gerovės paskirstymą. Socialinis teisingumas turi būti suprantamas, kaip siekis, jog visi asmenys turėtų vienodas prieigas prie materialinių išteklių.

„Dažniausiai vienodos materialinės sąlygos yra traktuojamos kaip minimaliai užtikrinančios orias gyvenimo sąlygas bei apsaugančios silpniausias socialines grupes nuo socialinės atskirties ir socialinės degradacijos“ (Guogis, Gruževskis, 2010, p. 21).

Tokiu būdu socialinis darbuotojas vadovaudamasis socialinio darbo esminėmis vertybėmis: žmogaus teisių užtikrinimu ir socialinio teisingumo puoselėjimu bando atstatyti pusiausvyrą tarp visuomenės sluoksnių, didesnę dėmesį skirdamas pažeistiems asmenims.

1.1.2 Radikalus socialinis darbas

Šis darbas remsis radikalus socialinio darbo suvokimu, kuris šiuo metu skaičiuoja vos kelias dešimtis metų savo patirties ir vystymosi laiko. Ferguson (2009) teigia, kad žvelgiant atgal, radikalus socialinis darbas buvo suformuotas iš 1960-ųjų metų pabaigos įvykių. Jie 1968 metais dalyvavo pirmoje konferencijoje pavadintoje York simpoziumu, kurioje susirinkę specialistai kritikavo pozityvistinius metodus, tuo laikmečiu siekusių analizuoti vyraujančius nusikaltimus ir delikvenciją. Nepaisant to, kad vyravo nusistovėjusios nuostatos apie tai, kad reikalauti neįmanoma ir reikia būti realistais, nuo 1970 metų radikalus socialinis darbas pradėjo ryškėti kaip atskiras požiūris į praktiką (Ferguson, 2009). Autorius nurodo, kad tai įtakojo ne tik prieš tai minėta kritika esamiems metodams, bet ir tai, kad tuo laikotarpiu ideologiniame lygyje, sociologijai įgyjant vis

didesnį populiarumą, kaip mokslo disciplinai, tapo aišku, kad socialinis darbuotojas dažnai susiduria su naujomis ir radikaliomis idėjomis apie šeimą, psichikos ligas, struktūrinių veikslių poveikiu individualiam elgesiui ir socialiai sukonstruota prigimtimi – „iškrypimu“. (Ferguson, 2009).

Radikalus socialinis darbas susidūrė su iššūkiais, tačiau buvo aiškus šios krypties požiūris – iš esmės suprasti engiamųjų poziciją socialinių ir ekonominių struktūrų kontekste, kuriame jie gyvena (Bailey, Brake, 1980). Tai buvo gan smarkus lūžis socialiniame darbe, nes ši radikali idėja kvietė žvelgti daug plačiau ir skatino socialinį darbuotoją vertinti ne tik kliento problemas, bet ir jo aplinką, kuri visa tai įtakojo. Ferguson (2009) teigia, kad tada radikaliųjų socialinių darbuotojų praktikos lygyje buvo pripažinta, jog daugelio klientų problemos buvo kilusios dėl materialinės padėties ir patirtos spaudos, o ne dėl tariamų asmeninių ar individualių trūkumų, taip pat greta kasdieninių įrodymų dėl bendros kovos veiksmingumo, auganti kritika darbo su atveju metodui paskatino darbą bendruomenėje ir bendruomenės veiksmais sukelti pokyčius. Bailey, Brake (1980) kalbėjo, kad socialinio darbo problemos išlieka ideologinės, nes teorija ir praktika, tai nėra atskiri teiginiai ir metodai. Kritiškumas yra ne darbui su atveju individualiai, ne darbui su šeima, ne darbui bendruomenėje, bet kritika yra nukreipta į tikslus, kuriems naudojamos metodai ir teorijos. Tuo pačiu socialiniai darbuotojai neišvengia kritikos, nes jų veiksmai sukelia pasekmes. Sprendimai yra paveikti aplinkos tiek socialinio darbuotojo, tiek kliento

Šie požiūriai itin reikšmingi, jei mes kalbame apie prostitucijos reiškinių ir iš jo sekančias pasekmes. Norint padėti moterims, kurios nukentė nuo prostitucijos reikia žvelgti kur kas plačiau ir kaip skelbia radikalus socialinis darbas reikia įverti aplinką, kurioje tai vyksta, bei imtis platesnį mastą apimančių veikslių, šiuo atžvilgiu, norint kokybiškiau suteikti pagalbą moterims ir mažinti jų išnaudojimo mastus siekiama pažvelgti į vyrus, kurie laikomi engėjais ir numatyti jiems reikalingas pagalbos priemones. Jokiu būdu negalima vyrų deskridituoti ir tik nuteisti, socialinio darbo esmė juos suprasti ir atrasti pagalbos galimybes. Autoriai kalbėdami apie radikalų socialinį darbą pamini, kad vis dėl to radikali praktika yra išlaikyti geros praktikos įsipareigojimus (Ferguson, 2009), tuo tarpu Bailey, Brake (1980) yra griežtesni ir įvardija, jog radikalūs socialiniai darbuotojai turi uždavinį sukurti patys praktikos sistemą kiekvienu atveju, nes bendros sistemos nėra. Tikriausiai tai tik įrodo, kad šios radikali idėja atėjo kurti naujas strategijas, tačiau net kritikuodami esamą situaciją yra pasirengę remtis pasiteisinusia praktika. Tai apibūdina ir Bailey, Brake (1980), kurie kalba, kad radikali praktika tai yra daugiau nei tik bendravimas su klientu, nes socialinis darbuotojas išlaikydamas pagarbą ir kliento savigarbą bando suprasti kliento problemas per platesnį socialinių grupių ir politinių procesų spektrą ir radikaliame socialiniame darbe vis tiek yra itin svarbus kasdieninis darbas su klientais, nes pagalba turi būti teikiama tiems, kam jos labiausiai reikia, privalomas jautrumas žmogui ir jo problemoms.

Labai svarbu paminėti, kad radikalusis socialinis darbas vadovaujasi pagrindinėmis socialinio darbo vertybėmis, tai žmogaus teisėmis (jie stengiasi atstovauti engiamųjų teises) ir skatina kuo daugiau remtis socialiniu teisingumu tai įrodo Ferguson (2009) mintis, kad radikalūs socialiniai darbuotojai, kurie nori realios alternatyvos įprastinei praktikai, kuri tuo metu dominuoja turi dalyvauti ir mokytis iš platesnių judėjimų už socialinį teisingumą. Apskritai autorius pasisako už tai, kad socialinis darbuotojas turi būti susijęs su platesniais socialiniais judėjimais ir to reikia tam, nes radikali praktika yra kolektyvinė veikla ir politinės kompanijos. Jis nurodo, kad individualūs metodai gali radikaliai pareikšti apie žmonių asmeninę padėtį ir tai, kaip jie patys ją mato, tačiau kolektyviniai metodai turi kokybiškai didesnę potencialą bendruomenės pokyčiuose ir struktūriniuose lygmenyse. Šie kolektyviniai metodai socialiniams darbuotojams yra svarbūs keliose dimensijose: pirma tai bendruomenės darbe naudoti, kaip praktikos metodą, o antra radikalus socialinis darbas negali vykti izoliuotai, nes darbuotojai aktyviai pasisako savo klientų vardu.

Apibendrinant radikalaus socialinio darbo praktiką Bailey, Brake (1980) kritiškai įvardija situaciją teigdami, kad problemos ir nauji iššūkiai kils, tuo tarpu, kai dar nėra žinoma, kaip elgtis su esamomis. Reikia išversti visuomenėje esančias teorijas į praktiką, tuo pačiu padedant nukentėjusiems asmenims ir prisidedant prie geresnių sąlygų kūrimo. Tačiau svarbiausia remtis pagrindine idėja radikaliame socialiniame darbe, tai užduotis, kuri orientuota ne tik suprasti pasaulį, bet jį ir keisti, tai ypač aktualu praktikai, bet tuo pačiu tai yra ir šios praktikos pagrindinė dilema. Ferguson (2009) kalbėdamas apie radikalų socialinį darbą įvardija dar vieną itin svarbų dalyką, kad atsiradę radikalūs požiūriai tuo laikotarpiu buvo labai įvairūs ir atspindi plačias ideologines pozicijas – socialistines, feministines ir liberalistines (hipiai). Tai tik įrodo, kad radikaliame socialiniame darbe nepavyko vienos idėjos pritaikyti viskam. Siekiant pažvelgti giliau į radikalaus socialinio darbo siekiamybes toliau šiame darbe bus orientuojamasi į feministinę ideologinę poziciją ir analizuojamas feministinis radikalus socialinis darbas.

Radikali feministinė perspektyva yra gan kategoriška ir griežta. Ji labai aiškiai atskiria engėjus ir engiamuosius, kas radikaliame socialiniame darbe itin svarbu. Bromberg (1997) išskirdama lytis teigia, kad moterų spauda yra pagrindinė spaudos forma, todėl radikalaus feminizmo dėmesys yra skiriamas vyrams engėjams. Tuo tarpu Ślęczka (2005) kalbėdamas apie radikalų feminizmą ir jo nuostatas pristato, kad visuomenė – nedarnus organizmas, pasidalijusi į įvairias interesų grupes ir svarbiausias dalykas mūsų visuomenėje – valdžia, todėl asmenys turintys valdžią ją naudoja engimui ir kitų asmenų išnaudojimui ir ši valdžia dažniausiai priklauso vyrams. Ir toks autorių požiūris suponuoja mintį, kad visuomenėje itin ryškus lyčių pasidalijimas, kuris suskirsto į aukas ir engėjus ir tokia išvada mūsų visuomenei yra stiprus pavojaus signalas. „Visuomenės gyvenimas pirmiausia remiasi prievartiniu vieno paklusimu kitiems ir įvairių paslaugų

valdantiems teikimu“ (Ślęczka, 2005, p. 340). Ši egzistuojanti prievarta sukuria galios santykius, kurie ilgainiui virsta tarytum norma ir tokiu būdu sudaromos visos sąlygos vyravuti engimui.

Remiantis pačio radikalios socialinio darbo teorinėmis perspektyvomis galima teigti, kad norint sistemingai padėti engiamiesiems, reikia į juos žvelgti plačiau ir orientuotis į jų aplinką, bei pačius engėjus, nes tik suvokus iš kur visa tai kyla bus galima daug tikslingiau padėti. Turint galvoj siekiamybę – engiamųjų pozicijos atstovavimą, pagalbą jiems ir pokyčių siekimą jų aplinkoje šis darbas toliau orientuosis į prostitucijos reiškinių, kuris ypatingai dideliu mastu sukuria pažeidžiamą visuomenės grupę – nukentėjusius nuo prostitucijos asmenis.

Pirmiausia kalbant apie prostituciją reikia išanalizuoti vyravjančius radikalios feminizmo apibūdinimus, pavyzdžiui autoriai teigia, kad prostitucija tai kraštutiniausias ir gryniausias seksualinis išnaudojimas (Ślęczka 2005, pgl. Barry 1995). Ir tai atspindi prostitucijos realybę ir kasdienybę, dar daugiau prostitucija yra nusikaltimas, kuris aiškiai turi apibrėžtą auką moterį, kuri ja verčiasi. (Ślęczka 2005, pgl. Brownmiller 1971). O prostitucijoje pagrindinis objektas yra teikiamos seksualinės paslaugos ir čia radikalios feminizmas taip pat atkreipia dėmesį, kad seksualinių paslaugų apibrėžimas tarsi užgožia tikrąją prostitucijos prasmę, kad šio reiškinio plotmėje suteikiama galia naudotis kito žmogaus kūnu, saviems poreikiams patenkinti ir tai yra esminis dalykas vertinant dominavimą ir pavaldumą, nes sandorio perkamoji galia įsigyja gyvo asmens kūną ir klaidinga manyti, kad tai tik seksualinės paslaugos (Miriam, 2005). Tampa aišku, kad autoriai kalbėdami apie prostituciją labai aiškiai išskiria ir įvardija išnaudojimą ir priespaudą moterų atžvilgiu.

Bromberg (1997) apibūdindama moterį prostitucijoje teigia, kad ji yra vyrų priespaudos sistemos auka. Tai tik patvirtina prieš tai aptartą radikalų požiūrį, kuris nurodo, kad visuomenėje egzistuoja galia ir valdžia, kuri priklauso vyrams ir šiuo atveju, prostitucijoje tas labai atsiskleidžia. Radikalios feminizmo suvokime moteris prostitucijoje veikia ne iš laisvo, savanoriško pasirinkimo, bet ji yra prievartos auka, negalime teigti, kad prostitucija tik nepavojingas privatus susitarimas, nes tai įtvirtina ir sustiprina moterų išnaudojimą (Bromberg, 1997). Šis „susitarimas“ yra sąlygotas latentinių veiksmų kaip teigia Miriam (2005) prievarta, sutikimas ir prostitucija yra neatskiriama surišti į vieną bendrą dominavimo paradigmą ir šis dominavimas geriausiai apibūdinamas, ne kaip tiesioginė prievarta ar jėga, bet kaip santykis ir prieinamumas, kas šiuo atžvilgiu suponuoja mintį apie teisėtumą. Tai patvirtina ir visuomenėje vyravjantys mitai, kad vyrams reikia daugiau sekso, nei moterims, bei tai, kad jie stiprioji lytis ir tai tarsi įrodymas, kad jie turi dominuoti santykiuose. Tokiu požiūriu plotmėje tarsi įtvirtinama, kad prostitucija tokia ir turi būti. Nors radikalios feministės yra kritikuojamos dėl to, kad jos parodė gan silpną supratimą apie prostitucijoje egzistuojantį asmeniškumo faktorių, kai pas moterį prostitucijoje ateinama pasiguosti ir ieškoti supratimo ar išklauso, klientas kartais gali ieškoti šilumos ir žmogiško kontakto, nors ir pristato,

kad ateina sekso, tai parodo, kad yra prielaidų, jog prostitucijoje kliento ir moters santykis ne visada yra dirbtinis ir samdytas (Bromberg, 1997). Tačiau prieš tai kalbėta apie dominavimą, galią ir užslėptą priespaudą, todėl teigti, kad moters prostitucijoje ir kliento santykis tarsi lygiavertiškas yra klaidinga, nes vyras tarsi įsivaizduoja jog turi teisę į tą ryšį, jis sudarinėja sandorį ir tai tik nuo jo priklauso, ko jis už tai paprašys, kaip bebūtų tai dirbtinis užmegzto kontakto darinys ir tai parodo, kad moteris visada mieliau klausys ir bandys kalbėti su vyru tam, kad išvengtų seksualinio akto.

Tačiau net pačio radikalaus feminizmo suvokime yra skirtingi požiūriai, kas turi prisiimti atsakomybę dėl egzistuojančios prostitucijos ir moterų išnaudojimo joje. Vienas iš požiūrių yra pakankamai vienpusiškas ir griežtas, nes Ślęczka (2005 pgl. Barry 1979, Brownmiller 1971) kalba, kad visą atsakomybę turi prisiimti vyrai, kurie naudodamiesi moterimis prostitucijoje parodo savo nepagarbą kitai lyčiai ir sukuria moterų beteisiškumą ir nelygiavertiškumą ir kitose gyvenimo plotmėse. Taip pat autoriai kalba apie visuomenės sukurtą mitą, kad moteris yra sandorio dalyvė ir pati nori pardavinėti savo kūną, šis mitas yra sukurtas vyrų, kurie savo atsakomybės našta dėl šio šlykštaus ir brutalaus nusikaltimo perkėlė pačioms moterims. Tai tarsi mums nurodo, kad visi vyrai taip elgiasi ir, šio darbo perspektyvoje, šis visuotinai taikomas požiūris gali būti kritikuotinas, nes per daug drąsu ir, šiuo atveju radikalu, vertikaliu atskyrimu atskirti lytis ir joms uždėti etiketę. Tuo tarpu kitas požiūris nurodo, kad kalbant apie atsakomybės prisiėmimą dėl prostitucijos egzistavimo turime pripažinti, kad ja reikia dalintis, nes visuomenė stengiasi išlaikyti dvejopus standartus ir moterys tuos standartus priima, kadangi moteris priima tai, kad ji yra silpna ir kartais šia savo padėtimi pasinaudoja, susirasdama stiprų ir galingą vyrą, kuris globotų, nors moteris prostitucijoje atmeta visas kalbas apie moters silpnumą, tačiau bendras susitapatinimas su silpnosios vaidmeniu atneša plačiai paplitusį požiūrį, kad moteris yra tik šiek tiek daugiau nei tam tikras indas, kuris skirtas tam tikram skaičiui vyro „įvažiavimų“ (Ślęczka (2005 pgl. Strong 1997). Šis požiūrio taškas yra artimesnis, nes kiekvienoje situacijoje reikia kritiškai vertinti jo dalyvius ir kalbėti apie tai, kad jie privalo prisiimti tam tikrą atsakomybę, tai, kad moterys priima savo silpnosios vaidmenį visuomenėje mums taip pat suformuoja neteisingus požiūrius ir supratimus.

Tačiau apibendrinant galime remtis Bromberg (1997) mintimi, kad radikalūs feministai pabrėžia, kad ten kur yra lygybė tarp lyčių yra neįmanoma prostitucija, būtent mylintys santykiai yra daug efektyvesni, nei tie, kurie grįsti priespauda ir dominavimu, todėl prostitucijos buvimas tik atspinti amoralų šiuolaikinės visuomenės požiūrį ir išnaudojimo santykių pateisinimą.

1.2 MASKULINIZMAS: DOMINUOJANTYS VYRIŠKUMO DISKURSAI

1.2.1 Lyčių santykiai dominavimo aspektu

Visais laikais buvo kalbama apie tai, kad vyrai ir moterys yra iš esmės skirtingi, dažnai liaudyje pasitaikydavo epitetai apie tai, kad vyrai yra iš Marso, o moterys iš Veneros, tačiau šiandieniniame pasaulyje neužtenka tokių pasakymų, turint galvoje tai, kad šie skirtumai tikrai egzistuoja, reikia gilintis ir aiškintis, kokių veikų pasekoje jie atsiranda.

Lips (2008; pgl. Fromm, 1973) teigė, kad hierarchinis visuomenės skirstymas jau pastebėtas netgi pirmykštėse bendruomenėse, tai tiesiog pasireiškia, tuo, kad lyderiavimas susijęs su aukštesnio lygio sugebėjimais ir šie argumentai gan geri, norint padėti ateities visuomenei, kad moteris nebūtų automatiškai asocijuojama su žemesniu statusu nei vyras, nes dabar vyrai patys kartais naudojami tokiais pasiaiškinimais, kad vyriškumo vaidmuo su jame integruota valdžia, gali varžyti, taigi galbūt procesai darantys pokyčius jėgos santykiuose tarp lyčių, ir socialinės struktūros pokyčiai siekiantys išlyginti dominavimo aspektus taps mažiau svarbūs.

Lips (2008) kalba, kad etiketė individualiai moterims ar vyrams turi galingą poveikį kitų suvokimui ir reakcijoms į tą asmenį, ji teigia, kad stereotipiškai mes tikimės skirtingo elgesio, individualių savybių ir fizinės išvaizdos iš vyrų ir moterų, kai mes klasifikuojam žmones pagal lytį (jų biologinį moteriškumą ir vyriškumą), mes linkę manyti, kad turim taip pat suskirstyti juos pagal nustatytus kultūros suformuotus lūkesčius moteriškumui ir vyriškumui, nors daugeliu aspektų nėra būtino ryšio tarp biologinės lyties ir kultūros lūkesčių moterims ir vyrams. Tai sritis, kuri domina sociologus, Giddens (2005) patvirtina jog šiuo metu lyčių studijos įgauna itin svarbią reikšmę, ypač domina socialiniai lyčių skirtingumai, kurie dažnu atveju gan glaudžiai susiję su galia ir esančia nelygybe visuomenėje. Tampa akivaizdu, kad lytis turi svarbią reikšmę gyvenime ir tai patvirtina Conell (2009) teigdama, jog lytis – pagrindinis socialinių ryšių, kultūros ir asmeninio gyvenimo matmuo, nes tai galima laikyti sfera, kuri reikalauja mąstymo apie esmines praktines problemas, kurios liečia tapatumą, teisingumą ir išlikimą.

Giddens (2005) pateikia, jog literatūroje gan aiškiai išskiriama socialinė ir biologinė lytis, pastaroji apibrėžiama vyrų ir moterų fiziologinėmis savybėmis ir skirtumais, o socialinės lyties suvokimas tapatinamas su visuomenėje sukonstruotais vyriškumo ir moteriškumo suvokimais. Tačiau apie šiuos suvokimus taip pat yra įvairių nuomonių, pavyzdžiui Lips (2008) kalba, kad mūsų moteriškumo ir vyriškumo sampratos, suformuluotos priešingybių kalba, nes vyrai, yra manoma, orientuoti į užduotį ir nepriklausomumą, tuo tarpu moterys turi būti orientuotos į santykius ir priklausomumą. Pasak autorės, tokie lyčių stereotipai yra daugiau nei tik atsitiktinis rinkinys nepagrįstų įsitikinimų apie moteris ir vyrus, o tiksliau, jie atstovauja moteriškumo ir vyriškumo kultūros konstrukcijas, kartais menkai dėl fizinių skirtumų, kurie naudojami kaip pagrindas

socialinių santykių tarp moterų ir vyrų grupėms ir asmeniškai, todėl mes neigiamai reaguojam į asmenis, kurie pažeidžia stereotipus, nes jei jie veikė "nenatūraliai", kai iš tiesų, jie tiesiog pažeidžia kultūrinės normas, tai asmenys, kurie, nepaisant kultūros suformuotų lūkesčių, persikelia į sritis, kurios yra manoma, kad yra priešingos lyties sritys, tad tada patys kenčia pasitraukdami ir mažindami veiklą ir stereotipines grėsmes. Iš esmės panašiai kalba ir Butler (1990), kuri griežtai ir radikaliai kritikavo ribas esančias tarp biologinės lyties suvokimo ir socialiai sukonstruotos lyties, jos teigimu kūno dizainas ir matoma išorė politiškai sukonstruota, tam, kad būtų padaromos kategorijos.

Tuo tarpu kiti autoriai bando lyčių klausimą analizuoti pasitelkdami labai konkrečius pavyzdžius ir egzistuojančią nelygybę ir yra gan griežti esamai situacijai. Lips (2008; pgl. Peplau, 2003) nurodo, kad yra keletas skirtumų tarp vyrų ir moterų seksualumo paremtų moksliniais tyrimais: pirma – daugeliu atvejų vyrai parodo didesnę geismą, nei moterys; antra – moterys skiria daugiau dėmesio santykiams seksualinių santykių kontekste; trečia – agresija yra labiau susijusi su vyrų seksualumu; ketvirta – moterų seksualumas yra linkęs būti nepastovus ir gali pasikeisti laikui einant. Tuo tarpu Hughes (2000) teigia, kad visame pasaulyje yra palaikomas moterų išnaudojimas ir priespauda, nes vyrai dažniausiai užima aukščiausias pozicijas sprendimų priėmimų ir įstatymų leidimo lygmenyje, ko sekoje jie formuoja savo interesams tarnaujančią politiką. Ir tam iš esmės pritaria Lips (2008), kad vis dar gajus stereotipas, jog politikoje, biznyje, įtakos sferose, moters statusas yra kažkur žemiau nei vyro, tam nereikalingas paaiškinimas, tiesiog taip buvo, yra ir taip bus, todėl moterys yra daug mažiau matomos įžymumo ir galios pozicijose. Tačiau anot autorės, tyrimai nustatė, kad lyčių skirtumai nėra pagrindinė to priežastis, nes tai labiausiai įtakoja socialiniai barjerai, kurie yra skirtingi, ko nors siekiant ir naudojant jėgą ir abi lytys jautriai reaguoja į šiuos barjerus ir atitinkamai savo elgesiu bando juos įveikti, todėl bandant pakeisti šią situaciją, kad daugiau moterų galėtų užimti galios pozicijas, reikia atsižvelgti ne tik į fizinę lytį, bet ir daryti pokyčius socialinėje struktūroje, kitaip pokyčiai nebus efektyvūs. Tačiau tam yra kliūčių, nes Lips (2008) tarsi patvirtina, jog vyrai ir moterys skirtingi ir nepaisant jų bendro žmogiškumo ir rūpesčio jie negali peržengti anatomijos, lyčių vaidmenų ir kultūros ideologijų dėl vyrų dominavimo, bent jau kol kas.

Viena sudėtingiausių lyčių skirtumų pasekmė tai esanti prievarta ir dominavimas, kuris pasireiškia gan plačiu mastu, Hughes (2000) kalba, kad kontrolės ir prievartos formos gali būti įvairios, pradedant nuo religinių dogmų, kurios verčia moteris slėpti savo kūną iki išnaudojimo pasipelnymo tikslais, įtraukiant į pornografiją, prostituciją. Foucault (1998) aprašydamas galia įtakotus santykius, kai disciplinuojama moterų kūnais, atskiria anatominių-metafizinį mąstymą ir techninį-politinį mąstymą apie kūną, pirmasis mums nurodo į kūno funkcionavimą ir pažinimą, o antrasis nurodo kūno kontrolę, korekciją, paklusnumą. Tai suponuoja mintį, kad esant gajam lyčių

skirtumui, vyrai tarsi prisiima sau valdymo funkciją, kurios pasekoje tarytum turi teisę naudotis kaip tinkami ir tai veda į moterų išnaudojimą, bei destrukciją. Tuo tarpu Lips (2008) pateikia išvadas kurios nurodo, jog didelis išžaginių ir kraujomaišos skaičius parodo, kad ne iš nekontroliuojamo seksualinio potraukio, bet iš visuomeninės vyrų seksualinio dominavimo ideologijos, vyrams suteikiama teisė manyti, kad jie gali primesti savo valią jėgos pagalba moterims, nes išprievartavimas susijęs labiau su jėgos rodymu, nei su seksualumu, todėl didelis prievartavimų skaičius yra stiprus signalas, kuris parodo jog socialinės galios skirtumai turi įtaką lyčių skirtumams ir svarbiausia, jei mes įsivaizduojame visuomenę, kurioje prievartavimas yra labai retas reiškinys, mes įsivaizduojame visuomenę, kurioje vyras ir moteris turi lygų statusą.

Tampa akivaizdu, kad šiandien lyčių galios santykių pažinimas yra viena iš svarbiausių temų, kalbant apie biologines ir socialiai sukonstruotas lytis, t.y. vyrus ir moteris. Šiandieninė visuomenė susiduria su iššūkiu, nes siekdama vieningumo ir socialinio teisingumo turi iš naujo pažvelgti į egzistuojančius stereotipus ir esantį išnaudojimą.

1.2.2 Hegemoninio vyriškumo samprata ir dominuojantys stereotipai

Siekimas atsakyti į klausimą, kas yra vyriškumas, egzistuoja ilgą laiką ir tai neatsiejama nuo socialinio gyvenimo ir lyčių klausimo. Ilgai buvo manoma, kad lytis yra tik biologinė, tačiau padėtis stipriai pasikeitė supratęs, kad lytis socialiai konstruojama. Šiame poskyryje siekiama pažvelgti į vyriškumo sampratos atsiradimą ir vystymąsi, bei šiandieninį supratimą ir atsiradusius sunkumus.

Žvelgiant istoriniu rakursu paaiškėja, kad anksčiau į vyriškumą buvo žvelgta per lyčių vyro vaidmenų teoriją, kas yra kritikuotina, nes vyriškumo vaidmuo buvo netiksliai apibrėžiamas, ribojamas, šis požiūris buvo pakeistas teigiant, kad vyriškumas negali būti statiškas, anaipol, tai besikeičiančio santykio išdava, tada pradėta naudoti vyriškumo samprata (Tereškinas, 2004). Anot, Kublickienės (2003) atsiradus poreikiui analizuoti ir pradėti kalbėti apie vyriškos lyties veiklas ir vaidmenis pradėjo formuotis maskulinizmas, kuris buvo tarsi atsakas feminizmui. Tačiau šios sampratos naudojimas turi savotišką formavimąsi, apie tai kalba Tereškinas (2007), jog pati vyriškumo istorija yra ilga, nes kiekviena visuomenė suformuoja savitą vyriškumo suvokimą ir šiandieninėje visuomenėje yra daug vietų, kur gali pasirodyti skirtingi vyriškumo aspektai.

„<...> maskulinizmas, kaip teorinė mintis bei socialinis judėjimas, skleidžia specifinį vyrišką pasaulio matymo diskursą bei yra atstovaujamas skirtingos pakraipos teorijų (nuo priešiškos moterims „vyrų teisių“ argumentacijos iki profeministinio, antiseksistinio vyrų judėjimo)“ (Kublickienė, 2003, p. 77)

Kimmell (1998) teigia, kad vyriškumas – kintantis ir socialiai konstruojamas prasmėmis, kurios atsiranda per esantį santykį su savimi ir kitais. Vienas svarbiausių aspektų, jog reikia išžvelgti kintamumą ir nestatiškumą bandant suvokti vyriškumo esmę.

„Vyriškumas yra ne tik socialinis struktūrinis reiškinys, įsitvirtinęs socialinėse institucijose ir praktikose, bet ir nuolat iš naujo išgyvenama patirtis bei įveiksinamas vaidinimas“ (Tereškinas, 2007, p. 148)

Čia iškyla tarsi dilema, kaip tada galima apibrėžti vyriškumą, jei jis nuolatos kinta ir esti vis kitoks įtakojamas socialinių struktūrinių pokyčių. Išvengiama dviprasmybė, nes vyrai yra kritikuojami dėl to, kad turi galią ir užima dominuojančią poziciją, tokiu būdu tarsi nuvertindami moteris ir pasikliaudami patriarchalinėmis nuostatomis, kita vertus naujai besiformuojančiam vyriškumui stiliui, kur vyras silpnas ir švelnus taip pat išreiškiama kritika ir nepasitenkinimas (Kublickienė, 2003).

Paradoksalu, kad Lietuvos visuomenėje tarsi vyrauja nuostata, jog vyrai problemų neturi arba jos yra menkinamos, kas sudaro nuomonę, kad vyrų gyvenimas yra paprastas ir gan nerūpestingas, tačiau tai gan skiriasi nuo esamos realios situacijos, nes vyrai įsprausti į vyriškumo rėmus tarsi turi būti stiprūs ir tuo pačiu švelnūs ir t.t., kas suteikia supratimą, kad nėra aišku, koks tas vyras turi būti iš tikrųjų ir kokie jam keliami reikalavimai (Kublickienė, 2003). Siekiant geriau suvokti egzistuojančius vyriškumo supratimus reikia kalbėti ir apie jų tipologizavimus. Connell² (2005), kalbėdamas apie vyriškumą pabrėžia, kad negali būti vieno vyriškumo tipo ir išskiria: marginalizuotą, subordinuotą, su hegemoniniu bendrininkaujantis (angl. *complicit masculinity*), protesto ir hegemoninį.

Marginalizuotas vyriškumas, anot Connell (2005), dažniausiai priskiriamas etninėms mažumoms, nes esanti sąveika tarp lyties, rasės, klasės turi tiesioginės įtakos vyriško konstravimui ir formavimui taip pat marginalizuotas vyriškumas yra neatsiejamas nuo autoretizavimo. Autorius *subordinuotą* vyriškumą pateikia, kaip užspaustą ar užslėptą, tai geriausiai atspindi homoseksualių vyrų vyriškumas, juos labiausiai žemina heteroseksualūs vyrai panaudodami tiesioginę diskriminaciją ir prievartą homoseksualių vyrų atžvilgiu, neretai homoseksualumas yra tarsi sugretinamas su moteriškumu (Connell, 2005). Su *hegemoniniu bendrininkaujantis* kitaip dar vadinamas pritampančiu vyriškumu – palaiko egzistuojančią hegemoninį vyriškumą, tačiau negeba atitikti idealaus hegemoninio vyriškumo konstruoto, tačiau gali naudotis teikiamomis privilegijomis (Connell, 2005). *Protesto* vyriškumas – tarsi kolektyvinė praktika, kuri pasireiškia etinių mažumų, gaujos praktikose, ar darbininkų klasėse, kuriama įtampa remta galia ir agresyvumu, tai tarsi hegemono vyriškumo priešprieša (Connell, 2005).

Vyriškumai tarpusavyje yra persipynę ir turi tiesioginės įtakos vienas kito formavimuisi. Maskulinizmas didelį dėmesį skiria ir esančiai nelygybei ir skirtumams tarp pačių vyrų, analizuojama, kodėl patriarchalinės dominavimo taisyklės yra paskirstytos netolygiai ir

² Nepaisant to, kad autorius Roberto Connell yra pakeitęs lytį ir tapęs moretimi, jo mintys ir tyrimų duomenys pateikiami kaip vyro.

hegemoninis arba dominuojantis vyriškumas yra tarsi konstruojamas ne tik feminizmo įtakoje, bet ir subordinuoto, bei marginalizuoto vyriškumo santykyje (Kublickienė, 2003).

Connell, Messerschmidas (2005) iš esmės kritikuoja vyriškumo tipologizavimą ir akcentuoja jog vyriškumo tipai dažnai yra kintantys, dinamiški ir juos sunku apibrėžti, taip pat reikia turėti galvoje ir tai, jog egzistuoja vietinis, nacionalinis vyriškumo tapatumas, kuris susiformuoja konstruojant ir veikiant istorinei būčiai. Tačiau tuo pačiu anot, Tereškino (2007) vyrams svarbu tapti socialinės aplinkos efektyviais dalyviais, to jie siekia per savęs ieškojimą, jie atkartoja vyriškumo normas, nes jiems tai yra lyg egzistavimo sąlyga.

Kublickienė (2003) kalba, kad maskulinizmas turi keletą tyrinėjimo sričių, viena iš tokių yra vyriškumo kainos analizavimas, yra teigiama, kad patys vyrai kenčia, nes jie tarsi yra verčiami derintis prie egzistuojančio vyriškumo supratimo ir kas kartą vis jaučia pareigą įrodinėti savo vyriškumą ir patenkinti keliamus patriarchalinius reikalavimus, kas juos vargina ir sukelia bereikalingą įtampą, bei nepasitenkinimą. Maskulinizmo krizė – balansuoti tarp per didelio vyriškumo ir tarp nepakankamo vyriškumo (Kublickienė, 2003).

Hegemoninio vyriškumo terminas yra palyginti naujas, jis susiformavo prieš kelis dešimtmečius, keičiant ir iš naujo formuluojant vyriškumo, santykių ir hierarchijos supratimą (Connell, Messerschmidt, 2005). Hegemoninis vyriškumas – ypatingai išaukštinta vyriškumo forma esamoje kultūroje (Connell, 2005). Svarbu pabrėžti tai, kad negalime hegemoninio vyriškumo priimti, kaip universalus visoms kultūroms ir visuomenėms, nes jis yra konstruojamas skirtingai ir vieno universalus norminio vyriškumo nėra, nes skiriasi jo išraiškos.

Connell, Messerschmidas (2005) kalbėdami apie hegemoninį vyriškumą akcentuoja, kad per jį veikia hierarchija, kurioje visų pirma vyrai moterų atžvilgiu dominuoja, o antra ši hierarchija tarsi suponuoja mintį, kad nukrypstantys nuo hegemoninio vyriškumo kiti tipai yra marginalizuojami. Tam pritaria Kimmell (1998) ir hegemoninį vyriškumą sieja su galia, tai pasireiškia dominavimu moterų ir silpnesnių vyrų atžvilgiu taip pat vyro disponuojama galia. Tačiau svarbu nepamiršti, kad galios turėjimas dar nereiškia, jog vyras atstovauja hegemoninį vyriškumą, anaiptol, kaip teigia Connell (2005) nebūtinai turintis galios reprezentuos hegemoninį vyriškumą.

Vyrų tapatinimas su galia pateikia nuorodą į jų fizinį vyrišką kūną. Tereškinas (2004 b) teigia, kad turimas vyriškas kūnas ne tik simbolizuoja galią, tačiau „<...> tarp kūno, įsikūnijimo, seksualumo diskursų ir institucinės galios egzistuoja sudėtingos sąsajos“ (Tereškinas, 2004, p. 31). Žiniasklaidoje pateikiamas „kieto“ vyro įvaizdis, tai turi būti vyras, kuris patyręs, gabus įvairiose srityse, patenkintas ir yra geras lovoje, vaizduojamas kūnas, kuris geba patirti gyvenimo malonumus, tačiau patys vyrai neproblematizuoja esamos situacijos ir vertindami vyriškumą į pirmą vietą iškelia profesinius sugebėjimus (Tereškinas, 2004, b). Tai nurodo, kad fizinė galia nėra

iškeliama ir per daug vertinama, nes esamoje kultūroje dėmesys skiriamas kitoms formoms, kurios labiau įtakoja hegemoninio vyriškumo formavimą.

Šią mintį patvirtina ir autorius, kuris teigia, kad norminis arba hegemoninis vyriškumas yra dažnai kritikuojamas, nes tai nėra universalus tipas, kuris būtų visur ir visada vienodas, dažniausiai jis priklauso nuo esamų situacijų ar besikeičiančių socialinių santykių, todėl galime teigti, kad hegemoninis vyriškumas – dominuojančios pozicijos užėmimas esamame lyčių santykių suformuotame modelyje (Connell, 2005).

Hegemonis vyriškumas atpažįstamas vakaruose pagal dažniausiai išskiriamus bruožus – heteroseksualumas, drąsa, autoritetingumas, agresija (Connell, 2000). Tuo tarpu Lietuvoje visuomenėje tarytum priimta hegemoninį ar egzistuojantį norminį vyriškumą apibrėžti remiantis: sugebėjimu dirbti „vyriškus“ techninius ar buitines darbus, sugebėjimu uždirbti pinigų, taip, kad aprūpinti vaikus, juos prižiūrėti ir auklėti, taip pat moters globa (Tereškinas, 2004).

Tradicinio ar hegemoninio vyriškumo suvokimas vyrus priverčia jaustis nepasitenkinusiais ir nepatenkintais ir tai vyrai tik pradeda suprasti (Kimmell, 1998). Maskulinizamo tyrėjai teigia, kad nuo hegemoninio vyriškumo vyrai nukenčia, nes jis juos riboja siaurais vaidmenimis, taip pat riboja emocijas, ap sunkina santykius su kitais vyrais, trukdo intymumui su moterimis, taip pat sukelia keblumų santykyje su vaikais, bei nurodo seksualinį susitapatinimą, riboja supratimą ir visos šios priežastys sukelia nuolatinę baimę, kad vyrai nesugebės būti „tikrais“ vyrais (Tereškinas, 2004). Lietuvoje dominuoja patriarchalinis vyriškumo suvokimas, realybė keliamiems reikalavimams atitinka ne visi vyrai, tai sukelia įtampas ir verčia vyrus jaustis neatitinkančiu dominuojamo „normalaus“ vyro suvokimo (Kublickienė, 2003). Vyrai pritaria, kad santykiuose itin svarbus seksualinis elementas, ypač seksualinių pareigų atlikimas, nes vyrai prie „normalaus“ vyro savybių priskiria seksualinį patenkinimą, tokiu būdu yra tarsi sukonstruojamas lietuviškas vyrų seksualumas, kur akcentuojama, kad vyras bet kuriuo metu turi būti pasiruošęs seksui, taip pat turi patenkinti savo moterį ir tai jiems patiems yra itin svarbu, todėl toks suprantamas vyriškumas savo dėmesį kreipia ne į kūną, išvaizdą, emocijas ar intymumą, bet į gebėjimą patenkinti seksualiai (Tereškinas, 2004 str).

Tereškinas (2004) kalbėdamas apie vyrų krizes nurodo, jog jos gali būti paaiškinamos įvairiais faktais, tokiais kaip: pasikeitusi ekonomika, dėl ko gali prarasti vaidmenis susijusius su materialiniu aprūpinimu, taip pat nurodomos nesėkmės mokykloje ar universitete, akcentuojamas didėjantis skaičius šeimų, kuriose dominuoja ir vadovauja moterys, nurodomas teigiamo vyriškumo pavyzdžio šeimoje nebuvimas, taip pat socialiai grėsmingas elgesys pasireiškiantis smurtu.

1.3 PROSTITUCIJA KAIP ENGĖJIŠKA PRAKTIKA

1.3.1 Engimo samprata

Pats žodis priespauda (angl. oppression) yra kilęs iš žodžio spausti, o kai kažkas spaudžiamas jis tarsi atsiduria tarp dviejų ar daugiau jėgų, kurios siejasi ir kartu sulaikydamos ir ribodamos ar trukdydamos spaudžia, tai reiškia padaro nemobiliu, nejudriu, sumažina (Frye, 1983). Tačiau šis žodis gali būti vartojamas kaip engimas ar išnaudojimas. Autoriai kalbėdami apie engimą, priespaudą ar išnaudojimą, teigia, kad tai gali būti apibrėžiama kaip sistemingas žmonių atskyrimas nuo visuomenės, neleidžiant jiems priėti prie išteklių, nesuteikti galimybės susipažinti su teisėmis, atskyrimas nuo sprendimų priėmimo, nesuteikiant priėjimo prie socialinių, ekonominių, politinių sferų, bei nuvertinimas visuomenėje (Dominelli ir kt, 1995 cituojama Hackett, 2000), tam pritaria ir Young (1990) jog priespauda, engimas ar išnaudojimas pagal savo tradicinį supratimą suvokiamas kaip valdančios grupės vartojamas tironiškas valdymo būdas, tačiau priespauda sukuria neteisybę ir kitomis aplinkybėmis.

Pagal Young (1990) yra penki priespaudos „veidai“ arba rūšys: išnaudojimas, socialinė atskirtis, bejėgiškumas ir kultūrinis imperializmas, smurtas. Išnaudojimas apima žmonių pagamintų produktų ar paslaugų naudojimą ir pelnyimąsi iš to, tačiau pačiam žmogui nesumokant teisingo kompensacinio užmokesčio, t.y. panaudojant juos gauti pelnui, bet jiems nesumokama už jų pastangas. Išnaudojime atsiskleidžia kapitalizmo engimas. Nepaisant to, kad kapitalizmo ekonomikos teorija teigia, jog žmonės gali laisvai keistis prekėmis, tačiau istorijos tėkmėje tenka pastebėti, kad tai sukūrė skirtingų klasių žmones: turtingus ir neturtingus, kaip teigė socializmo tėvas Karlas Marksas „priveligijuotieji“ ir „beturčiai“, šis „priveligijuotųjų“ naudojimąsi „beturčiais“ sukuria kastinę sistemą (Young, 1990). Atskirtis atsiranda atribojus žmonių grupę dėl socialinių ar geografinių priežasčių, todėl atskirtis yra dar blogiau, nei išnaudojimas, nes visuomenė nusprendžia, kad šių žmonių nenori, net dėl jų daromo darbo ir atskirties būdu yra tenkinami įtakingesniųjų poreikiai, dažnu atveju tai susiję su rase, tačiau egzistuoja ir senų žmonių atskyrimas, bedarbių, vienišų motinų ir t.t., taigi ši atskirtis šalina žmonių kategorijas iš naudingo dalyvavimo socialiniame gyvenime, ko pasekoje jie kenčia nuo nepritekliaus (Young, 1990). Apie tai kalba ir kiti autoriai, jog spaudžiamiems-engiamiems žmonėms gyvenime yra statomi barjerai ir kliūtys ir tai nėra atsitiktinumas, o tiesioginis suplanuotas veiksmas, šios kliūtys yra pastatomos žmogaus judėjimo kryptyje tam, kad jam maišytų siekiant tikslo (Frye, 1983) ir tokiu būdu žmogus yra nustumiamas į užribį.

Bejėgiškumo idėja nurodo į Karlo Markso socializmo teoriją: yra žmonės, kurie „turi“, o kiti „neturi“, šioje vietoje didelę reikšmę vaidina esama galia turinčiųjų rankose, nes valdančios klasės atstovai dominuoja ir neleidžia neturintiems priimti sprendimų, tokiu būdu slopinami

gebėjimai, sprendimų priėmimo įgūdžiai, žeminamas statusas ir daugeliu atvejų žmonės tiesiog nieko nebedaro, nes nebemato prasmės (Young, 1990). Taigi, jei mes suvokiame, kad šis spaudimas yra tiesiog draudimas gauti kažką norimo (Frye, 1983), tada tampa aiškiau ir galime įvardinti, kad jei žmogui nuolatos bus draudžiama ir jis negalės turėti jam reikalingų norimų dalykų, jis ilgainiui pasiners į bejėgiškumo būseną. Bejėgiškumas yra stipriausia priespaudos forma, nes dažnu atveju engiamoji grupė kaustoma beviltiškumo suvokimo, net nesupranta, kad kažkas visuomenėje yra negerai, kad jie yra engiami ir su jais blogai elgiamasi, nes jų mąstysena taip susiformavusi ir prisirišusi engiamojo vaidmenį ir engiamieji neturi jokio balse ir neturi valios, ką nors keisti (Young, 1990). Vienas stipriausių būdų kovoti prieš šį engimą, tai kritinės sąmonės ugdymas ir pradėjimas kalbėti, tokiu būdu galima išsivaduoti (Freire, 2000) kiti autoriai kalba jog viena iš paprasčiausiai suprantamų anti-engėjiškos praktikos formų yra tai, kad reikia pripažinti galios disbalansą ir skatinti permainas, kurios siektų atstatyti galios santykį (Dalrymple, Burke, 1995 cituojama Hackett, 2000) ir tai nurodo, kad situacijos suvokimas ir įvardijimas jau yra vienas iš kovos su engimu būdų, kas gali duoti pasipirtį išsilaisvinimui.

Kultūrinis imperializmas pasireiškia tuo, kad tam tikra kultūra perima iš kitos kultūros bruožus ir juos traktuoja, kaip savus, tarkim vienas iš pavyzdžių visame pasaulyje dominuojantis heteroseksualus elgesys, todėl visų rūšių seksualumas pagal tai ir grupuojamas, visa kita atmetant ir teigiant, kad tai yra nenormalu, todėl engiami kultūrinio imperializmo yra veikiami stereotipų ir jaučiasi nematomi, šie stereotipai apibrėžia kas gali būti ir ko negali būti, įlieja į bendrą masę (Young, 1990). Engimas čia gali pasireikšti ir tuo, kad visuomenė yra numačiusi savas normas ir jei žmogus tų normų neatitinka, tada jis yra pasmerkiamas ir kaltinamas, kaip pavyzdį galima pateikti moteris, kurios yra seksualiai aktyvios, jos yra vadinamos pasileidėlėmis, atstumiamos ir joms užklijuojama etiketė, nes ji išsiskiria ir yra kitokia (Frye, 1983).

Baltieji žmonės gali turėti išskirtinę tapatybę, ir būti individualūs, kadangi jie turi daugiau jėgos-valdžios, o visos kitos grupės yra priimanos tik kaip kitokios (Young, 1990), tai suponuoja mintį, kad baltieji yra kaip taisyklė ir etalonas, o tiki tarsi neatitinkantis to etalono nukrypimai.

Šioje vietoje taip pat galima paminėti ir vieną iš pagrindinių feminizmo teiginių, kad moteris yra engiamos, tačiau yra teigiama, jog vyrai engiami taip pat, pavyzdžiui jau vien tai, kad pagal stereotipus vyras neva negali verksti, būti jautrus, nes jis privalo pasirodyti stiprus ir svarbiausia vyriškas (Frye, 1983), tai taip pat suformuotas kultūrinio imperializmo etalonas, kuris labai gajus ir veikiantis visuomenėje. Ir šioje vietoje vienas svarbiausių klausimų, kuriuos galima užduoti remiantis anti-engėjiško socialinio darbo praktika tai, kas iš tikrųjų yra objektas: auka, engėjas ar visuomenė (Hackett, 2000).

Smurtas yra labiausiai akivaizdi ir matoma priespaudos forma, todėl engiamieji nariai turi gyventi baimėje ir neišprovokuoti išpuolių prieš save, šie išpuoliai ne visada turi motyvą, tačiau yra

skirti pažeminti, sužaloti, sunaikinti kitą asmenį, dėl šios priežasties daugelis atskirties grupių gyvena nuolatinėje baimėje ir potencialaus smurto grėsmėje (Young, 1990). Šioje vietoje slypi milžiniška problema, nes kaip teigia Frye (1983) engimas skatina engimą, engiamasis vėliau pats gali pradėti engti kitus. Paprasčiau galima teigti, kad spauda atsiranda tada, kai vieni žmonės daro kitus žmones mažiau humaniškus (Young, 1990), t.y. atima iš jų žmogiškumą ir įspraudžia į tam tikrus išlikimo rėmus. Taigi tampa aišku, kad šis spaudos būdas tarsi įsuka į ratą, kuris tik plečiasi ir didėja ir yra išlaikomas pačių engiamųjų, kurie ilgainiui turi potencialą virsti engėjais.

Žvelgiant iš šios perspektyvos tampa akivaizdu, kad pati spauda ar engimas yra sudėtinis procesas, kuris turi keletą savo pusių ir yra plačiai paplitęs. Hackett (2000) kalba, kad visuomenėje vyrauja nuomonė, jog nereikia engėjams, t.y. tarkim padariusiems lytinius nusikaltimus padėti, daroma prielaida, kad juos visų pirma reikia kontroliuoti, o antra, kad jų poreikiai yra antraeiliai palyginti su nukentėjusio, jog koks įgalinimo tikslas tiems, kurie piktnaudžiavo savo turima galia ir skaudino nukentėjusius, tačiau autorius teigia, kad anti-engėjiško socialinio darbo praktikos tikslas susijęs su poreikiu atrasti atskirus engėjus, kuriuose galima išžvelgti spaudą ir užguitumą ir tokiu būdu intervencijos uždavinys įveikti prieš tai gyvenime buvusią spaudą. Reikia prisiminti ir tai, kad žmonės ne visada engia turėdami blogų ketinimų, nes daugeliu atvejų liberalios visuomenės taikomi geri ketinimai gali įtakoti visą sistemą ir suvaržyti tam tikrų grupių laisvę, taip pat spaudą gali sudaryti kelėtos žmonių pasirinkta politika, kuri sukuria naujas normas ar įpročius (Young, 1990). Įgalinimas yra pagrindinis anti-engėjiškos praktikos įrankis, kuris bendradarbiaujant su klientu mažina stereotipų, stigmatizacijos poveikį asmeniui, tokiu būdu didinant ir suteikiant galią pačiam jam įveikti kliūtis ir įgyti patirties išsilaisvinant iš engimo, tokiu būdu suteikiant galimybę pagerinti gyvenimo sąlygas (Hackett, 2000). Žmonės turėtų būti laisvi siekti savo gyvenimo tikslų savaip (Young, 1990), tačiau tuo pačiu praktikuojant kovą su spauda ir engimu reikia pripažinti, kad šis procesas turės įtakos dalyvaujančių asmenų gyvenimui ir jo kokybei (Hackett, 2000).

1.3.2 Prostitucijos sampratos ir kriminalinis kontekstas

Siekiant apibrėžti, kas yra prostitucija galima atrasti įvairių autorių suformuluotus apibrėžimus. Sociologas Leonavičius (1993) teigia, kad prostitucija – lytinis santykiavimas arba kūno pasiūla patenkinti gašlius kūno poreikius už atlygį, tarptautinių žodžių žodyne prostitucija apibrėžiama plačiau (lot. *prostituto* – „viešai išstatau“) – „nesantuokiniai lytiniai santykiai už materialųjį atlyginimą, be dvasinio ryšio, sukeltą klientui lytinį pasitenkinimą ir slopinantys lytinius poreikius (Tarptautinių žodžių žodynas, 2001, p.790).

Bendro Lietuvoje įstatymiškai priimto prostitucijos apibrėžimo nėra, todėl dažnu atveju susiduriama su kliūtimis, ką tiksliai laikyti prostitucija. Aišku viena, kad prostitucija yra sudėtinis

elementas, kuriam priklauso sekso paslaugų teikėjas, sekso paslaugų pirkėjas ir tarpininkas suteneris.

Dėl šios priežasties labai svarbu į prostitucijos reiškinį žvelgti per visas tris sudedamąsias ir sąveikaujančias dalis. Žvelgiant į prostitucijos ištakas galime suprasti, kad prostitucija nėra seniausia pasaulio profesija, kaip dažniausiai bandoma įrodyti, nes prostitucija tikriausiai yra seniausia pasaulyje vyrų smurto prieš moteris ir mergaitės forma ir reikia įsisavinti tai, kad prostitucija nėra įgimta ar neišvengiama, tai prievartos ir moterų, bei mergaičių išnaudojimo rezultatas struktūrinės nelygybės tarp moterų ir vyrų (Hughes, 2000). Tai galime išvelgti ir Pruskaus (2010) pateiktoje informacijoje, kad prostitucija palietė, net pirmą kartą visuomenės laikus, tačiau reikia turėti galvoje tai, kad tuo metu moteris pardavinėdavo savo kūną, bet ne todėl kad to norėjo, o todėl kad galėtų išgyventi ar išmaitinti savo vaikus. Ir toks šleifas eina per visą žmonijos istoriją. Šiandien, anot Hughes (2000) prostitucija ir prekyba moterimis ir vaikais – pasaulinio masto reiškiniai, todėl tampa aišku, kad ir Lietuva susiduria su šia problema.

Remiantis, ataskaita apie prekybos žmonėmis prevencijos ir kontrolės 2009 – 2012 metų programos įgyvendinimą 2011 metais pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 182 straipsnį „*Vertimasis prostitucija ar atlygintinas naudojimas prostitucijos paslaugomis*“ surašyti 413 protokolų, iš jų: 396 besiverčiantiems asmenims ir 17 – už atlygintiną naudojimąsi prostitucijos paslaugomis (pastarieji visi pažeidėjai buvo vyrai). Pruskus (2010) atlikęs tyrimą apie prostitucijos fenomeną pristato, kad neįmanoma nusakyti tikslaus užsiimančių prostituciją asmenų skaičiaus, dėl dviejų priežasčių: visų pirma dėl gatvės prostitucijos mobilumo, o antra dėl prostitucijos paslaugų teikimo vietos specifikos, tačiau jis pateikia numanomus skaičius, kad tikėtina, jog Lietuvoje prostitucijoje yra 4000-6000 moterų.

Prostitucijoje kasdien išnaudojama daugybė moterų ir vienas svarbiausių dalykų, kuriuos reikia suprasti, kad “Atsidūrus prostitucijoje, moteris suvokia, kad ji neturi galios pasirinkti klientus, dažnumo, darbo kainos ar seksualinių aktų būdo. Ji yra dalinė bet kurio vyro, kuris gali sumokėti už seksą ir už jos kūną, nuosavybė” (O’Connor, Healy, 2007, p. 22, pgl. D’Cunha, 2002). Moterys, įtrauktos į prostituciją, kalbėdamos konstruoja reikšmes apie klientus, kurie įvairiausiais būdais jas išnaudoja ir prievartauja, įvardindamos, kad atėję ir sumokėję pinigus jie reikalauja sunkiai nusakomų dalykų (Žičkutė, Malinauskas, 2013). Plačiau apie tai, kad prostitucijoje vyrauja ne tik sekso poreikis, bet ir įvairios iškrypimo formos kalba O’Connor ir Healy (2007):

Kad suprastume, jog smurtas yra neatsiejama prostitucijos dalis, būtina suprasti seksualinį aktą prostitucijoje. Dažniausiai tokiai teikiama seksualinei paslaugai yra būdingi smurtiniai, žeminantys ir tvirkinantys seksualiniai veiksmai, tarp jų ir seksas tarp perkančiojo ir kelių moterų; moterų pjaustymas skutimosi peiliukais; rišimas prie lovos bei plakimas iki kraujo; krūtų kandžiojimas; deginimas cigaretėmis; rankų, kojų ir lyties organų pjaustymas; tuštinimasis ir šlapinimasis ant moterų (O’Connor, Healy, 2007, p.16, pgl. Raymond, 2002).

Tai atskleidžia, kad pati prostitucija ne tik iš savęs yra nusikalstama ir engianti veika, tačiau ir joje vykstantys procesai, kurie labai dažnai lieka užribyje ir šešėlyje yra desperatiški ir žalojantys.

Toks prostitucijos suvokimas mus atveda prie to, kad prostitucija yra šiandienos socialinio neteisingumo ir išnaudojimo apogėjuje, aišku, kad ši situacija negali toliau tęstis ir vystytis, todėl būtina tam užkirsti kelią, siekiant plačiau pažvelgti į patį fenomeną ir be abejonės bandant jį ne tik suprasti, bet ir imtis priemonių keitimui. Remiantis Berger, Luckmann (1999) turime pripažinti, kad realybė yra socialiai sukonstruota, taip pat, kad žmonės tarpusavyje sąveikauja ir taip sukuria kolektyvinę socialinę sąveiką per kurią mes turim galimybę pažinti subjektyvųjį pasaulį tiriant tas sąveikas. Įdomiausia, kad dauguma įstatymų, kuriais siekiama sustabdyti prostituciją, traktuoja prostituciją kaip amoralią veiklą, o moterys yra amoralių dalyvės, todėl remiantis tokiu aiškinimu – vyrai pasiduoda pagundai amoralių moterų pasiūlymams, taigi vyrai prostituciją pasmerkė viešai, tačiau kartu užtikrina tęstinumą privačiai (Hughes, 2000). Tokiu būdu mes galime aiškiai pastebėti, kad prostitucijos realybė yra socialiai sukonstruota. Tai patvirtina ir Berger, Luckmann (1999) jie taip pat teigia, kad patys žmonės, jų tradicijos ir tarpusavio santykiai ir sukonstruoja savo realybę, taigi tampa aišku, kad nėra vienos ir absoliučios tiesos.

Hughes (2004) teigia, kad vyrai, kurie perka sekso paslaugas liko nematomi ir anonimiški prostitucijos kontekste, jie tarsi „beveidžiai ir bevardžiai“, nes kai kalbama apie prostituciją dažniausiai visas dėmesys nukrypsta į moteris, jos yra diskusijų ir analizės centre vertinant šį reiškinį ir moterų elgesys dažniausiai laikomas pagrindine prostitucijos gyvavimo priežastimi, todėl atsiradęs dėmesys paklausai, parodo, kad mes manome, jog vyrai turi prisiimti atsakomybę už prostitucijos egzistavimą ir sukurtą paklausą.

1.3.3 Nematoma prostitucijos pusė - paklausa

Vyrai, kurie perka seksą, t.y. prostitucijos paklausa yra viena iš sudedamųjų dalių, kuri savo buvimu įtakoja ir patį prostitucijos egzistavimo reiškinį ir jį palaiko. Paklausą, t.y. poreikį naudotis sekso paslaugomis komerciniais tiksliais, galime suskirstyti į tris komponentus, kurie ją sukuria: pirmas komponentas – sekso aktų pirkėjai, kurie ieško sekso už pinigus, be jų sprendimo pirkti sekso paslaugas nebūtų prostitucijos; antrasis komponentas – nusikaltėliai (prekeiviai, verbuotojai, sąvadautojai), kurie uždirba pinigus iš seksualinių paslaugų pardavinėjimo. Jie naudojami aukomis siekdami patenkinti paklausą, kurią sukuria vyrai; trečiasis komponentas – nusistovėjusi kultūra, kuri normalizuoja prostituciją, tai gali būti ir žiniasklaidos priemonės, kurios teigia, kad prostitucija yra darbas (Hughes, 2004)

O'Connor ir Healy (2007) teigia, kad moterų ir mergaičių paklausa yra esminė prostitucijos ir prekybos žmonėmis seksualiniams tikslams priežastis ir ši paklausa kuriama vyrų,

kurie siekia nupirkti ir išnaudoti moteris, bei mergaites, todėl be šios esančios paklausos nebūtų ir pasiūlos ir tada sekso industrijos rinka žlugtų. Tam pritaria ir Hughes (2000), kuri kalba apie tai, kad seksualinis išnaudojimas yra pasiūlos ir paklausos rinka, kur vyrai sukuria paklausą, o moterys teikia pasiūlą. Samnesmoen (2007) iš Norvegijos, pritaria šiai nuomonei ir teigia, jog klientų (kurie perka seksą) vaidmuo yra dvigubas, jie yra **prostitucijos klientai**, taip pat prekybos žmonėmis operatoriai, kurie palaiko šią nusikalstamą veiką, nes svarbu paminėti, kad patys sekso paslaugų pirkėjai teigia, kad sekso paslaugų pirkimas iš prekybos žmonėmis aukų yra nesuderinama su vyriškumu. Kiek kitokį požiūrį pateikia Farley, Macleod, Anderson, Golding (2011), jie atliko tyrimą, kuriame atskleidė dvyliptumą, t.y., kad vyrai nors ir pateisina prostitucijos egzistavimą ir vertina tai, kaip gan normalų reiškinį, tačiau jaučia kaltę, ir šis kaltės jausmas gali pasitarnauti kuriant prostitucijos prevencijos programas. Sven Axel Månsson (2004, pgl. Hughes, 2004)) daugelį metų pasisakė už tai, kad kritiškiau vertinti sekso pirkėjų elgesį ir suteikti jiems daugiau atsakomybės. Jis kalba apie tai, kad reikia radikalai pakeisti požiūrį ir prostitucija turi būti apibrėžiama kaip vyrų problema, nes prostitucija yra apie vyrų seksualumą, o ne moterų. Hughes (2004) po atliktų tyrimų apie paklausą teigia, kad reikia didesnę dėmesį skirti vyrų elgesiui, priežastims, kodėl jie perka seksą.

Kita iš sudėtinių paklausos dalių – **suteneriai**, kurie organizuoja ir pelnosi iš prostitucijos, tačiau apie juos kalbama labai nedaug, nors pačios moterys, kurios verčiasi prostitucija, akcentavo, kad didesnioji dalis pinigų, kuriuos sumoka klientas atitenka ne joms, o suteneriams, kurie daugiausiai ir uždirba iš prostitucijos egzistavimo (Žičkutė, Malinauskas, 2013). Tam pritaria ir Samnesmoen (2007) sakydama, jog prostitucija susijusi su suteneriais ir klientais, tai trišalis susitarimas, todėl moterys yra išnaudojamos ir viena iš pagrindinių priežasčių, kad yra paklausa, kuri ir sukuria sąlygas organizuoti prekybą žmonėmis prostitucijos išnaudojimo tikslais.

Yra keletas mokslinių tyrimų, kurie tyrė vyrų perkančių sekso paslaugas skaičių, tačiau tai padaryti yra itin sudėtinga dėl skirtingų šalių ir vyraujančių kultūrų. Yra pateikiami skaičiai, kurie svyruoja: mažiausiai 7 % Didžiojoje Britanijoje ir didžiausias Europoje 39% Ispanijoje (Suomija, 13 %, Norvegija, 11 % ; Švedijoje, 13 %, Nyderlandai , 14 %, Šveicarija , 19 %, ir Rusija , 10 %), Azijos šalyse tai dar labiau neraminantys skaičiai: 37 % Japonijoje ir 73 % Tailande. Taip pat skiriasi ir vyrų perkančių seksą požiūris, tarkim Danijoje vyrai kalbėjo, kad pirkti seksą nėra vyriška, o Tailande tai priimama, kaip norma (Hughes (2004)).

Šie skaičiai parodo ne tik pirkėjų gausą, bet ir šalių požiūrį į prostituciją ir kokiais būdais jos ketina kovoti su ja ar ją priimti. Čia galima plačiau kalbėti apie vieną iš paklausos sudedamųjų dalių – **nusistovėjusios kultūros** bruožus. Tam įtakos gali turėti nusistovėjusios normos, žiniasklaidos eskaluojamos temos, televizija, taip pat vienas iš labiausiai paplitusių reiškinų – pornografija. Tarp prostitucijos ir pornografijos yra tiesioginis ryšys, kaip nurodo Farley, Macleod

ir kt. (2011) atliktas tyrimas nurodė, kad dažniau perkantys seksą vyrai žiūri daugiau pornografijos, nei tie kurie perka rečiau. Flood (2009) atrado tiesiogines sąsajas tarp pornografijos ir pasireiškiančios agresijos, nes pornografijos žiūrėjimas, ypač berniukams ir jaunuoliams, gali įdiegti smurtu paremtas socialines normas ir paskatinti imtis seksualinio smurto, taip pat pornografijos turinys be abejonės yra labiau seksistinis ir priešiškas moterims nei kitų seksualinių žiniasklaidos priemonių turinys, bei dauguma vaizduoja seksą nerealistiniais būdais, neigia intymumą ir romantiką, taip pat didžioji dalis remiasi smurtu bei jį erotizuoja ir tuo remiantis galima teigti, kad pornografijos demonstravimas yra susijęs su vyrų seksualine agresija prieš moteris. Ir tai, žinoma, formuoja tam tikrą pasaulėžiūrą ir normas nukreiptas į prostituciją. Pavyzdžiui, Švedijoje atliktas tyrimas tarp 15-18 metų jaunuolių, kurie bent kartą yra žiūrėję pornografinį filmą, parodė, kad jie mažiau nei kiti gėdijosi dėl masturbacijos ir teigiamai vertino prostituciją, pornografiją ir seksą be meilės (Flood, 2009). Farley, Schuckman, Golding, Houser, Jarrett, Qualliotine, Decker (2011) atliktas tyrimas apie vyrus, kurie perka seksą nurodė, kad dauguma iš jų tvirtina, jog lytinį švietimą įgijo per pornografiją, todėl sekso pirkėjai dažnu atveju naudoja matytą agresijos pasireiškimą pornografijoje nusipirkę moterį prostitucijoje.

Idomžiausia, kad atlikti moksliniai tyrimai parodė, jog vyrai išsako nuomonę, kad prostitucijos egzistavimas apsaugo kitas moteris nuo prievartos (Farley, Macleod ir kt., 2011), jei mes remtumėmės šiuo supratimu tada tarytum įteisinę prostituciją pasmerksime tam tikrą dalį moterų, kurias galima prievartauti už pinigus, tam, kad apsaugoti kitas moteris. Tai primena tam tikrus mainus, kurie pažeidžia žmogaus teises.

Kita gan gaji mintis daugelyje šalių – prostitucijos legalizavimas. Apie tai plačiai diskutuojama ir bandoma įrodyti, kad tai vienas iš logiškiausių sprendimų, tačiau ataskaitos iš Nyderlandų, Vokietijos ir Australijos rodo, kad prostitucijos legalizavimas nepadedą išspręsti prostitucijos ir išnaudojimo problemų, priešingai tai veda į prostitucijos, prekybos žmonėmis ir organizuoto nusikalstamumo padidėjimą (Hughes, 2000). Tam pritaria ir visiškai patvirtina Farley ir kt. (2011), kurie po atlikto tyrimo išsako nuomonę, kad prostitucijos legalizavimas nesprendžia problemos, nes norint eliminuoti prostituciją, reikia kriminalizuoti jos paklausą, tik tokiu būdu galima kovoti su prostitucijos reiškiniu ir paplitimu. Ir šiuos teiginius įrodo pačių vyrų samprotavimai, nes vyrai išsako, jog pradėjus lytinių nusikaltėlių registrą, t.y paviešinus duomenis apie tai, kad jie pirko seksą, arba taikant didesnes bausmes galėtų būti viena iš prielaidų, kuri juos atbaidytų nuo sekso pirkimo (Farley, Macleod ir kt., 2011). Kitas svarbus dalykas, kurį pastebėjo Farley ir kt (2011) jog ten, kur sulaikomi sekso pirkėjai ir moterys, kurios verčiasi prostitucija, sulaikymo metu, jei moterys nelaikomos nusikaltėlėmis, t.y. nebaudžiamos, o baudžiami sekso paslaugų pirkėjai, tai daroma išvada, kad prostitucijos stigma tarytum pereina sekso paslaugų pirkėjui. Tai gan stiprus signalas, kad tokiu būdu galima kovoti su prostitucijos paplitimu ir

egzistavimu ir tai jog didele dalimi aplinkos požiūris gali būti vienas esminių elementų šioje kovoje. Hughes (2004) teigi, jog pirmasis žingsnis norint suprasti sekso industriją, tai suprasti klientą, todėl itin reikalingi tyrimai, kurie būtų į tai nukreipti.

1.3.4 Prostitucijos stigma

Kalbant apie prostituciją ir su ja susijusius asmenis, reikia suprasti, kad visą šį reiškinį lydi stigmatizacija. Žodis „stigma“ graikų kalboje reiškia „žymė“, jis sietinas su neigiamu bruožu, gėda, degradacija (Goffman, 1963). Link, Phelan (2001) stigmą apibūdina kaip diskriminavimo, stereotipų, etiketės, nustūmimo į užribį ir statuso atėmimo mišinį, kuris visiškai nugalina žmogų. Stigma – sumenkinimas kito asmens, kuris turi kompromituojantį bruožą ir tokiu būdu asmuo nuvertinamas ir jam uždedama socialinė etiketė (Goffman, 1963). Tam pritaria ir Angelo, Nancy (1995) kalbėdami apie stigmas, sako, kad žmonės, kurie yra stigmatizuojami, tai tarsi visuomenės dalis, kuri nuvertinama, menkinamos jos galimybės, nevertinama jų buvimo bendruomenėje nauda. Šiuo atveju išskiriant stigmos tris rūšis fizinę, psichologinę ir socialinę (Goffman, 1963) galime teigti, kad prostitucijoje vyrauja visos šios rūšys. Siekiant suvokti stigmą reikia suprasti, kad ji siejama su nukrypimu nuo visuomenei priimtų normų, tarkim Goffman (1963) teigia, kad yra kompromituojančios stigmos – matomos visiems (fiziniai trūkumai) ir gėdingos stigmos – nematomos, bet egzistuojančios slaptai, svarbu suvokti, kad tai ne tik bruožas. Prostitucija yra slaptas fenomenas, kuris savyje talpina išnaudojimą ir tuo pačiu gėdą, bei nukrypimus nuo normos, todėl joje labai gajį stigmatizacija. Katzas (1981) kalbėdamas apie stigmas pateikia kiek kitokią stigmų kategorizaciją, jo nuomone stigmos tarpusavyje labai skiriasi ir kritikuoja Goffman požiūrį į stigmas, autoriaus pateikiamos stigmos kategorijos: atsakomybė, matomumas, užuojauta ir grėsmė. Atsakomybė suvokiama, kaip stigmatizuojamojo kaltumas dėl tokios jo padėties; matomumas – kai žmogus stengiasi būti toks, kokio jo pageidauja aplinkiniai; užuojauta pasireiškia tuo, kad „normalūs“ žmonės tarsi jaučia gailestį stigmatizuojamiesiems; grėsmė nusako jog „normalūs“ žmonės jaučia nerimą, nes suvokia, kad visuomenė kelia gan aukštus reikalavimus ir jų nepatenkinus galima atsidurti prie stigmatizuojamųjų (Katzas, 1981).

Ryškiausiai pasireiškia socialinė stigma, kuri apima visą prostitucijos reiškinį. Tomura (2009) po atlikto tyrimo apie moterų besiverčiančių prostitucija gyvenime patirtas stigmas, priėjo išvadų, kad moterys, kurios verčiasi prostitucija itin ryškiai patiria stigmą, tuo metu jaučia gėdą, yra atstumtos, smerkiamos, žeminamos, todėl remiantis asocijuotosios stigmos rūšimi (Goffman, 1963) galime teigti, kad vyrai, kurie perka seksą taip pat yra stigmatizuojamieji, nes jie būna su šiomis moterimis ir juose išvelgiami moralės ir elgesio defektai. Harvey (2001) įvardija, jog kontekstų skirtumai turi savo svarbumą, lyginant su tuo kiek įtakoja stigmatizuojamų ir nestigmatizuojamų neatitikimą, nes vienoje terpėje kažkokia savybė gali būti stigmatizuojama, tačiau kitoje terpėje, kur

nesudaro nukrypimų – nestigmatizuojama. Tokiu būdu būtų galima daryti prielaidą, kad pats prostitucijos fenomeno dalyvių stigmatizavimas priklauso nuo moralinio šio reiškinio vertinimo, ten kur ji moraliai pasmerkama ryškiau pasireiškia stigmos pasekmės. Goffman (1963) akcentuoja, kad stigma jokia būdu nėra tik žmogaus savybė, tai visuomenės „uždėta“ etiketė ir ši etiketė nėra nei įgimta, nei patologiška.

Link, Phelan (2001) akcentuoja jog stigma ir jėga labai susijusios sąvokos, taip pat nurodo, jog galima prielaida, kad visuomenėje didžiausia stigmos sukūrėja – esanti jėga ir jos dominavimas. Paradoksalu tai, kad ankstesniuose skyriuose analizuota ir prieita išvados, kad vyras dominuoja ir turi galią, todėl teigiant, kad jis ir sukuria prostituciją, tampa akivaizdu, kad jis sukuria ir prostitucijos stigmą, nuo kurios paskui pats ir nukentė.

Tai, kad prostitucija yra slapta ir kriminalizuotas reiškinys sukelia tik dar daugiau įtampos ir diskomforto visų pirma moterims, kurios verčiasi prostitucija, antra ir tuos, kurie naudojami jomis. Tai tik įrodo, kad pats prostitucijos reiškinys yra iš esmės žalingas, todėl būtina ieškoti naujų būdų, kaip mažinti jos mastus ir tokiu būdu užkirsti kelią esamiems traumuojantiems ir žalingiems psichologiniams mechanizmom. Dėl šių priežasčių priėjimas prie vyrų, kurie perka seksą yra sudėtingas, nes jie vengia atsiskleisti, baiminasi stigmos pasekmių.

2. TYRIMO "PROSTITUCIJOS ŠEŠĖLYJE: SEKSO PIRKIMO NARATYVAI HEGEMONINIO VYRIŠKUMO KONTEKSTE" METODOLOGIJA

Epistemologija yra vienas iš pagrindinių elementų, kurių reikalauja tyrimas, anot Carter ir Little (2007) epistemologija turi būti suprantama, kaip žinių pagrindimas. Remiantis Bryman (2008) pasirinkta subjektyvistinė – interpretuojamoji epistemologija, kuri teigia, kad realybė yra subjektyvi ir ji gali būti suprantama ją interpretuojant. Turint galvoje tai, kad šio tyrimo objektas sekso pirkimo naratyvas hegemoninio vyriškumo kontekste ir tai, kad siekiama pateikti supratimą pagal tyrimo dalyvių pasakojimus, anot Bryman (2008) nurodo indukcinę poziciją, kuri parodo, kad abstrakčių teorinių sąveikų pamatas yra dalyvių pozicija ir kontekstas. Turint galvoje tai, kad epistemologinė pozicija turi nusakyti tyrėjo ir tyrimo dalyvio tarpusavio sąveikas, nurodyti tyrimo kokybės apibrėžtis ir tyrimo duomenų pateikimo formą (Carter, Little, 2007), siekiama siaurinti epistemologijos pritaikymą šiame tyrime, todėl remiantis Bryman (2008), kuris nurodo, kad subjektyvistinė - interpretuojamoji epistemologija yra įvairialypė ir turi skirtingas pažinimo kryptis, šiame darbe bus remiamasi emancipacine kryptimi, kuria siekiama realybę pažinti per lygiateisiškumą, numatant galių pasiskirstymą, taip pat didelį dėmesį skirti socialiniam teisingumui ir išsilaisvinimui interpretuojant reiškinių, tuo pačiu bus atsižvelgta į feministinę kryptį, nes sekso pirkimas nurodo išnaudojimo santykį tarp lyčių ir atsiranda kategorija, todėl siekiama atskleisti jų poziciją.

Tyrimui atlikti pasirinktas **kokybinis tyrimo tipas**, kuris leis pažvelgti į subjektyvius žmonių konstruojamus suvokimus, kurie sukuria kolektyvinę patirtį. Kokybinis tyrimas anot Tidikio (2003) ypatingas tuo, kad jis siekia į individą pažvelgti ne kaip priklausomą ir veikiamą nuo socialinių normų ir dėsningumų, tačiau siekiama atskleisti unikalios asmenybės suvokiamą sukonstruotą socialinę tikrovę, per jo savimonę, samprotavimus ir veiksmus, tokiu būdu siekiama pažvelgti į giluminę prasmę. Tuo tarpu Žydžiūnaitė (2007) kalba apie tai, kad kokybinis tyrimo tipas leidžia atskleisti tyrimo dalyvių apibrėžiamą požiūrį į tiriamą fenomeną, remiantis jų patirtimis ir suvokimu. Šiuo atžvilgiu tai ypatingai svarbu, nes suvokus prostitucijos paklausą sukuriančių vyrų, kurie perka seksą konstruojamą jų socialinę tikrovę, taip pat požiūrį į patį prostitucijos reiškinių, bei nuostatas, bus galima daryti prielaidas apie pagalbos poreikį. Tuo tarpu Kardelis (2002) kalbėdamas apie kokybinį tyrimą teigia, kad tai sistemingas, nestruktūrizuotas tyrimas natūralioje aplinkoje, tokiu būdu siekiama ne tik suprasti tiriamuosius reiškinius, bet ir pateikti jų paaiškinimus. Šio tyrimo objektas – sekso pirkimo suvokimas hegemoninio vyriškumo kontekste, nurodo, kad bus tiriama prostitucijos reiškinio supratimas iš paklausos pusės, tai tik įrodo, kad kokybinis tyrimas pasirinktas tikslingai, nes siekiama suprasti reiškinių per individualių tyrimo

dalyvių patirčių kompleksą. Šis metodas taip pat pasirinktas tikslingai ir dėl to, kad tyrimų apie vyrus, kurie perka seksą, Lietuvoje nėra atlikta, todėl anot Bitino ir kt. (2008) kokybinis tyrimas siekia ne tik analizuoti jau esamus teiginius ir suvokimus apie socialinę tikrovę, tačiau itin svarbu gauti duomenų apie neištyrinėtus ar mažai tyrinėtus reiškinius, atliekant mokslinę apžvalgą.

Pasirinktas **kokybinis naratyvinis tyrimas**, kuris atspindėtų dominuojančius naratyvus ir galėtų atskleisti sąryšingas tyrimo dalyvių suvokimo sekas. Asmuo pasakodamas ar kalbėdamas visada remiasi savo individualia patirtimi, todėl naratyvinio tyrimo metodas leis pažvelgti į situaciją iš vidaus (Creswello, 2007). Kadangi pats pasakojimas savęs nepaaiškina ir neatskleidžia, todėl jį reikia interpretuoti (Riessman, 2008), suvokti kaip pasakojama, kokios reikšmės naudojamos, įvardinti nutylėtas istorijos vietas (Elliot, 2005). Vyrų kalbėdami apie sekso pirkimą ir įvardindami savo požiūrį, kalba padrikai ir dėliodami atskiromis temomis, todėl naratyvinio tyrimo metodas interpretuojant leis sudėlioti į sąryšingas sekas.

Tyrimo imtis. Tyrime naudojama tyrimo dalyvių trianguliacija, siekiant pateikti patikimesnius duomenis, kurie būtų iš keletos perspektyvų. Išskiriamos dvi tyrimo dalyvių grupės. Pirmoji grupė – vyrai, kurie perka seksą. Antroji grupė – policijos pareigūnai, kurie reido metu sulaiko vyrus, kurie perka seksą. Tyrimo dalyvių trianguliacija leido į reiškinį pažvelgti tiek iš vidaus, t.y. iš vyrų perkančių sekso paslaugas pozicijos ir tai suteikė galimybę pamatyti, kaip jie patys suvokia ir pateikia savo veiksmus, taip pat leido pažvelgti iš išorės, t.y. iš policijos pareigūnų ir jų patirties sulaikant ir taikant administracines baudas vyrams, kurie perka seksą.

Atrenkant tyrimo dalyvius buvo naudojama **mišrioji tikslinė atranka**. Pasirinktos dvi imties taikymo strategijos. Visų pirma ekstremalių, deviantiškų atvejų atranka, kurios dėka buvo galima atrinkti išskirtinius atvejus (Bitinas ir kt., 2008). Šiuo imties būdu buvo atrenkami vyrai, kurie perka seksą, tai padėjo surinkti tyrimo duomenis ir plačiau matyti analizuojamą reiškinį, nes iki šiol prostitucijos reiškinio tyrimuose buvo analizuojamos moterys, o šiuo tyrimu siekiama pažvelgti į vyrų, perkančių seksą suvokimą, todėl tai nėra įprasti atvejai. Taip pat buvo naudojama kriterinė atranka, atrenkant policijos pareigūnus. Tyrėjas išsikėlė kriterijus: dirbantis policijos pareigūnas; organizuoja ir dalyvauja „Plaštakės“ reide; buvo sulaikęs vyrus, kurie perka seksą.

Tyrimo dalyviai. Pirmoji tyrimo dalyvių grupė – vyrai, perkantys seksą. Su šiais vyrais kontaktas bandytas megsti dviem būdais. Pirmasis būdas: įvairiose interneto portaluose ieškoti skelbimai, kuriuose už susitikimus siūloma parama ir rašyta šiems asmenims elektroniniu paštu prisistatant, kad atliekamas tyrimas ir siekta užmegsti kontaktą. Antrasis būdas: vienoje iš populiarių interneto pažinčių svetainėje sukurtas profilis ir ten analogiškai ieškota vyrų, kurie siūlo paramą už susitikimus. Pradžioje pati tyrėja rašė vyrams, tačiau vėliau atsirado tokių, kurie patys pirmi parašydavo. Skaitinė reikšmė kontaktų skaičiaus nurodyta lentelėje.

	Siekta kontakto		nebeatsakė	Replikavo	Atsakė	Atsakė susitikus	Atsakė el. pašte	Atsakė svetainėje
Viso	136	Iš jų:	90	15	31	1	6	24
Duomenys tyrimui	21		0	0	21	1	2	18

1 lentelė. Tyrimo dalyvių skaitinė reikšmė

Tyrimo dalyviai apie save asmeninės informacijos neatskleidė. Žinomas tik amžius, kuris nurodytas internetinėje paskyroje, tyrimo dalyvių amžius nuo 23 iki 48 metų. Antroji tyrimo dalyvių grupė – policijos pareigūnai. Buvo atrinkti trys policijos pareigūnai dalyvaujantys rengiamuose reiduose. Policijos pareigūnas nr. 1 organizuoja ir dalyvauja apie 3 metus, policijos pareigūnas nr. 2 – apie 4 metus, policijos pareigūnas nr. 3 – apie 6 metus.

Pasirinktas duomenų rinkimo instrumentas – pusiau struktūrizuotas individualus interviu, kuris kaip teigia Tidikis (2003) sukuria laisvesnę atmosferą tarp tyrėjo ir tyrimo dalyvio, nes klausimai tik iš dalies standartizuojami, tačiau paliekama erdvė klausti pokalbio eigoje.

Pirmoji tyrimo dalyvių grupė – vyrai perkantys seksą. Klausimai sekso pirkėjams vyrams pridėti prieduose.

Įvyko vienas realus susitikimas su tyrimo dalyviu Sauliumi (48). Gyvena su žmona daugiau nei dvidešimt metų. Turi vaikų. Dirbantis. Su juo kontaktas užmegstas internetu, rastas skelbimas viename portale, kur buvo paskelbta, kad už susitikimus su moterimis siūlo paramą. Kontaktuoti elektroniniu paštu. Iš karto pristatyta tyrimo idėja ir tikslas, paaiškintos sąlygos. Saulius sutiko pasikalbėti, tačiau pageidavo susitikimo ir realaus pokalbio. Kontaktas elektroniniu paštu palaikytas apie du mėnesius. Susitarta susitikti viešojoje vietoje, viduryje dienos. Taip buvo nuspręsta dėl saugumo. Saulius atėjo laiku, buvo gerai nusiteikęs, malonus. Neprieštaravo diktofono įrašui (prieš susitinkant tai buvo nurodyta, kaip viena iš sąlygų).

Kiti interviu vyko virtualioje erdvėje. Tokių interviu surinkta 20. Vieni labai trumpi ir mažai informatyvūs, kiti atsiskleidė plačiau. Bendravimas su tyrimo dalyviais buvo sudėtingas ir sąlygotas laiko, tyrimo dalyviai dažniausiai kalbėdavo tik vieną kartą, kitą dieną jau neatrašydavo. Jautėsi, kad jiems tai tam tikra atrakcija. Antroji tyrimo dalyvių grupė – policijos pareigūnai. (Klausimus žr. prieduose). Atlikti interviu įrašyti į diktofoną, tyrimo dalyviai sutiko, kad pokalbis būtų įrašomas, tačiau dėl konfidencialumo pageidavo, kad pilni interviu tekstai nebūtų viešinami, todėl jie bus saugomi pas tyrėją. Vienas interviu atliktas socialinio darbuotojo kabinete, policijos pareigūnas atvyko pats, kiti du interviu atlikti policijos pareigūno kabinete.

Duomenų analizės metodas: interviu metu gauti duomenys buvo analizuojami Malinausko (2011) numatytais naratyvinės duomenų analizės žingsniais. Pirmasis žingsnis – teksto segmentavimas, t.y. teksto suskirstymas pagal dominuojančius pasakojimus, esančias atskiras istorijas. Tyrėja daug kartų skaitė tekstą, gilinosi į kiekvieną interviu ir atskyrė dominuojančias istorijas. Antras žingsnis – teksto suskirstymas suteikiant pavadinimus ir ieškant sąsajų. Šioms

istorijoms suteikti pavadinimai. Trečias žingsnis – pastebint suskirstymų prisotinimą, jungiami segmentai tarpusavyje atitinkantys savo bendrumais. Ketvirtas žingsnis – interpretacija ir prasmės ieškojimas. Penktas žingsnis – rekonstruoti ir sudaryti sąryšingus naratyvus. Turint galvoje tai, kad sudarinėjant naratyvus nėra svarbus pasakoto eiliškumas, buvo gilnamasi į tai, ką tyrimo dalyvis kalbėjo, o tyrėjas savo ruožtu rekonstruodamas šiuos duomenis sudėliojo nuoseklią naratyvo seką laiko tėkmėje.

Etikos principai. Tyrimas remiasi etikos principais pagal Bitiną ir kt. (2008), ypačingai skiriant dėmesį etiką tiriamųjų požiūriu. Visų pirma užtikrinama, kad dalyvavimas tyrime būtų savanoriškas. T.y. kiekvienam tyrimo dalyviui buvo leidžiama pasirinkti ar dalyvauti tyrime, kadangi su tyrimo dalyviais iki šiol jokio kontakto neturėta ir nėra jokių asmeninių ryšių, todėl tyrėjas niekuo negali įtakoti dalyvio apsisprendimo. Antra tyrimo dalyviui buvo pristatoma visa tyrimo esmė, nusakoma, koks tyrimo tikslas, pristatoma, kodėl verta kalbėti ta tema ir ką tai duos. Atskleidžiama, kur šie duomenys bus naudojami. Užtikrinamas konfidencialumas. Tai padaryti gan paprasta, nes su tyrimo dalyviais kontaktas užmezgamas virtualioje erdvėje ir tyrimo dalyvis gali pasilikti teisę neatskleisti savo tikrųjų duomenų saugodamas konfidencialumą, tyrėjui žinomi tik virtualūs prisijungimo vardai. Pats tyrimo dalyvis pasirenka, kokią informaciją atskleisti ir kiek jos pasakyti. Kitas svarbus dalykas, kurį verta paminėti, kad tyrinėjamas sekso paslaugų pirkimo fenomenas Lietuvos administracinių teisės pažeidimų kodekse aiškinamas, kaip nusikalstama veika, kas užtraukia atsakomybę, todėl tyrimo dalyviai baimindamiesi išviešinimo vengia patvirtinti apie sekso pirkimą, todėl siekiant į tai atsižvelgti nėra pateikiami konkretūs klausimai, kurie reikalautų prisipažinimo.

Tyrėja atlikdama tyrimą buvo subjektyvi dėl turimos savo darbinės patirties (3 metus dirba su nukentėjusiomis nuo prostitucijos moterimis), todėl žinant tai buvo siekiama reflektuoti požiūrį ir atpažinti galimas poveikio ar smerkimo situacijas ir siekta jų išvengimo. Tyrėja siekė atsiriboti ir vertinti nešališkai tyrimo duomenis tam, kad išlaikytų teisingumo principą ir leistų pasisakyti tyrimo dalyviams.

Kita. Lietuvoje vyrauja teisinis reglamentavimas, kuris nurodo, jog yra perkamos sekso paslaugos, tačiau tyrėja nepitaria šiai formuluotei ir savo darbe nenori prisidėti prie stereotipinio formavimo, kad žmogaus kūnas išnaudojamas kaip paslaugos sudedamoji dalis, tyrime nurodo, kad yra perkamas seksas.

Tyrimo analizėje pateikti tik būdingiausi tyrimo dalyvių pasisakymai, kiti tyrimo dalyvių pasisakymai sudarantys naratyvus ir istorijas pateikiami priede Nr. 3.

nėra jokios prievartos ar nusikalstamos veikos ir pats faktas subanalinamas iki paprasčiausio suvokimo, kad „aš tau tu man“. Tai bandoma privesti iki verslo pasiūlymo, tačiau visai neatsižvelgiama, kad šiuo atveju verslo objektas yra gyvo asmens kūnas.

Zmogaus budas savo kuna isnaudot kaip preke. (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

jeigu parduodi prekę, tai ji turi atitikti kliento poreikius, manau, kad ne visi vyrai ateina tiesiog vedami noro "pasidulkinti" (Valdas, 24, kalba netaisyta)

manau, kad tai yra zmogaus kuno ar jo intymiu paslaugu kitam asmeniui pardavimas (Liudas, 25, kalba netaisyta)

Kiti tyrimo dalyviai kalbėdami apie prostituciją teigia, kad tai tarsi prekybiniai santykiai ir šiuo atžvilgiu moteris ir yra prekė ir jos kūnas tarsi tampa prekiaujamu objektu. Šiuo atžvilgiu jaučiama, kad vyrams taip kur kas lengviau priimti esančią tikrovę, nes tada tarsi viskas tampa įprasta.

Antrasis istorijos komponentas – moteris tampa nuosavybe. Vyrai kalbėdami apie tas moteris, kurioms moka už seksą bando jas savintis ir teigia, kad jos yra tik su jais.

Tarkim as susirandu "Drauge" sutareme, kad ja tarkim paremiu 2k per men, ir as suzinociau kad ji turi ir kita toki remeja, tai iskart tokius santykius nutraukciau, nes cia jau butu prostitucija :) (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

Sudarius sandėrį, kad vyras reguliariai moka moteriai už seksą ir bendravimą su juo, vyras tarsi jaučiasi turintis nuosavybės teises į ją. Tai reiškia, kad tuo siekiama nupirkti ne tik pačią moterį, bet ir riboti jos kontaktus ar atliekamus veiksmus, bei laisvą apsisprendimą. Vėlgi šis veiksmas pačių vyrų nuomone, nėra laikomas prostitucija. Tai tarsi susitarimas ir tam apibūdinti vartojamos reikšmės „draugė“, „paremiu“, atspinti tai, kad ir pačio pirkimo fakto vengiama.

Trečiasis istorijos komponentas – padėka dovanomis. Tyrimo dalyviai kalbėdami apie sekso pirkimą jį apibūdina, kaip dovanų dovanojimą.

Mano poziuris i tokius santykius yra geras, o mintis kyla moketi uz tokius santykius todel, kad kiekvienas vyras nori moteriai padovanoti kokia dovana, tai as neperku jai nepatinkancios dovanos, o tiesiog suteikiu galimybe ta dovana nusipirkt paciai. (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

nu kuno ar sex paslaugu pardavinejimas uz pinigus ar dovanas :D (Rokas, 36, kalba netaisyta)

<...> Nu čia buvo dovana. Paprasčiausiai, ten buvo ne tik pinigai. (Saulius, 48)

Ši reikšmė taip pat nurodo, kad vyrams daug priimtinau duotus pinigus vertinti, kaip dovaną už tam tikrą elgesį ir šis dovanojimo faktas suprantamas, kaip savaime visada egzistuojantis. Ir toks požiūris nurodo ne tik į moteris prostitucijoje, tačiau tai suponuoja mintį, kad vyrai apkritai yra linkę manyti, jog už dovanojamas dovanas jie turėtų susilaukti tarsi teisėto atlygio iš bet kurios moters. Norint pažvelgti plačiau tampa akivaizdu, kad tyrimo dalyviai mato sąryšingą ryšį tarp dovanos ir sekso, tačiau šiuo atžvilgiu jie nelaiko to pirkimu ar tuo labiau prostitucija.

Ketvirtasis istorijos komponentas – bendravimo būdas su „išplėtimu“. Tyrimo dalyviai konstruodami savo pasakojimą pirkimo faktą įvardina, kaip paprastą bendravimą, kurio pasekoje galimas „išplėtimas“

na man kažkaip nebuvo kad atvažiuoji ir iskarto prie reikalo. pabendrauji realiai su žmogum, gal dar arbatos isgeri. buvo kad pasiūlydavo bet tas bendravimas ilgai nevyksta (Tadas, 25, kalba netaisyta)

Yra tokių, kurioms nereikia 150-200 Lt, jos nėra stotinės, kur už 30 Lt, jinai tau, atleiskit už tokį žodį, atsiklaups ir jinai tau padarys taip vadinamą greituką, kurių tam puslapyje pilna pasiūlymų tokių. Ir viskas, nusišpjaus ir paskui tu bėgi. Man irgi šito nereikia, a va tokio vat, pabendravimo kažkokio su va būsimu išplėtimu, jei taip galima pasakyti. Ir ne už per nelyg didelius pinigus. Va kodėl tai yra siūlymas paramos, o ne būtent iš karto. (Saulius, 48)

Tyrimo dalyvis vengia tiesiogiai įvardinti, kad paramą siūlo konkrečiai už seksą, jis tarytum mėgindamas save pateisinti kalba apie pabendravimą, kad jis ieško bendravimo, už kurį ketina paremti, tai įrodo, kad labai sudėtinga pačiam sau pripažinti, kad jis ketina pirkti. O tai, kad jis ketina pirkti įrodo jo pasakymas „būsimu išplėtimu“, jis aiškiai nurodo, kad ne tik bendravimo reikia, jis tikisi kažko daugiau už savo suteiktą paramą.

Tačiau tuo pačiu jis aiškiai nurodo, kad jam nereikia tik sekso, kad jis tikisi ir bendravimo, tai taip pat galima suprasti, kaip vienišumo jausmo išraišką, kad tyrimo dalyvis jaučiasi vienišas ir neturintis su kuo pabendrauti jam rūpimomis temomis ir jis tai siekia gauti pasitelkęs pinigus. Žinoma, tai nepateisina pačio veiksmo, tačiau nurodo, kad pirkimą sąlygoja žmogiški jausmai.

Penktasis istorijos komponentas – darbas ir profesija. Tyrimo dalyviai apskritai kalbėdami apie prostituciją tai įvardija, kaip darbą ir prilygina profesijai. Tokiu būdu atsispindi itin gajus visuomenėje vyraujantis stereotipas.

O prostitucija tai seniausia pasaulio profesija ir ji visada buvo, manau ir visada bus. bet juk ta prostitucija nu darbas. Kas plytas nešioja, kas kojas praskėčia. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

turbūt banaliai ir atsakysiu, manau kad tai koju prasketimas uz tam tikra atlygi, ju darbas. (Povilas, 30, kalba netaisyta)

Šie pasisakymai leidžia suprasti, kad prostitucija ir sekso pardavimas yra prilyginami tarsi eilinei veiklai už kurią mokami pinigai. Toks suvokimas taip pat nurodo, kad tyrimo dalyviai tokiu būdu lieka atsiriboję ir tarsi pasako, kad nuo jų niekas nepriklauso, nes tai visuomenėje priimtas požiūris. O toks požiūris tikrai egzistuoja, pasak Pruskaus (2010), kuris kalbėjo apie visuomenės požiūrį, prostitucija vertinama kaip viena iš darbinių veiklų, kuri nėra prestižinė, tačiau manoma, kad gerai apmokama, taip pat tai nereikalauja kažkokių mokslų. Tai tik parodo, kad požiūris į prostituciją yra paviršutiniškas ir joje bandoma akcentuoti, neva numanomus plusus.

Šeštasis istorijos komponentas – sukurta paklausos. Tyrimo dalyviai kalbėdami apie prostituciją aiškiai geba įvardinti esmines jos egzistavimo priežastis. Ir tai yra tam tikra priešprieša prieš tai buvusio komponento.

nebus paklausos tai nebus ir pasiulos, as taip manau (Algis, 34, kalba netaisyta)

<...> kai yra paklausia - visada atsiras pasiula. Geriau legalizuotu ir bent jau dali pinigų valstybe susirinktu is mokesciu. (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

nereik pirkt ,nereiks ir parduot ,ir visi bus laimingi 😊 (Kastytis, 30, kalba netaisyta)

Įdomu tai, kad nepaisant to, jog dauguma tyrimo dalyvių nepripažino, jog patys naudojami būtent prostitucijoje esančiomis moterimis ir perka seksą, tačiau kalbėdami apie patį reiškinį geba

įvardinti, kad visa ko svarbiausia ir esminė prostitucijos egzistavimo priežastis – esanti paklausa. Kaip teigia O'Connor, Healy (2006) jei vyras negalvotų, kad turi teisę už pinigus įsigyti moterį ir jos tokiu būdu neišnaudotų, tai ir prostitucija neegzistuoti, taigi pagrindinė prostitucijos egzistavimo priežastis, kaip ir įvardijo patys vyrai – esanti paklausa.

Ši naratyvo reikšmė kelia diskusinius klausimus apie tai ar patys tyrimo dalyviai supranta jog jie galimai ir yra ta priežastis dėl kurios ir egzistuoja prostitucija.

Septintasis istorijos komponentas – amžina. Tyrimo dalyviai kalbėdami apie prostituciją aiškiai įvardija, kad ji visada buvo ir bus.

Buvo ir bus ta prostitucija. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Manyčiau tas visada buvo ir tas visada bus ir pozicijų labai daug. (Saulius, 48)

Toks tyrimo dalyvių požiūris tarsi nurodo, kad prostitucijos egzistavimas yra nuspręstas iš anksto ir jokiais priemonės to negalima panaikinti.

Ši istorija apie vyrų prostitucijos traktavimą nurodo, kad patys tyrimo dalyviai itin vengia prostitucijos apibrėžimo ir savo kalboje stengiasi jo nevartoti, tačiau apipina įvairiais kitais pasisakymais, kurie iš šalies žvelgiant yra ganėtinai neutralūs.

Antroji naratyvo istorija – požiūris į moteris prostitucijoje. Šioje istorijoje vyrai, kurie perka seksą kalba apie tai, kaip jie mato moteris, kurios verčiasi prostitucija.

malonumas – sekso priklausomybė – pinigų trūkumas – priverstos – nuvertintos – tarsi gerbiamos – alternatyva prievartavimui

3 pav. Požiūrio į moteris istorija

Pirmasis istorijos komponentas – malonumas. Tyrimo dalyviai kalbėdami apie moteris prostitucijoje daugiausiai dėmesio skiria tam, kad jų nuomone joms tas patinka ir jos jaučia malonumą.

<...> kai kurioms moterims tai teikia malonumą. (Rokas, 24, kalba netaisyta)

todel kad tai galbut vienas is malonesniu budu prasimanyi pinigeliu juk nereikia stoveti prrie stakliu, ar uz prekiatalio (Algis, 34, kalba netaisyta)

Manau vyrai nusibaudzia patys,tenkina moteri ir dar uz tai susimoka. (Povilas, 30, kalba netaisyta)

manau kad kaip kuriom tai patinka..<...> visokiu yra.kitos pasilinksmina savo malonumui. (Lukas, 39, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyvių nuomonė atspindi visuomenėje vyraujančią stereotipinę suvokimą, kad moterims prostitucija patinka. Galima daryti prielaidą, kad toks moterų vertinimas tarsi turėtų nurodyti, kad jos nėra nuskriaustos ar aukos, kad jos yra normalios moterys, kurioms patinka jų veikla, toks suvokimas rodo, kad tuomet tyrimo dalyviui tarsi nereikia jaustis kaltam, jog pas jas eina, tai visai kitoks moterų prostitucijoje pateikimas.

Taip pat tyrimo dalyvių samprotavimai apie tai, kad šios moterys užsiima dėl pramogos ir tuo

pačiu įvardija vieną iš esminių pliusų, tai malonumas ir nuotyčiai. Tai gali patvirtinti prieš tai išsakytą mintį, kad su tokiu prostitucijos paslaugų vertinimu tyrimo dalyviai jaučiasi teisūs ir jokių būdu neišnaudojantis moterų, o atvirksčiai, tarsi suteikę joms pramogą ir tuo pačiu davę pinigų, kas yra suvokiama kaip sąlyginis gėris.

bet juk jos niekas nevercia....prievartos jokios cia nera....ir manau daugeliui cia esanciu tai patinka,ta esu pastebejes.... (Petras,44, kalba netaisyta)

Nesureikšminu. Sakau niekas ten nieko neverčia, įeini, išsiviepus, tai ką gali galvot. Gerai gal. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai patys prabyla apie prievartą ir stengiasi ją paneigti, tokiu būdu bandydami parodyti, kad sekso pirkimas nėra sąlygotas prievartiniu sandoriu. Tai turėtų tarsi patvirtinti jų samprotavimus, jog pačios moterys nori ir nieko neverčiamos sutinka santykiuoti už pinigus. Pateikiamas išorinis prostitucijos vaizdas, kuris yra pakankamai teigiamas. Tuo tarpu Žičkutės, Malinausko (2013) atliktas tyrimas apie moteris prostitucijoje ir jų kasdienybę nurodo, kad pačios moterys teigia, jog kiekviena diena prostitucijoje sąlygota kontrolės, gąsdinimų, grasinimų, smurto ir prievartos. Tampa aišku, kad prostitucijos dalyviai patį reiškinį ir su juo susijęs pasekmės vertina labai skirtingai: vyrai stengdamiesi nusimesti atsakomybės našta, moterys atskleidamos prostitucijos kasdienybę.

Čia matome priešpriešą tarp to, kaip vertina moterys ir kaip sekso aktą prostitucijoje mato vyrai, šis neatitikimas atsiranda dėl skirtingo sekso akto suvokimo. Tai gali įtakoti ir fiziologiniai skirtumai, kaip nurodo Lips (2008) vyrai apie seksą galvoja dažniau nei moterys. Panašu, kad vyrai, vertina iš savo perspektyvos ir yra įsitikinę, kad praktiškai kiekvienas lytinis aktas suteikia malonumą, nepaisant to, kokiomis aplinkybėmis jis yra atliekamas.

Antrasis istorijos komponentas – sekso priklausomybė arba moterys nimfomanės. Tyrimo dalyviai kalbėdami apie moteris prostitucijoje kaip vieną iš jų vertinimų kriterijų nurodo, jog šios moterys yra priklausomos nuo sekso ir verčiasi prostitucija, kad patenkintų šiuos savo poreikius.

na jei mergina hyper seksualiai aktyvi arba nimfomane tiksliau o jei uz tai dar pinigų gaun atai isvis jai atrodo kad super (Rokas, 36, kalba netaisyta)

<....> kitoms seksas-liga, todėl tai ir racionaliausia imtis tokios profesijos. (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

kai kurios turi potrauki tam (na laiudiskai tariant megsta " pistis bet kur ir su bet kuo ") <....> (Augis, 31, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai pateiktuose savo vertinimuose teigia, kad yra moterų kategorija, kuri galimai priklausoma nuo sekso ir buvimas prostitucijoje joms yra tinkamiausias, nes jos gali patenkinti savo poreikius ir tuo pačiu užsidirbti. Tai nurodo, kad vyrams yra gan paranku laikytis šios versijos, nes tokiu būdu šioje situacijoje moterys, kurios teikia seksualines paslaugas lieka išnaudotojos, o vyrai tie, kurie pasiduoda šiam išnaudojimui.

Trečiasis istorijos komponentas – pinigų trūkumas. Tyrimo dalyviai nurodo, kad yra

dalį moterų, kurias į prostituciją pastūmėja pinigų trūkumas.

<...> pinigų trūkumas ir negalėjimas kitaip jų gauti <...> (Rokas, 24, kalba netaisyta)

prostitucija tai moterims lengvas uždarbis <...> manau kaikiurios dėl pinigų ,kaikiurios dėl malonų ir pinigų..lengvabūdės ,neturincios savigarbos (Kastytis, 30, kalba netaisyta)

Tačiau šis pinigų trūkumas pačių vyrų yra vertinamas gan skeptiškai ir smerkiančiai nurodant, kad šios moterys naudojasi situacija ir taip lengvai užsidirba. Galima daryti prielaidą, jog dėl to, kad ypatingai gajį istorijos reikšmė apie gaunamą malonumą prostitucijoje nulemia tai, kad vyrai jaučiasi apgauti ir sumokantys pinigus už tai, kad ne tik jam, bet kitam asmeniui gerai, kai tuo tarpu analizuoti nurodomi lūkesčiai parodė, kad vyras pirksdamas seksą galvoja tik iš savo pozicijos ir projektuoja situacijas taip, kad jam būtų jose patogų ir malonų.

Dėl pinigų trūkumo nebandoma pažvelgti giliau į situaciją ir numatyti dėl kokių priežasčių trūksta pinigų, bet bandoma sudaryti nuomonę, tuo pačiu palaikant dominuojantį visuomenėje stereotipą, kad prostitucija yra lengvas uždarbis.

Ketvirtasis istorijos komponentas – priverstos. Tyrimo dalyviai pamini, kad moterys prostitucija galimai verčiasi ir dėl esančios prievartos.

Ka gali manyti? Gyvenimo nuskriaustos... (Tomas, 41, kalba netaisyta)

<...> dėl mentaliteto trukumo , kai kurios iš ubagystės , kai kurios per prievartą (Augis, 31, kalba netaisyta)

kitas gyvenimas priverčia (Lukas, 39, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai neneigia fakto, kad patekimas į prostituciją gali būti sąlygotas ir prievartos, bei neturėjimu kitokių galimybių, ko pasekoje moteris priversta rinktis prostituciją. Apie tai tyrimo dalyviai nėra linkę per daug kalbėti, jų požiūriu tai tik maža dalis visų moterų esančių prostitucijoje.

Kartais visokių ten jų matai, kitos tokios biški prislėgtos, ar tai jauti kad kažkokia apsinešus. Nemėgstu tokių, kažkaip ne koks vaizdas. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Henrikas (29) pamini, kad jam sukelia ne kokius jausmus moterys, kurios yra prislėgtos arba jaučiasi, kad vartojusios narkotines medžiagas. Tai tik parodo, kad vyrai, perkantys seksą yra linkę nematyti tam tikrų detalių prostitucijoje, tam, kad nereikėtų apie jas galvoti. Galima daryti prielaidą, jog šis galvojimas gali sukelti kaltę dėl daromų veiksmų, o šiuo atžvilgiu kaltės jausmas išprovokuotų neigiamas emocijas, ko labiausiai ir vengiama.

Penktasis istorijos komponentas – nuvertintos. Tyrimo dalyviai kalbėdami apie moteris prostitucijoje tarsi stengiasi neturėti apskritai jokios nuomonės ir šias moteris laiko tuščia vieta.

O koks požiūris gali būti i moteri,kuri tarkim buna su tavim o uz puse val su kazkuo kitu ir t.t...?Jokio poziurio nera.Visiskai jokio. (Povilas, 30, kalba netaisyta)

<...> šavalkos, kurioms tiesiog reikia tų vyrų, tai va ir užsidirba. Nežinau kaip ten būna per daug apie tai negalvoju. nei aš jų smerkiu, nei palaikau, tai man tuščia vieta, toks kitoks žmogus ir tiek. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai savo istorijose atskleidžia, kad nepaisant to, jog teigia, kad šių moterų nesmerkia, tačiau bandydami jas apibūdinti nevengia aštresnių pasisakymų ir jaučiasi nuvertinimas,

pažeminimas ir vienas iš aštriausių pasisakymų, kad tai yra tiesiog tuščia vieta ir jos yra kitokios nei visi žmonės. Taip pat paliečiama ir tai, kad dažnu atveju vyrai suvokia, kad šios moterys yra vienišos ir susilaukia iš daugumos tokio vertinimo.

Šeštasis istorijos komponentas – tarsi gerbiamos. Tyrimo dalyviai savo istorijose naudoja tam tikras formuluotes, kurios tarsi nurodo į tam tikrą sąlyginę pagarbą.

as gerbiu moteris ar ne uz pinigus ar uz juos ir tuo nesinaudoju kad galiu daryti su ka noriu (Paulius, 31, kalba netaisyta)

Aš ne psichas, nieko blogo joms nedarau ir nemušu. Pačios daro viską savo noru. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Tačiau ši pagarba pasireiškia tuo, kad nieko blogo toms moterims nedaro, nepaisant to, kad jaučiasi turintys tam teisę. Tai labai skiriasi nuo įprastos pagarbos moterims ir šios vadinamos pagarbos, nes pats faktas išlieka tas pats, kad iš šių moterų yra perkamas seksas, tačiau jos nemušamos ir tarytum yra teorinė galimybė, kad yra paisoma jų norų. Galima daryti prielaidą, kad ši pagarba yra sąlygota dėl pačių vyrų geresnės savijautos, tokiu būdu stengiamasi atsiriboti nuo pačio nuvertinimo.

Septintasis istorijos komponentas – alternatyva prievartavimui. Tyrimo dalyviai savo istorijose pamini, kad tarsi moterys prostitucijoje skirtos prievartauti ir tokiu būdu sumažinamas prievartavimų skaičius.

manau dauguma smerkia,as nesmerkciau,jai vyras vienas,o moterei saves negaila,kas cia blogo,jai butu legalu prievartautoju maziau butu:D manau tai vienas is mazinimo budu (Mykolas, 28, kalba netaisyta)

visuomenei reikalingas , kad visokie trukumus turintys asmenys galetu savo psichologine energija islieti taikant sia israiska negu kazkur kitur (pvz gatvej prievartaujant) (Augis, 31, kalba netaisyta)

Šie pasisakymai yra labai reikšmingi ir dalinai atspindi nuomonę, kad moterys yra kaip sekso objektas. Tai verčia sunerimti, nes pateikiama, kad prostitucija galimai mažina išprievartavimų skaičių, tačiau tada peršasi išvada, kad moterys prostitucijoje yra skirtos prievartavimui, o kitas dalykas, kad vyras bet kokia kaina siekia patenkinti savo seksualinius instinktus ir poreikius, net jei reikia panaudoti prievartą.

Tai verčia galvoti apie esamą vertybių sistemą ir apie tai, kaip žmonės jaučiasi turintys teisę į kitą žmogų, net jei tai liečia asmeninę ir itin intymią erdvę. Apie tai kalba Lips (2008), jog tyrimai rodo ryšį tarp vyrų naudojamos seksualinio smurto medžiagos ir tendencijos panaudoti prievartą prieš moterį ir iš tikrųjų agresyviai elgtis moterų atžvilgiu laboratorinėse situacijose, tai atskleidžia, kad moteris gali būti išprievartauta jeigu atsirastų tinkama galimybė ir nurodo, kad lytinio akto atlikimas su moterimis gali būti siekiamas per prievartą ir fizinę jėgą. Toks suvokimas skatina iš naujo permąstyti žmonių bendravimo ypatumus, bei vyrų ir moterų tarpusavio sąveikas.

Trečioji naratyvo istorija – sekso pirkimo priežastys. Sekso pirkimo priežastys sudaro atskirą naratyvo istoriją, kurios sudedamieji komponentai yra labai įvairūs. Prostitucija ir sekso

pirkimas joje egzistuoja nuo neatmenamų laikų ir tenka pripažinti, kad iki šiol naudotos priemonės pažaboti šį reiškinių buvo nesėkmingos, todėl siekiama atrasti priežastis, kurios įtakoja sekso pirkimą.

Smalsumas – paprastumas – sudėtinga situacija šeimoje – kitų kaltinimas – sekso poreikis – ypatingi norai – ieškojimas bendravimo – alkoholis – pornografija – turimi pinigai

4 pav. Sekso pirkimo priežasčių istorija

Pirmasis istorijos komponentas – smalsumas. Nepaisant to, kad sekso pirkimas yra baudžiamas, tačiau tyrimo dalyviai kaip vieną iš dažniausiai pasitaikančių priežasčių įvardija smalsumą, įdomumą išbandyti tai, kas nepatirta.

Tiesiog man idomu buvo pasijusti Dosnaus Pirkejo vietoje. Tik tiek. (Tomas, 41, kalba netaisyta)

juk domina, kas ten tokio, kaip tos moterys elgiasi ir taip toliau. Ką aš žinau čia tokia sritis, kur atrodo, kad reikia gal pabandyti. Daug kas juk taip daro. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Del partneriu ivairoves. Traukia tai, kas neisbandyta. <...> norisi pajusti nauja kuna, nauja skoni, nauja kvapa... (Deivis, 44, kalba netaisyta)

Noras patirti kažką naujo ir pabandyti pirkti seksą pačių vyrų vertinamas, kaip savaime suprantamas dalykas, jie savo pasisakymuose tarsi pasiteisina tuo, kad dauguma taip daro ir tai tampa normalu, juo labiau, kad tai nesunkiai prieinama. Įdomu tai, kad patys vyrai negali net tiksliai įvardinti, kas konkrečiai juos domina, jie tik kalba apie tai, kad juos traukia naujovės.

Tuo pačiu galima pastebėti, kad tuo parodomas labai atsainus požiūris į patį perkamą seksą ir jis vertinamas labai paviršutiniškai ir tik galvojant iš savo perspektyvos, kad „man įdomu“, „aš noriu“, tačiau visai negalvojama apie tą asmenį, kuris tą seksą parduoda. Priešingai šis asmuo, teikiantis seksą įsivaizduojamas kaip ypatingas sekso objektas, kuris dar labiau skatina patį pirkimą. Tai suponuoja mintį, kad vyrai, kurie perka seksą idealizuoja patį asmenį parduodantį seksą ir šis idealizavimas tarsi skatina smalsumą ir norą išbandyti.

Antrasis istorijos komponentas – paprastumas. Tyrimo dalyviai nurodo, kad jiems aktualu, jog pirkti seksą yra labai paprasta, tai reiškia, kad patenkinti savo fizinius poreikius galima gan greitai ir be įsipareigojimų.

Yra tų skelbimų, kur konkrečiai: yra telefonas ir imi ir skambini ir viskas: prašau nors ir dabar, o jei ne, kad ir rytoj. (Saulius, 48)

vyrų eina todėl kad tai yra daug paprasčiau ir greičiau (Kastytis, 30, kalba netaisyta)

<...> noras nulekti kur nors ir tiek nenori draugauti gisti laiko moka litus ir viskas (Rytis, 36, kalba netaisyta)

Toks supaprastinimas nurodo tai, kad keičiasi santykių suvokimas. Tampa nebemadinga būti su žmogum, megsti pažinti, su juo turėti ilgalaikius santykius, stengtis dėl to. Tai tarsi pagreitintas visko variantas, kurio eigoje yra tik pasiimama tai ko labiausiai reikia, šiuo atveju – seksas. Tai primena greito maisto restoranus, kai viskas pateikiama per kelias minutes. Apie tokį reiškinių kalba ir Sven Axel Månsson (2004, Hughes, 2004)) pateikdamas, kad seksas tampa vartojimo produktas, komercine preke, tarsi „McDonald“s, kur gaunamas greitai ir suvartojamas, šis

sekso poreikis kaip greito maisto poreikis, šį reiškinį įvardija, kaip „macdonalizacija“. Šis tyrimas taip pat parodo, kad sekso pirkimas nurodo į macseksualizaciją – neapgalvotą ir skubų vartojimą.

Trečiasis istorijos komponentas — sudėtinga situacija šeimoje. Pateikiama sekso pirkimo priežastis, kuri nurodo į šeimyninį gyvenimą, tarsi bandoma įrodyti, kad šeimyninis gyvenimas ir priveda iki sekso pirkimo. Šis teiginys gan stiprus tuo, kad tyrimo dalyvis nurodydamas priežastį, jog eina pas moterį prostitucijoje dėl nenusisekusio šeimyninio gyvenimo.

šeimyninė situacija taip pat gali tai įtakoti. pavyzdžiui atšalę santykiai, nebepatenkinami poreikiai, arba tiesiog nesutarimai, pyktis, verčiantys ieškoti švelnumo kitos moters glėbyje (Valdas, 24, kalba netaisyta)

Tai iš esmės paneigia vieną iš minčių, jog pas moteris prostitucijoje lankosi nevedę vyrai, kurie negeba susirasti moters. Šis tyrimo dalyvis nurodo priešingai, tačiau jo pasakymą galima traktuoti, kad pas moteris prostitucijoje galimai gali nueiti tie, kurie negeba spręsti savo šeimoje kilusių problemų ir tarsi renkasi lengvesnį kelią, tiksliau pasiteisindami sau susiranda, ko negauna šeimoje. Tai labai siejasi su **ketvirtuoju naratyvo komponentu – kito asmens kaltinimu**. Vyrai kalbėdami apie priežastis, kurios paskatina pirkti seksą, bando ne tik pasiteisinti, tačiau nevengia kaltę dėl sekso pirkimo perkelti kitam asmeniui, dažniausiai žmonai.

Man gyvenime tikrai nusesėke, turiu namus, gera darba, klestinti versla, žmona (kuriai i mane nusispyjaut). Žmonos keisti šiuo metu nenoriu, per daug laiko su ja praleista, ir as jos tikrai pirmas nepaliksiu, geriau pakentesiu, galbut ateis laikas kai ji susipras <...> Butent todel ir ieskau tos merginos, kuri ilgesingom akim manes lauktu... :). (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

Mindaugas (32) savo žmonos elgesyje randa ne tik pasiteisinimą savo daromiems veiksmais, tačiau tuo pačiu jis perkelia kaltę tokiu būdu atsiribodamas nuo savo daromų veiksmų.

gal turi nepasitenkinima su savo moterim tai ir eina, arba gal galvoja ,kd prostitute toje srytija labiau pazengus ir didesnio malonumo tikis,... (Mykolas, 28, kalba netaisyta)

vienatve ,moteru isrankumas ir reikalavimai vyrams is ju ,moteru proto pisimas vyrams (Kastytis, 30, kalba netaisyta)

Šis kaltės perkėlimas nurodo, kad tyrimo dalyviai teigia, jog dėl to, jog jie perka seksą yra vienaip ar kitaip kaltos moterys. Visų pirma jas kaltina, kad jos nesuteikia pasitenkinimo ir tai juos verčia eiti pirkti seksą. Tačiau čia gali priežastis slypėti kur kas giliau, jog vyrams tampa tiesiog paranku eiti nusipirkti sekso vietoj to, kad bandytų su savo partnerėmis jo gauti, nes tada jiems reikės stengtis. Antra moterys šiuo atžvilgiu yra kaltinamos dėl to, kad jos tarsi sunervina vyrus ir šie tada turi eiti pirkti seksą. Tokie pasiteisinimai tik nurodo, kad vyrai šiuo atžvilgiu vengia atsakomybės prisiėmimo ir savo veiksmus tiesiog bando pateisinti ieškodami kaltų asmenų. Herman (2006), kuri kalbėjo apie traumas ir seksualinę prievartą nurodo, kad skriaudikas dažnai ne tik atsiprašinėja, tačiau savo kaltę perkelti kitiems asmenims (aukai, šalia esantiems) teigdamas, kad viskas buvo nekaip ir apskritai nėra svarbu kaip buvo, nes reikia tai pamiršti. Panašu, kad vyrai, kurie perka seksą, taiko panašią išlikimo strategiją, jie tiesiog nepriima savo kaltės ir ją neigia.

Penktoji istorijos komponentas – sekso poreikis. Dažnai vyrai kalbėdami apie priežastis,

kurios galimai įtakoja nuėjimą pas moteris prostitucijoje, įvardija sekso trūkumą.

*Bet ką aš noriu pasakyti, kad ieškojimas to, man leidžia praturtinti savo skurdą(nutyla)... sekso gyvenimą.
(Saulius, 48)*

manau sekso trukumas ta itakoja,bet džiaugsmo nuo to nera.....(Petras, 44, kalba netaisyta)

<...> sekso, kažko naujo jame troškimas <...> (Valdas, 24, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai nurodo, kad pirkti seksą pastūmėja fizinis sekso poreikis, kuris atsiranda dėl įvairių priežasčių, tokių kaip negebėjimas jo gauti kitur, negebėjimas bendrauti su moterimis ir t.t., tai tik dar kartą įrodo, kad šis paprastumas gauti juos tam tikra prasme žavi ir jie reikalui esant renkasi kaip vieną iš alternatyvų. Tyrimo dalyviai į sekso poreikį žiūri labai supaprastintai ir tai įvertina, kaip vieną esminių poreikių, kurio atrodo negali valdyti, todėl tai svari priežastis pirkti seksą.

Tyrimo dalyviai kalbėdami apie sekso pirkimą nurodo vieną iš priežasčių, **šeštąją istorijos komponentą – ypatingus norus**. Šie poreikiai susiję su įvairaus sekso propagavimu ir siekiu patirti kažką naujo.

..Igyvendint koki savo fetisha.. (Audrius, 29, kalba netaisyta)

gygyvendinti kazkokia fantazija (Kastytis, 30, kalba netaisyta)

Gal tiesiog koki fetisha turi. Jos juk pildo norus :D (Liudas, 25, kalba netaisyta)

Tai nurodo, kad vyrai norėdami patenkinti savo seksualinius poreikius ir negalėdami to padaryti su savo partnerėmis renkasi perkamą seksą, nes sumokėjus pinigus moteris prostitucijoje privalės atlikti visus pageidavimus. Tai itin viliojanti perspektyva, nes turint galvoje prostitucijos traktavimą, vyrai atėję ir nusipirkę moterį gali jaustis jos valdytoju ir anot, O'Connor, Healy (2006) jie dažniausiai jaučiasi nebaudžiami ir tarsi gali išnaudoti šią moterį, nes net jei ji pasiskųs ja visų pirma niekas netikės, o antra jos parodymų nepriims rimtai. Šiai priežastčiai nebeieškomi nei pasiteisinimai, nei bandoma perkelti kaltę, nes pats poreikių tipas nurodo, kad seksas perkamas ne iš būtinybės, bet dėl įvairovės ir siekiant didesnio malonumo.

Septintasis istorijos komponentas – alkoholis. Sekso pirkimą įtakoja alkoholio vartojimas, kuris galimai sužadina poreikius ir atpalaiduoja vyrus, kas sąlygoja sekso pirkimą.

as tik po geru baliu ar baliavodamas vis bandydavau 😊 bet baigiau balius baigiau ir tuos dalykus kazkaip 😊 (Karolis, 28, kalba netaisyta)

Mano atveju buvo bendravimas,bendras gerimas.....Bet sausoka vis tik.. (Tomas, 41, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai įvardija, kad dažnu atveju tai paskatindavo pirkti seksą. Ir čia jau kalbama ne tik apie individualų pirkimą, tačiau šioje vietoje taip pat atsiranda ir kompanijos, kurios padauginusios alkoholio perka moteris ir jas išnaudoja. Tai dažniau tarp jaunimo paplitusi išnaudojimo forma. Kitas išaiškėjantis dalykas iš tyrimo dalyvių, kad alkoholio vartojimas tarsi dar vienas pasiteisinimo šaltinis, kurios leidžia neprisiimti atsakomybės.

Aštuntasis istorijos komponentas – ieškojimas draugijos, bendravimo. Tyrimo dalyviai

kalbėdami apie sekso pirkimą nurodo, kad viena iš priežasčių tai siekis surasti bendravimą ir bent kažkokią draugiją.

<...> dar kartais šiaip laiką praleist, darugijos susirast. Va važinėji po miestą naktį, nėra su kuo pakalbėt, tada kažkaip pagalvoji, ai nafik, važiuoju pas kokią mergą ir malonumą turėsiu ir laikas praeis. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

o cia mane domina 2 dalykai seksas ir bendravimas. (Tadas, 25, kalba netaisyta)

Tai leidžia daryti išvadas, kad šiais moderniais laikais žmonės yra pakankamai vieniši, todėl desperatiškai bando surasti draugijos ir kai kuriais atvejais nepavykus rasti aplinkoje ši draugija yra bent jau laikinai nuperkama. Tyrimo dalyviai kalba, kad bent tuo metu jie jaučia, kad yra su kažkuo ir bendrauja, o kad tai netikra ir dirbtina tiesiog apie tai negalvoja. Tai nurodo, kad ši problema ilgainiui gali dar labiau suaktyvėti, nes žmonės pamažu tolsta vieni nuo kitų ir mažėja realus bendravimas.

Devintasis istorijos komponentas – pornografija. Tyrimo dalyviai nurodo, kad tarp pornografijos ir sekso pirkimo yra sąryšingas ryšys, kuris įtakoja pikimą.

Juk jeigu turi stora ir nuolat bambancia moteriske,vakare isijunges koki porno pamatai nuostabia blondine,o jei dar turi anketa xxx"uose,susirandi Monic ir berods uz 1000 lt gali ja paturet.Ir viskas prasideda nuo porno 😊 (Povilas, 30, kalba netaisyta)

čia gal labiau kad apskritai noris pabandyt taip kaip pornografijoj, gi ten visokiu pribombasų būna, tai noris tą jausmą pajust, tokias pat aistringas moteris gaut, kurios nesimaivytų, o darytų viską. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Deivis (44) pritaria minčiai, kad pornografija gali įtakoti sekso pirkimą (*greičiau taip. Čia apie pornografiją...*). Pornografijos žiūrėjimas ir nekliudomas jos prieinamumas įtakoja tai, kad vyrai paskui geidžia savo pamatytas fantazijas įgyvendinti realybėje. Pats pornografijos įvairialypumas ir parodoma dominuojanti vyro pozicija sudaro išpūdį, kad taip turi būti. Taip pat galime teigti, kad pornografija subanalina lytinį aktą tarp dviejų žmonių iki paprasčiausio sekso suvokimo.

Pornografijoje užfiksuotos įvairios viešos vietos, kuriuose atliekami lytiniai aktai, bei vakarėliai tarsi suteikia supratimą, kad taip yra įprasta ir tai yra neatsiejama gyvenimo dalis, tai suteikia iliuziją, kad viskas sukasi tik apie seksą.

Dešimtas istorijos komponentas – pinigai. Tyrimo dalyviai nurodo, kad pinigų turėjimas ir disponavimas jų turima galia tarsi juos ir paskatina pirkti seksą.

<...> pinigų perteklius 😊 zmogus lb nori viska gyvenime isbandyt.. (Liudas, 25, kalba netaisyta)

Anksčiau maniau, kad tik lopai eina, dabar pats matau, kad eina visi kas turi pinigų. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Peršasi išvada, kad pinigų turėjimas tarsi sumenkina vertybines nuostatas ir suteikia žinojimo, bei galios jausmą, kad už pinigus viskas yra įmanoma. Tokiu būdu vis mažėja žmogiškumas ir turintieji pinigų jaučiasi turintys teisę naudotis kitais žmonėmis savo poreikių pateisinimui.

Apibendrinant galima teigti, kad sekso pirkimo priešasčių aptarimas leido suprasti, kad sekso pirkimo faktas yra vertinamas paprastai ir per daug į jį nesigilint, ieškant pasiteisinimų aplinkoje arba savo jaučiamą kaltę perkeliant kitam asmeniui. Pats požiūris į sekso pirkimą yra paviršutiniškas ir žiūrima tik iš sekso pirkėjo pusės, siekiant, kad būtų patenkinti jo poreikiai.

Ketvirtoji naratyvo istorija – reikalavimai moterims. Tyrimo dalyviai nurodo, kad iš moterų prostitucijoje tikisi keletos dalykų, kurie pateikiami istorijoje.

Švara – konfidencialumas – geras seksas – neturėtų ligų – malonumas.

5 pav. Reikalavimų moterims istorija

Tyrimo dalyviai savo istorijose pamini komponentus, kurie tarpusavyje itin persipynę:

svara ir konfidencialumas (Kastytis, 30, kalba netaisyta)

dar vienas is kriteriju kuriu noretusi is merginos tai tvarkingumas. (Tadas, 25, kalba netaisyta)

kad niekas nesužinotų ir kad moteris švari būtų, ne kokia apkiAUTĖLĖ (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

nu nori, kad gerai būtų. aš visad norėjau, kad malonu btų. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Nuo vyro priklauso..Bet manau visi nori grazios,geros ir kad niekas nesuzinotu 😊 (Povilas, 30, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai nurodo, kad sekso pirkimas sąlygotas keletos reikalavimų, tai visų pirma švara ir tvarkingumas. Taip pat labai svarbus konfidencialumas, kad niekas nesužinotų ir viskas įvyktų slaptai. Šis aspektas nurodo, kad vyrai šiuo atžvilgiu suvokia, jog nepaisant to, kaip jie traktuoja tą faktą, jog sumoka pinigus, ar dovanoja dovanas, tačiau nenori, kad tai išaiškėtų ir stengiasi užtikrinti slaptumą.

Vienas iš pageidavimų tai geras seksas ir malonumas (*lukesciai kad patiktu ir mergina ir sexas (Tadas, 25)*), dėl ko dažniausiai ir yra perkamas seksas. Taip pat tenka pastebėti, kad tyrimo dalyviai baiminasi lytiškai plintančių užkrečiamų ligų (*ir ligų neturėtų. (Henrikas, 29)*), todėl tikisi, kad šios moterys jomis neserga. Tačiau plačiau plėtojant šią temą paaiškėjo, kad tyrimo dalyviai nepaisant galimo užkrėtimo nesirūpina patys apsaugomis, jų nuomone tuo turėtų pasirūpinti „pardavėja“.

Apibendrinant galime daryti prielaidą, kad vyrai, perkantys seksą aukštų reikalavimų moterims nekelia, jie supaprastintai į viską žiūri ir yra vedami pačio tikslo – sekso, todėl daugiausiai rūpinasi šiuo aspektu, tačiau jaučiama, kad jiems itin svarbus konfidencialumas ir tai, kad niekas nesužinotų, todėl tampa aišku, kad šis dalykas yra prioritetas.

Penktoji naratyvo istorija – sekso pirkimo jausmai. Sekso pirkimas nėra beasmenis ir bejausmis, nes tyrimo dalyviai savo pasisakymuose kalba apie tai, kad vyrauja įvairūs jausmai, nuo nusivylimo iki susižavėjimo. Tačiau svarbu paminėti, kad pats sekso pirkimo faktas nepraeina be pasekmių ir šios pasekmės atsispindi tyrimo dalyvių istorijose, nors pačios emocijos nėra tiesiogiai

įvardijamos.

Nusivylimas – dviprasmybė ir gailestis dėl disponavimo pinigais – baimė – susižavėjimas – be emocijų – gėda – viltis

6 pav. Sekso pirkimo jausmų istorija

Pirmasis istorijos komponentas – nusivylimas. Tyrimo dalyviai savo pasisakymuose atspindi nusivylimo jausmus, kad perkamas seksas nebuvo toks, kokio tikėjosi.

jausmas nera labai jau geras,,,o jei sekso trukumas yra ,taip norisi vel kartoti...<...> jei esi niekam neisipareigojes,tai kaltes jausmo neturi del ko jausti.....bet seksas be jausmu yra visai kitoks seksas... (Petras,44, kalba netaisyta)

as esu pirkes ir nieko gero is to 😊 nepatenkinti lukesciai, kaltes bent pas mane nebuvo (Paulius, 31, kalba netaisyta)

as tik karta pirkau, greiciausia del idomybes bet po visko pasigailejau nes moteriai neidomu visa tai kai uz pinigus daro nera ugneles (Paulius, 31, kalba netaisyta)

Nusivylimas perkamu seksu pakankamai dažnai pasitaikantis reiškinys. Tai galima traktuoti, kaip galimą prostitucijos romantizavimą, tačiau realybė pasirodo yra visai kitokia. Tyrimo dalyviai nurodo, kad nieko ten gero nebuvo. Manau šioje vietoje galima teigti, kad vyrai netiesiogiai išreiškia savo pasirinkimo pasekmes, kurios nėra teigiamos ir nors jie kalbėdami įvertina tik prastai pasisekusį seksą ar nepasitenkinimą, tačiau tai taip pat gali reikšti ir užslėptą kaltę dėl nuėjimo ir baiminimąsi dėl tolimesnių sprendimų.

Antrasis istorijos komponentas – dviprasmybė ir gailestis dėl disponavimo pinigais.

Tyrimo dalyviai išsako dviprasmiškus jausmus sumišusius su baime.

As manau kad neteisinga, neteisinga, kad pasauli valdo pinigai... <...> Tai pinigai laimes tikrai neatnesa, ir tai net nera priemone tapti laimigesniam, jie tik palengvina tavo buiti...(Mindaugas,32, kalba netaisyta)

Mindaugas (32) kalba, kad iš esmės yra neteisinga jog pinigai valdo pasaulį ir už pinigus galima bet ką įsigyti. Tačiau Mindaugas (32) tarytum pats sau prieštarauja, nes jis už tuos pačius turimus pinigus ir perka seksą, tai nurodo, kad suprasdamas savo veiksmų daromas prasmes jis tarytum jaučia gailestį dėl to, kad tais pinigais naudojasi ir tokiu būdu perka kitą asmenį. Čia jaučiamas ne tik gailestis, bet dviprasmybė tarp daromų veiksmų ir vertybių.

Ar as laimingas? Laume yra subjektyvus dalykas, kitas mano vietoj butu laimingiausias pasaulyje, o tikriausiai mano laimes indeksas yra kitoks :) Siuo metu as ieskau dvasines ramybes, tikiu i Dieva, stengiuosi daryt gera, bet ar nuo to esu laimingesnis? Nezinau... Gyvenimas yrra kitoks, kur silpniems vietos nera... <...> Todel kartais daugeliui pasirodo, kad as bejausmis despotas, kad net ir per artimo zmogaus laidotuves nesugebu isspausti asaros... (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

Mindaugas (32) šiuo atžvilgiu pamini kelis svarbius dalykus, visų pirma turimi pinigai nesuteikia laimės, o atvirkščiai sukelia tik dar daugiau chaoso dėl to, kad pasinaudojus turimais pinigais galimai padaryta netinkama veikla, o antra jis kalba apie vertybes, tikėjimą ir gerus darbus, pats suvokdamas, kad nepaisant to, jog jo tokia siekiamybė, tačiau elgesys yra gan prieštaringas, todėl tampa aišku, kodėl renkasi neigti prostituciją, nes galimai per daug sudėtinga

tai pripažinti, nes tada tektų pripažinti, kad nedaromi geri darbai.

Šis gailestis dėl disponavimo pinigais yra itin užslėptas komponentas ir sunkiai įvardijamas, tačiau tai nurodo, kad pinigai ir jų kuriama galia yra butaforinė ir ją turintysis asmuo jaučia, kad tai jam neprideda vertės, tačiau kaip tik tarsi mažina žmogiškumą, nes jo ribos sunkiai nubrėžiamos ir jis gali elgtis kaip tinkamas.

Trečiasis istorijos komponentas – baimė ir nežinomybė. Kai kalbama apie konkrečius veiksmus ir sekso pirkimą tyrimo dalyviai tai vertina gan atsargiai.

Gal pirmą kartą ir buvo biški keista ir nedrąsu. Ką aš žinau, kokios ten. Ir ką jos mąsto, gal turi kokius stogus, kurie gali apvogt ar dar ką. Tai kažkaip pirmą kartą buvau paskambinęs, susitariau ir niekur nevažiauju, galvoju bus daugiau bėdos nei naudos. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

<...> karto noras atkrenta, nes čia gali būti nerimtai arba gali kur nors įkliūti netyčia. Ten gal šilta kompanija aplinkui, o gal ten antros trečios rūšies banditėliai aplinkui sukasi, tai ten gali prarast ne tik pinigus, bet ir sveikatą, bet dar turėt visokių kitokių pasekmių įdomesnių. (Saulius, 48)

Tai įrodo, kad pats pirkimo faktas nėra paprastas reiškinys, nes vyrai taip pat jaučia nesaugumą ir baiminasi dėl savo daromų veiksmų. Tikėtina, kad baimės ir nežinomybės jausmas daugumą potencialių sekso pirkėjų ir sulaiko nuo pirkimo. Sekso pirkėjai visai pagrįstai jaučia baimės jausmą, nes visų pirma daroma veika yra nelegali ir už ją yra baudžiama pagal administracinių teisės pažeidimų kodeksą, o antra galimai šis nerimo jausmas atsiranda ir dėl vertybinių dalykų. Sekso pirkimas nėra tik pirkimo faktas, taisy susiję su išnaudojimu ir kitu asmeniu, todėl esantis nerimas, nežinomybė ir baimė yra gan žmogiška reakcija. Kitas dalykas, kad moterys prostitucijoje dažnu atveju yra valdoma sutenerio, kuris priklauso kriminaliniam pasauliui, todėl įtarimai dėl galimo apiplėšimo ar nemalonumų yra tikėtini.

Ketvirtasis istorijos komponentas – susižavėjimas. Tyrimo dalyviai susižavėjimą suveda tik į sekso kokybę ir pasitenkinimą.

na nzn ar padesiu nes siaip esu pirkes 2 kartus vienas lb patiko <...>. na jausmas kaip ir po gero sexo 😊 jei aisku patiko sexas 😊 (Tadas, 25, kalba netaisyta)

Šis susižavėjimas apima tik vieną sudedamąją dalį – seksą. Tarsi nurodoma, kad sekso pirkimo rezultatas atnešė lauktą pasitenkinimą. Tačiau tai taip pat nurodo, kad šis susižavėjimo jausmas yra gan laikinas ir greitai praeina vos atsiradus sekso poreikiui. Tai taip pat gali nurodyti į tai, jog šis susižavėjimo jausmas yra tik tos akimirkos būseną, kuri greitai keičiasi.

Penktasis istorijos komponentas – be emocijų. Tyrimo dalyviai nurodo, kad jų pasaulėžiūroje sekso pirkimo faktas tiesiog tuo ir lieka – tik faktu, jie neįvardija tam jokių emocijų.

Nežinau. Negalvoju. Nuvariau kebabą nusipirkau ir viskas. Ką aš žinau, ką ten galvot daug, įvyko tai įvyko. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

As jauciuos normaliai. Pries eidamas as jau zinau kaip jausiuos. Iprastai. (Deivis, 44, kalba netaisyta)

Tai tarsi nuoroda į tai, jog sekso pirkimas yra įprastas dalykas. Tačiau tai taip pat parodo, kad tyrimo dalyviai apskritai stengiasi atsiriboti nuo savo emocijų ir stengiasi negalvoti apie savo

daromus veiksmus. Dėl kokių priežasčių jie taip elgiasi sunku nusakyti. Tačiau šiuose pasisakymuose jaučiamas tam tikras nusivylimas ir tarsi nuobodulys ir galima daryti prielaidą, jog tai susiję su asmeniniais gyvenimais ir jausmu, kuris nurodo, jog žmogus apskritai nėra patenkintas.

Šeštasis istorijos komponentas – gėda. Tyrimo dalyviai tik trumpai atskleidžia, kad jie pripažįsta faktą, jog paramos siūlymui ir sekso pirkimui, galima prilyginti gėdos jausmui ir toks išsakymas suponuoja mintį, kad jaučiama gėda dėl tokių savo veiksmų, tačiau plačiau apie tai nenori kalbėti, nes baiminasi, kad galimai toks atviravimas ir savo jausmų išsakymas gali nurodyti pačio silpnumą.

Nu gerai, gerai. Tai visas dalykas tame, kad siūlymas paramos tai susitaikymas su savo gėda. (Saulius, 48)

man tai gėda prisipažinti. isvis retai kam pazistamam kalbu apei asmenini gyvenima 😊 (Tadas, 25, kalba netaisyta)

Tomas (41) kalbėdamas apie perkamą seksą ir pačių vyrų savijautą teigia, kad jie gėdinasi savo veiksmų (*Galima taip teigti.... Bet yra ir isimciu, be abejo..*). Tai tik nurodo, kad vyrai iš tiesų suvokia, kad elgiasi netinkamai, tačiau neleidžia sau apie tai galvoti. Tačiau šis gėdos jausmas galėtų būti tarsi nuoroda į tai, kaip užkirsti kelią sekso pirkimui, nes jei asmuo jaučia gėdą, giliai viduje, jis suvokia savo veiksmų netinkamumą.

Septintasis istorijos komponentas – viltis. Įdomu tai, kad tyrimo dalyviai atskleidžia, jog eidami pirkti sekso jie naiviai tikisi, kad galbūt gali būti kažkas daugiau, nei tik seksas.

yra skirtingų prostitučių: pvz nuvažiavus į stotį švelnumo greičiausiai neieškosi, tačiau kažkur susitarus praleisti kartu naktį už pinigus, kodėl gi ne. galbūt nes noras kompensuoti tą trūkumą yra didesnis, už logiką, kad tai laikina, netikra (Valdas, 24, kalba netaisyta)

palengvejas, su kankinancia nezinia, o gal... 😊 visi gyvenam viltimi, o gal jai patikau, gal kas gautusi, ar nesugalvoji ji taves pasigauti, ligos, nezinios kankyne (Audrius, 29, kalba netaisyta)

Tyrimo dalyviai tarsi nurodo siekį būti suprastu ir kalba apie viltį susirasti merginą. Tai dar kartą sugrąžina prie vienišumo temos, kad vyrai dėl vienišumo jausmo ir negebėjimo susirasti merginą naiviai tikisi, kad sugebės sužavėti moterį prostitucijoje, kuriai sumoka už seksą. Tačiau toks požiūris parodo, kad tyrimo dalyviai gan naivūs ir jų gyvenimo situacija yra tikrai sudėtinga, jei jie puoselėja viltis ten, kur atlieka nusikalstamą veiką ir perka moterį.

Apibendrinat sekso pirkimo jausmus, kuriuos sukelia dalyvavimas prostitucijos epizoduose galime daryti vieną iš prielaidų, kad jie gan panašūs, nepaisant to, kad skiriasi asmens pozicija. Sipavičienė (2004) kalbėjo, kad moteris, kuri verčiasi prostitucija išgyvena įvairius jausmus, tokius, kaip nepasitikėjimas, baimė, gėda, kaltė, pyktis ir bejėgiškumas. Ši naratyvo istorija kalba apie panašius jausmus, kuriuos išgyvena vyrai, kurie perka seksą. Žinoma, negalime sugretinti šių jausmų gilumo ir išnaudojimo lygio, tačiau šis sankirtos taškas parodo, kad pati prostitucija žaloja visus joje esančius asmenis.

Šeštoji naratyvo istorija – nujaučiama stigma. Vyrai, kurie perka seksą, jaučia, kad šis daromas veiksmas nėra visų pirma legalus, o antra išaiškėjus galimai bus pasmerkti. Dėl to vyrauja nujaučiamos stigmos egzistavimas.

Pasmerkimas ir išjuokimas – slaptumas – nevertumas – įvaizdžio sugadinimas

7 pav. Nujaučiamos stigmos istorija

Pirmasis istorijos komponentas – pasmerkimas ir išjuokimas. Tyrimo dalyviai dalindamiesi savo pamąstymais nurodo, kad sekso pirkimo faktas yra vertinamas negatyviai ir galimai gali būti išjuoktas ir pasmerktas.

<...> *nevykes vyras kuris nesugeba susirasti moters (Kastytis, 30, kalba netaisyta)*

na kurgi jau nores tikras erzilas pasaulio uzkariautojas kad kas suzinotu jog jis mokejo pinigus uz seksa 😊
(Povilas, 30, kalba netaisyta)

Mykolas (28) kalbėdamas apie kitų žmonių vertinimą ir požiūrį į sekso pirkėjus teigia, kad jo nuomone, jiems tas nepatinka (*manau jiems tai nepatinka*) tai sąlygoja mintį, kad tokie žmonės išaiškėjus pirkimo faktui gali būti atstumti. Tadas (25) metų teigia, kad visuomenės požiūris į vyrus, kurie perka seksą yra neigiamas, tai nurodo, kad pačiam tenka susidurti su ypatingai dviprasmišku jausmu, nes pats perka seksą, tai reiškia, jog supranta, kad tai smerktinas dalykas. Deivis (44) šia tema taip pat nelinkęs daugžodžiauti, jis teigia, kad šis požiūris neigiamas. Tai nurodo, kad pats Deivis suvokia, jog ir jis jei išaiškės faktas, jog perką seksą bus vertinamas neigiamai. Tampa aišku, kad vyrai, kurie perka seksą suvokia, kad visuomenės akyse jų veiksmai yra vertinami negatyviai ir tokiu būdu tai sukelia vidinius konfliktus.

Antrasis istorijos komponentas – slaptumas. Jau anksčiau kalbėta, kad vyrams labai aktualus konfidencialumas ir tai tai vienas iš reikalavimų moterims, tačiau pastebima, kad slaptumas turi ir kitokią reikšmę prostitucijos kontekste. Siekiama visiško slaptumo, nes baiminamasi, kad išaiškėjus vyrai, kurie perka seksą bus stigmatizuojami, dėl šios priežasties, jie ir patys vengia vienas su kitu apie tai kalbėtis.

ir kad niekas nesuzinotu 😊 (Povilas, 30, kalba netaisyta)

Šiuo metu apie tai, kad mano gyvenime yra tokia problema ir kad aš esu ieškantis, aš neturiu šiuo metu kam pasakyti, neturiu tokio žmogaus. (Saulius, 48)

Tyrimo dalyvis aiškiai įvardija, kad apie savas problemą ir tai, kad jis siūlo moterims pinigus už bendravimą ir sekso paslaugas neturi kam pasakyti. Sunku nusakyti, ar baimė pasakyti ir pripažinti turint problemų yra didesnė už pačias problemas. Taip pat tai gali nurodyti į tai, jog tyrimo dalyvis yra pakankamai vienišas ir neturi savo aplinkoje tokių žmonių, kuriais galėtų pasitikėti. Tuo pačiu jaučiamas pats faktas, kad tyrimo dalyvis suvokia pačios veiklos sudėtingumą ir supranta, kad negali bet kam pasipasakoti, nes tai sąlygotų, jog ši informacija pasklis, o tol kol jis tik vienas ją žino, tai gali kontroliuoti ir tarsi jaustis nesmerkiamas ir nebaudžiamas.

del tam tikru priezasciu (manau suprantate koku), nenoreciau susitikti su Jumis ir kalbetis tokiomis temomis prie kavos puodelio :)... Manau nesutikciau ir lovoje sia tema kalbetis :)... Nebent buciau girtas, tada esu atviras :) (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

negirdėjau. niekas to neprisipažins, kam to reik. Pats niekam nesakyčiau, nenoriu, kad ir man kas sakytų. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Jaučiama, kad vyrai nenori apskritai kalbėti apie sekso pirkimą ir tarpusavyje vengia dalintis sekso pirkimo patirtimi ir tai įrodo, jog pats pirkimo faktas net jų suvokimu yra gan žeminantis ir nesuvokiamas, tai patvirtina ir Pauliaus (31) teiginys, kad vyrai tarpusavyje nekalba apie perkamą seksą.

Šis slaptumo komponentas nurodo, kad vyrai turi būti itin atsargūs ir nuolatos pasiruošę todėl galimai jie jaučia baimę dėl galimo išaiškėjimo fakto. Tai nurodytų, kad jie patiria papildomą stresą.

Trečiasis istorijos komponentas – nevertumas. Tyrimo dalyvis pamini vieną svarbią detalę, kad pats sekso pirkimo faktas ir tai, kad tik jo sumokami pinigai priverčia moterį su juo turėti lytinių santykių sąlygoja nevertumo jausmą.

Buti Vyrų-tai tureti bet kuria Mergina, nes cia niekam nerupi, koks esi, kadangi esme.....DOSNUS.... (Tomas, 41, kalba netaisyta)

Ir tai gali pastūmėti į tam tikrą užribį, nes vyras, kuris perka seksą suvokia, kad moteris yra su juo ne dėl jo savybių ar būdo, bet tik todėl, kad jis sumokėjo pinigus. Ilgainiui tokie veiksmai gali įtakoti menkavertiškumo jausmą, savęs nuvertinimą.

Ketvirtasis istorijos komponentas – įvaizdžio sugadinimas. Tyrimo dalyviai atskleidžia, kad pasisakymas apie sekso pirkimą gali sugadinti įvaizdį.

Manau, kad labiausiai įvaizdį sugadins. <...> Kažkaip čia toks dalykas apie kurį man asmeniškai nėra taip jau lengva pasakyti. (Saulius, 48)

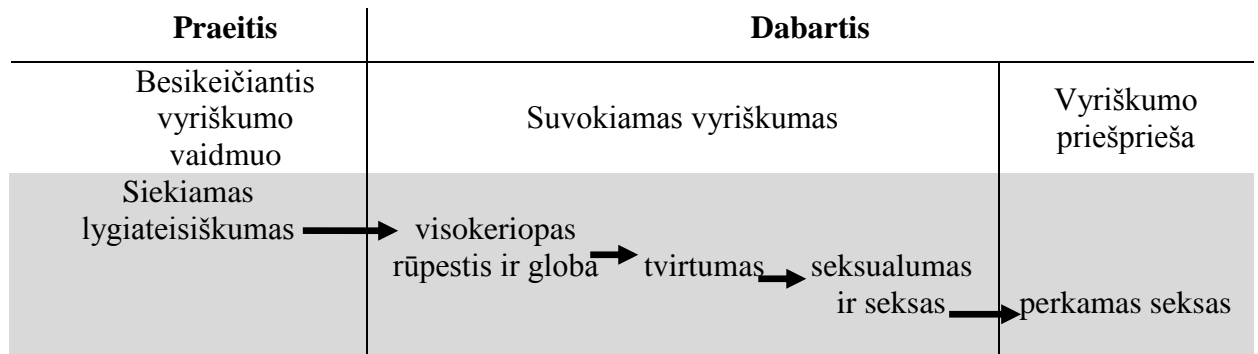
Tai leidžia suprasti, kad prostitutijos stigma egzistuoja. Vyrai, kurie yra įvairių profesijų atstovai ir gyvena visuomeninį gyvenimą yra tin svarbus įvaizdis ir grėsmė, kad šis įvaizdas gali būti sugriautas juos itin baugina.

Apibendrinant galima teigti, kad prostitutijoje vyrai, kurie perka seksą suvokia, kad egzistuoja prostitutijos stigma, kurios pasekoje jie dėl savo veiksmų gali atsidurti užribyje, pasmerti ir išjuokti, dėl šios priežasties jie itin susirūpinę savo slaptumu, nes jaučia realią grėsmę, kad sekso pirkimo faktas gali sugadinti jų įvaizdį visuomenėje. Tai jiems nurodo, kad jų pozicija yra laikina, taip pat, kad jie patys yra nieko neverti be savo turimų pinigų.

Apibendrinant sekso pirkimo naratyvą galima teigti, kad vyrai perkantys seksą vengia prostitutijos apibrėžimo, stengiasi save pateisinti arba perkelti kaltę, atranda priežastis, kurios juos skatina pirkti seksą. Pats sekso pirkimas neatneša laukto rezultato ir yra sąlygotas neigiamų jausmų. Taip pat vyrai, kurie perka seksą kelia vieną iš esminių reikalavimų – konfidencialumą, nes baiminasi, kad apie sekso pirkimą sužinos aplinkiniai, kurie pasmerks.

3.2 Vyru, kurie perka seksą hegemoninio vyriškumo supratimo naratyvas: *būti stipriu...*

Vyrai, kurie perka seksą kalbėdami apie vyriškumą nurodo 5 reikšmes, kurios sudaro hegemoninio vyriškumo supratimą.

8 pav. Vyru, kurie perka seksą hegemoninio vyriškumo supratimo naratyvas

Naratyvas pateiktas nuoseklia laiko seka. Vyrai kalbėdami apie vyriškumą nurodo, kad jaučia pasikeitimus vyriškumo suvokime, tačiau jie vistiek visokeriopai siekia rūpintis ir globoti silpnesnius ir savo šeimos narius, taip pat turi būti tvirti, bei seksualiai pajėgūs. Tuo pačiu jie įvardija, kad sekso pirkimas yra vyriškumo priešprieša. Atskirai bus plačiau pristatoma kiekviena naratyvo reikšmė.

Pirmoji naratyvo reikšmė – siekiamas lygiateisiškumas. Tyrimo dalyviai kalbėdami apie vyriškumą ir kaip jis suvokiamas nurodo, kad šiuo metu labai pasikeitusi pati vyriškumo sąvoka. Anksčiau šį vyriškumą, anot, Mindaugo (32) reikėdavo užsitarauti ir tam būdavo įvairios apeigos. Tuo tarpu šiuolaikiniame pasaulyje viskas yra pasikeitę.

<...> Siuolaikinej visuomenėj vyriskumas yra iskreiptas, kaip to pateisinimas, net yra sukurta patarle, kad tikras vyras turi pastatyti nama, pasodinti medi, užauginti sunu, nuzudyti zyda, bei nugalabyti voviere... :) (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

Įvardijami pagrindiniai mūsų visuomenėje sklandantys stereotipai apie tai, ką vyras turėtų per gyvenimą padaryti ir tai tarsi tapę visuomenės reikalavimai. Tačiau tik tuo vyriškumas neapsiriboja.

Visu pirma, tikras vyras turi imtis iniciatyvos daugeli sriciu, stoveti uz savo seima tvirta krutine, ginti savo zmona nors ji ir neteisi, <...> silpnesni gink, jei tik turi galimybe, padek kam reikia tavo pagalbos, niekada nekelk rankos pries moteri, visada pasirupink, kad tavo seima gautu viska kas geriausia... Ir t.t... (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

Tai nurodo, kad džiausią dėmesį vyras turi skirti savo šeimos gerovės užtikrinimui ir pasirūpinimu. Ir šioje vietoje atsiranda keblumai, nes dėl besikeičiančių gyvenimo sąlygų ir pasikeitusių moterų teisių vyro vaidmuo po truputį menksta.

vyras prarado savo tikraji tiksla - uztikrinti seimos gerbuvi. visoks lygiateisiskumas ir pan dalykai ismuse

pusiausvyra, to pasekoj galima matyt didejanti homoseksualuma. (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

Su moterų išsilaisvinimu ir atsakomybės prisiėmimu įvyko daug pokyčių su kuriais vyrams gan sudėtinga susitaikyti, nes iš esmės keičiasi jų vaidmens suvokimas. Šioje vietoje tarsi atsiranda atsakomybės pasidalijimas, tačiau tai vertinama gan skeptiškai ir tarsi nurodoma, kad vyrams tai nepriimtina.

vyrui jau nebebutina buti stipriam, nes jau atsirado moteru, kurios yra stiprios, nebebutina but seksualiai pajegiam, ji susiras meiluzi ar pasinaudos spermos banku, gejai verkia, o juk jie seip ar taip yra vyrai, nebutina islaikyt seima, nes jau yra moteru karjerisciu, kurios uzdirba pakankamai, kad vyras sedetu namie su vaikais, nebera silpnosios lyties paklusnumo vyrui. (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

Edgaras (30) kalba apie moters paklusimą vyrui, kas buvo būdinga ankstesniais amžiais. Su lygiomis teisėmis pasikeitė ir moters padėtis, todėl įvairiose gyvenimo situacijose ji nebepaklūsta vyrui, o siekia bendrų sprendimų, o tai, anot tyrimo dalyvių, ir sujaukia visą nusistovėjusią struktūrą.

Šis jaučiamas nepasitenkinimas dėl sumažėjusios galios ir netekto lyderiavimo gan skaudžiai palietė vyrus ir tarsi juos privertė jaustis silpnesniais. Tačiau pats paklusimo troškimas nurodo, kad vyrams tarsi vienas iš esminių dalykų, jaustis stipresniam ir turėti galią prieš kitus. Bet Tereškinas (2007), kalbėdamas apie vyriškumo istoriją mini, kad kiekviena visuomenė formuoja savitą vyriškumą ir šiandieninėje visuomenėje gali pasirodyti skirtingi vyriškumo komponentai. Tai nurodo, kad vyriškumo pokytis jo raidoje yra normalus dalykas, tačiau vyrams sunkiai priimamas. Galima daryti prielaidą, kad iš esmės vyras prarado savo poziciją ir dalinai sekso pirkimas jam tą galios poziciją sugrąžina, nes jis sumokėjęs pinigus gali gauti tai, ko įsigeidžia ir sulaukia paklusimo.

Antroji naratyvo reikšmė – visokeriopas rūpestis ir globa. Tyrimo dalyviai nepaisant pasikeitusio vyriškumo diskurso kalbėdami apie tai, ką reiškia būti vyru vis dėl to sau prisiima kaip vieną iš atsakomybių – užtikrinti materialinę gerovę.

Visas procesas yra sutvarkytas gamtos... Tarkim patele visada renkasi stipriausia gražiausia sveikiausia patina, o tarp zmoniu stipriausias "patinas" siuo metu yra tas, kuris gali uztikrinti "pateliai" materealine gerove. Kitaip sakant tarp zmoniu jegos simbolis siuolaikinej visuomenej yra pinigai... (Mindaugas, 32, kalba netaisyta)

As neskirstau zmoniu pagal lyti.Svarbu turet zmogiskuma. Siais laikais to truksta,nes labiau vertinami pinigai... (Deivis, 44, kalba netaisyta)

Pinigai šiuo atžvilgiu nėra labai teigiamas dalykas, nes tyrimo dalyviai tarsi tarp eilučių bando pasakyti, kad bandymas užtikrinti materialinę gerovę ir pasirūpinti moterimi, dažnai virsta į pasipuikavimą ar savo galios demonstravimą, kurią ir suteikia turimi pinigai.

Vyriškumo suvokime pinigai ir materialinis pagrindas užima pakankamai svarbią poziciją, tačiau tuo pačiu tai yra labai plona riba, kuri skiria vyrišką vyrą, kuris geba pasirūpinti šeimos gerove ir vyrą despotą, kuris tik naudojasi turima pinigų suteikta galia. O tai gali kaip tik tik parodyti to vyro nevyriškumą šiuo atžvilgiu.

O del Vyriskumo. Pinigu turejimas ar neturejimas (moteru pirkimas ar nuomavimas 😊) Vyriskumo neprideda. (Tomas, 41, kalba netaisyta)

Čia grįžtant prie sekso pirkimo tenka pastebėti, kad šis faktas nėra teigiamai vertinamas vyriškumo kontekste, tačiau jis bus aptartas kitame naratyvo komponente.

Kalbėdami apie vyriškumą tyrimo dalyviai be jėgos ir stiprumo įvardija ir kitų asmenų globą ir rūpestį jais.

vyriskumas susijęs su budu, bendravimu, nuolaidumu. Na net nzn kaip cia pasakius. Na kaip moterys sako jis toks vyriskas. Na pvz vyras visada praleis moteri ir t.t paguos moteri kaip jai bus liudna. Va cia laikaiu vyriskumu. (Tadas, 25, kalba netaisyta)

bet jei busi savimi, gerbsi moteris, aplinkinius, tai ir busi vyriskas. (Tadas, 25, kalba netaisyta)

Vyrai įvardija pagarbą moteriai, pagalbą jai ir paguodą. Tai leidžia suprasti, kad vyriškas vyras turi būti pasiruošęs padėti ir palaikyti, būti ramstis į kurį gali atsiremti. Tereškinas (2004) kalbėdamas apie hegemoninį vyriškumą Lietuvoje patvirtina vyrų išsakomus teiginius, nurodydamas, kad itin svarbi jo dalis yra rūpinimasis savo šeima ir jos globojimas. Tačiau įdomu tai, kad patys vyrai kalbėdami apie tai, kaip reikia padėti ir paremti moteris, nekalba apie paramą vienas kitam, tai nurodo, kad vyrai turi būti tvirti ir nepalūžti. Tokiu savo mąstymu jie prisiima superherojaus vaidmenį ir stengiasi juo vadovautis, tačiau patys save įkalindami tarsi galiūno kaukėje. Vyrai nurodo, kad jie rūpinsis kitais, suteiks globą ir paramą, tačiau tuo pačiu jie pamiršta save ir sau (t.y. iš esmės vyriškai giminei) to netaiko.

Trečioji naratyvo reikšmė – tvirtumas. Tyrimo dalyviai kalba apie vyrui reikalingą stiprybę, tvirtumą ir gebėjimą konkuruoti.

<...> kiekvienam vyrui dažniausiai rišama ta pozicija, kad vyras visur nori būti pirmas ir jo tai ženklas. (Saulius, 48)

Vyriškumas tai gebėjimas pasirūpinti ne tik savimi, bet ir savo šeima. Būti stipriu. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Tai ne tik fizinė stiprybė, šiuo atžvilgiu galime teigti, kad vyras tiesiog turi būti logiškas, racionalus ir morališkai tvirtas, kad galėtų konkuruoti su kitais, bei pasirūpinti savo šeima. Tarsi tai nuoroda į tai, kad jis turėtų būti „šaltas ir išskaičiuojantis“.

Vyrams viskas ant galvos. Viskuo rūpintis reikia. Ką aš žinau, ką reiškia, tiesiog žinai, kad esi vyras ir tiek, nenorėčiau būt moterim. Jos per daug jautrios ir problematiškos. Kažkaip vyrams biški lengviau, galvoji logiškai ir tiek. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Tokį poveikslą mato patys vyrai, kurie gan dviprasmiškai tai priima, tarsi ir piktindamiesi dėl tokių reikalavimų, bet tuo pačiu jei tik moteris prisiima dalį atsakomybės jie jaučiasi pažeisti ir nebeatliekantys vyriško vaidmens, todėl šioje vietoje galime išvelgti dviprasmybę ir diskusijas keliančius vyrų pasisakymus.

Ketvirtoji naratyvo reikšmė – seksualumas ir seksas. Šis komponentas ypatingai susijęs su vyriškumo suvokimu. Tai vienas esminių dalykų apie kurį vyrai kalba.

Mano atžvilgiu, kuo daugiau jauties pasiekes sekse, tuo didesnis vyriskas libido. (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

<...> tai apie seksą aišku, kad kalbam, kas be ko. Čia juk normalu ir vyriška, tai neatsiejama gyvenimo dalis, tai ir kalbam. Manau ir pasigiria daug kas, tipo padariau tą, ar aną. <...> Juk vyras turi būti pajėgus sekse ir apskritai seksas yra varomasis variklis ir labai reikalingas. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Patys vyrai formuluoja suvokimą, kad seksas yra neatsiejama ir labai svarbi vyriškumo dalis. Vyras yra tarsi įkalinti savo pačių susikurtuose hegemoninio vyriškumo sąlygose. Jie patys dėliodami savo pasakojimus išryškina dominuojančią sekso istoriją, tokiu būdu parodydami, kad tai yra viena iš esminių vyriškumo sudedamųjų dalių. Lips (2008) nurodo, kad vyrai apie seksą galvoja dažniau nei moterys. Ir šis sekso temos propagavimas įtraukia kiekvieną vyrą, todėl galima daryti prielaidą, kad nepatenkinus sekso poreikio, nesijaučiama vyriškai ir gerai. Tokiu būdu vyras tarsi yra priverstas ne tik savo fiziologijos patenkinti poreikius, tačiau ir dominuojančio diskurso įtakojamas bet koku būdu ir bet kokiomis sąlygomis gauti sekso. Ir čia dažnu atveju gali būti labiau psichologinis poreikis, kuris siekia neatsilikti nuo kitų.

pasijust dominuojančiu patinu (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

Seksas tai tarsi ta sritis, kurios iš vyrų negali perimti moterys, nes čia reikalingi abu partneriai ir vyrai šioje srityje linkę pasilikti dominuojančiais. Kalbant apie seksą vyrai įterpia ir brutalių posakių (*patinu*) ir tai gali nurodyti į tam tikrą agresijos ir galios nurodymą, tai patvirtina ir Lips (2008), jog vyrams seksas asocijuojasi su galia ir agresija. Seksas vyriškumo suvokime užima vieną iš prioritetinių vietų.

Penktoji naratyvo reikšmė – perkamas seksas, kuris vertinamas neigiamai. Perkamas seksas ir vyriškumas yra du vienas su kitu susiję dalykai ir vienas kitą įtakoja, tačiau tyrimo dalyvių istorijos atskleidžia, kad šis susietumas yra vertinamas neigiamai ir patys vyrai teigia, kad sekso pirkimas nėra vyriškas dalykas.

Buti vyrų ir....prostitucijos tema labai prasilenkia-bent as taip manau (Tomas, 41, kalba netaisyta) nea. nevyriška. o db net ir paciam nesmagu tai daryti. (Tadas, 25, kalba netaisyta)

Šioje vietoje atsiranda stigmatizacijos apraiškos, kurios galimai gali veikti vyrus. Jie patys nurodo, kad perkamas seksas nėra vertinamas teigiamai ir tai nėra vyriškumo ženklas, kas leidžia daryti išvadą, kad tie vyrai, kurie perka seksą jaučiasi nevyriški ir tai jiems turėtų kelti vidinius konfliktus.

Sexualiniai pasiekimai visad vertinami, o aplinkybės nėra akcentuojamos. 😊 Jo, detales nutylimos.. (Tomas, 41, kalba netaisyta)

Kaip nekeista, nė sykio nesu girdėjęs, kad konkrečiai nors ir labai tarp atvirų pokalbių, jog nors vienas pasakytų jog „aš nupirkau“, kad „aš pramiegojau ir daviau jai pinigų“ tai taip, ne tai kad nuėjau paslaugos. Tikrai patikėk niekad to negirdėjau. (Saulius, 48)

Dėl šios priežasties vyrai apie savo turimą sekso pirkimo patirtį vengia kam nors pasakoti, nes bijo, kad juos gali pasmerkti. Tokiu būdu jie yra priversti saugoti savyje paslaptį apie daromus veiksmus, kas juos gali pastūmėti į savižudybę, t.y. savęs, kaip vyro sunaikinimą. Dominuojančio hegemoninio vyriškumo įtakojami šie vyrai yra savo susikurtuose sąlygose, iš vienos pusės sekso patirties troškimas juos skatina gauti sekso bet kokia kaina, o iš kitos pusės

pasirinkimai turi pasekmės, kurios laikomos nevyriškomis. Taigi šioje vietoje tarsi prasilenkia pats vyriškumo suvokimas ir bandymas pateisinti vyriškumo standartus.

Tiesa negalima daryti absoliučių išvadų, nes patys tyrimo dalyviai nurodo, kad šis vyriškumo suvokimas didžiąja dalimi priklauso nuo amžiaus.

moraliniai įžadai tokie iškreipti, kad gal tarp šitų, o tokių pilna, nu prie tokių galima priskaityti pusę treninginių ir panašiai. O kai visai įprasta nusikeikti prie arba trenkti pagyvenusiam žmogui, ką mes ir matom. Vat gal tarp tokių aš manyčiau visai būtų priimtina pasigirti, kad pirko. (Saulius, 48)

Yra tikėtina, kad jaunimo tarpe šis naratyvo komponentas gali turėti visai kitą atspalvį ir tikėtina, kad bandant pasipuikuoti prieš draugus gali dalintis savo turima patirtimi. Sunku vertinti kaip skirtingose kartose pasireiškia vyriškumo suvokimas, nes tai reikalautų atskiro duomenų tyrimo, tačiau tikėtina, kad su makseksulizacija ateina ir daug laisvesnis požiūris į sekso pirkimą ir vyraujančią hegemoninę vyriškumą, tikėtina, kad laikui einant, kaip ir minėjo Tereškinas (2007) įtakotas kultūros normų pokyčio hegemoninis vyriškumas gali keistis.

Apibendrinant galime teigti, kad hegemoninis vyriškums, kuris dominuoja Lietuvoje keičia savo supratimą ir vyrai gan skaudžiai pajuto besikeičiančio vyriškumo tapsmą, tačiau jie siekia išlikti archajiškais vyrais, kurie stiprūs, globojantys ir seksualiai aktyvūs, tuo pačiu teigdami, kad sekso pirkimas vyriškumo neprideda, tačiau jį tik kompromituoja. Bet vienas esminių dalykų, kad pats susikurtas hegemoninis vyriškumo diskurso netiesiogiai pačius vyrus ir skatina pirkti seksą, tokiu būdu vyrai tarsi įsukti tarp girnų, kurių patys negeba suvokti.

3.3 Intervencijos sekso pirkimo kontekste naratyvas: *ten jau sužaloti žmonės ateina...*

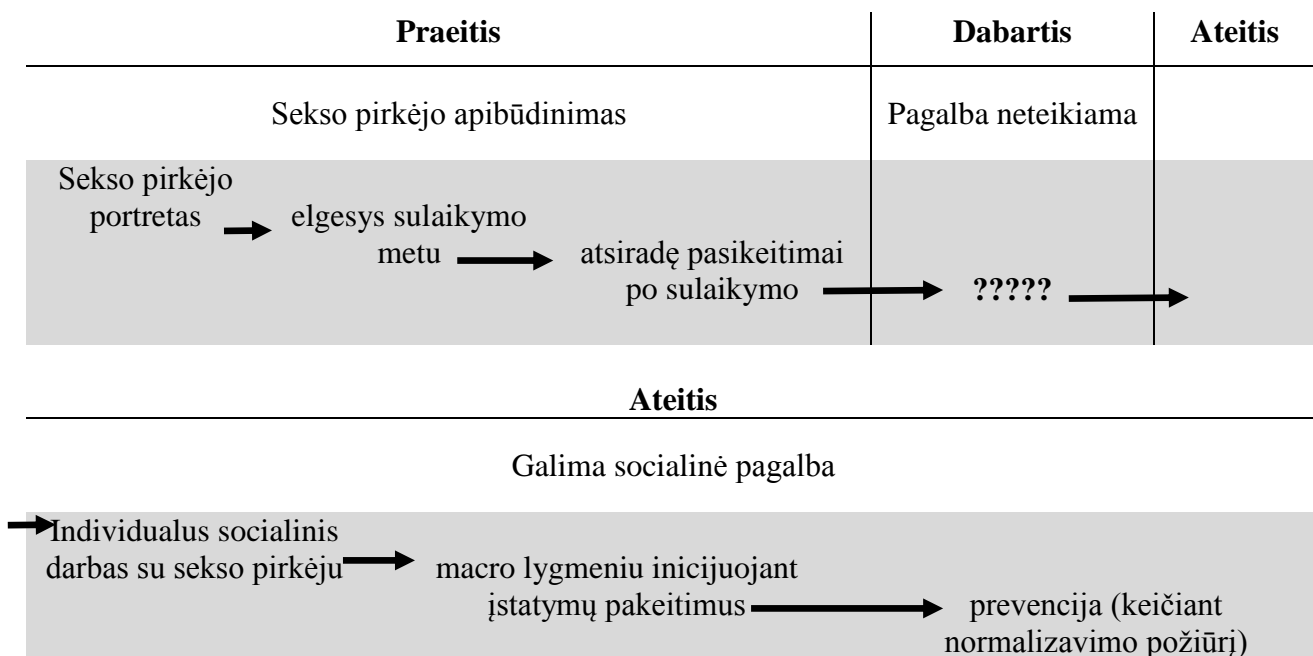
Socialinis darbas siekia ne tik padėti žmonėms ir rūpintis jų poreikiais, tačiau tuo pačiu stengiasi į esamus reiškinius pažvelgti iš kitos pusės ir formuoti naujas praktikas. Remiantis radikaliomis socialinio darbo idėjomis, kurios teigia, kad negalima tik asmens kaltinti dėl visų daromų veiklų, tačiau reikia plačiau pažvelgti į aplinką, kuri jį suformuoja ir kartais verčia taip elgtis (Ferguson, 2009). Dėl šios priežasties itin svarbu vertinti kiekvieną asmenį, išgirsti jį ir apžvelgti aplinkos įtakas, kurios veikia asmens pasirinkimus.

Prostitucija itin žalojantis reiškinys, savyje talpinantis engimą, žmogaus teisių pažeidimą, smurtą, išnaudojimą. Iki šiol dauguma kovos su prostitucija priemonių yra neveiksmingos. Socialiniai darbuotojai savo ruožtu iki šiol susiduria su prostitucijos pasekmėmis – moterimis, kurios vertėsi ar verčiasi prostitucija. Tačiau norint kovoti su reiškiniu iš esmės reikia imtis kitokių priemonių.

Nu tai be abejo paklausa. Jeigu mes ją mažinsim tai ir reiškinys bus daugiau kontroliuojamas. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Policijos pareigūnas (nr. 2) kalba apie tai, kad prostitucija galima mažinti tik tada, kai

insimės mažinti paklausą, tada tampa aišku, kad pagalbos strategija turi būti nukreipta visai kita linkme, t.y. į vyrus, kurie perka seksą. Todėl labai svarbu suprasti, kodėl vyrai perka seksą, kas juos įtakoja ir kaip socialinis darbuotojas galėtų šiame procese atrasti galimybes mažinančias pirkėjų skaičių. Šio tyrimo metu siekiama suformuoti galimas socialinio darbo intervencijos strategijas sekso pirkėjų atžvilgiu. Pateikiamas intervencijos sekso pirkimo kontekste naratyvas.

9 pav. Intervencijos sekso pirkimo kontekste naratyvas

Šis naratyvas sudarytas remiantis policijos pareigūnų pasidalinimais ir kai kurių tyrimo dalyvių pasisakymais apie galimos socialinės pagalbos (*Mykolas, 28; Valdas, 24; Tomas, 41; Lukas, 39; Henrikas, 29; Saulius, 48*). Naratyvas pateikiamas laikantis laiko perspektyvos. Praeityje atsispindi rekonstruotos istorijos apie tai, koks yra sekso pirkėjas ir kaip jis elgiasi sulaikymo metu, taip pat atsiradę pasikeitimai po sulaikymo. Dabartyje nepavyko aptikti socialinės pagalbos apraiškų, todėl pagal dalyvių pasisakymus ir remiantis socialinio darbo praktika suprojektuota ateitis, kuri šiame naratyve pateikiama trimis istorijomis.

Pirmoji naratyvo istorija – sekso pirkėjo portretas – visiškai statistinis, eilinis lietuvis vyras, liaudiškai tariant nori ir eina... Šioje istorijoje pateikiamas sekso pirkėjo portretas.

Šeimyninė situacija – finansinė situacija – amžius – išsilavinimas ir profesija

10 pav. Sekso pirkėjo portreto istorija

Pirmasis istorijos komponentas – šeimyninė situacija. Policijos pareigūnai nusakantys šeimyninę situaciją ją įvardija įvairiai.

Jisai teigiamas žmogus <...>. su šeima, žmona, su drauge, nes paprastai jie būna jau iš šeimų ateina, turi vaikų <...>. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Nes čia ir vedę ir su vaikais, ir išsiskyrę ir be vaikų, nevedę, įvairiai <...> (Policijos pareigūnas nr. 3)

Tampa aišku, kad sekso pirkėjas gali būti iš įvairios šeimyninės situacijos. Negalima kategoriškai teigti, kad tai tik vieniši vyrai, kurie neranda sekso partnerių, ar tik vedę vyrai, kurie nusivylę šeimyniniu gyvenimu, nes vyrauja įvairovė. Tai nurodo, kad vyras, kuris eina pirkti sekso tai daro ne todėl, kad jo negauna kitokiais būdais, tačiau tai įtakoja kitokios priežastys.

Antrasis istorijos komponentas – finansinė situacija. Policijos pareigūnai kalbėdami apie finansinę situaciją ją sunkiai galėjo nusakyti, aišku tik viena, kad jie turi pinigų tiek, jog gali dalį jų skirti sekso pirkimui.

Nu jis teigiamas aišku. <...> gerą darbą, padėtį visuomenėje. Jisai turi pinigų, pakankamai pasiturintis. <...> Vidutinės klasės, šiek tiek aukščiau gali būti. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Vyresni tai dirbantys buvo visi. Visi dirbantys. (Policijos pareigūnas nr. 1)

Nėra specifinių bruožų, kuriais galima būtų apibrėžti finansinę situaciją, galima tik daryti prielaidą, kad dažnesniu atveju tai turi būti dirbantis asmuo, kuris turi stabilias pajamas, kurias gali išleisti sekso pirkimui. Taip pat, kad dažnai šis asmuo visuomenėje yra matomas, kaip teigiamas žmogus ir yra gerbiamas. Tačiau tuo pačiu tai gali būti eilinis, vidutinės klasės žmogus, kuris dirba eilinį ir neįpareigojantį darbą. Faktas tikrai vienas, kad šis asmuo finansiškai apsirūpinęs.

nes tas kuris skaičiuoja tuos pinigėlius, jis nelabai turi galimybę nueiti, bet aišku jeigu turėtų, jis nueitų (nusijuokia). (Policijos pareigūnas nr. 2)

Pareigūnas leidžia suprasti, kad perkamas seksas domina ne tik tuos, kurie turi pinigų, kitus asmenis kol kas sulaiko tik tai, kad tų pinigų neturi. Toks požiūris nurodo, kad galimai kitus vyrus nuo sekso pirkimo sulaiko tik tai, kad jis turi nepakankamai pinigų.

Trečiasis istorijos komponentas – amžius. Amžiaus ribas apibrėžti taip pat labai sunku.

Negalime apibrėžti amžiaus ribų, tai visos amžiaus grupės, tai gali būti ir nepilnamečiai. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Tiek amžius tiek jų ta socialinė padėtis yra neapibrėžiama. (Policijos pareigūnas nr. 3)

Tampa aišku, kad negalima vyro perkančio seksą kategorizuoti pagal amžių, nes policijos pareigūnų praktikoje pasitaikė įvairaus amžiaus atstovų, net ir nepilnamečių asmenų, todėl šis kriterijus tik dar kartą patvirtina patį faktą, kad sekso pirkėjo neina apibrėžti tam tikromis ribomis ir skirstyti į kategorijas.

Ketvirtasis istorijos komponentas – išsilavinimas ir profesija. Policijos pareigūnai pateikia duomenis, kad išsilavinimas gali būti įvairus.

na tikrai pasakyčiau, kad tik su aukštuoju, ne. Visokių yra. Bet jeigu tu turi pinigų, tai pasiturintis, o pas mus Lietuvoje, jei tu turi pinigų, tai daugiausiai išprusę, išsilavinę. Tai galime daryti tokią prielaidą, kad didesnė dalis yra išsilavinusių vyrų. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Tiesa, yra tam tikra prielaida, kad vertinant tai, jog žmogus turi turėti pinigų, tai jis labiau išprusęs. Tačiau toliau vertinant patį įgytos profesijos faktą tampa aišku, kad išsilavinimui nėra numatyt ribų.

Taip, visų profesijų, absoliučiai. tai gali būti bet kas: kunigas, policininkas, gydytojas, advokatas. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Bet kuris. Vėlgi sakykim nuo to paties, kaip čia išsireikšt, šlavėjo iki vyriausybės nario, visokie. Jeigu

Kauno miestą imam, tai visas elitas Kauno lankosi. (Policijos pareigūnas, nr. 1)

Tai leidžia suprasti, kad išsilavinimas negali susakyti potencialaus pirkėjo, kaip ir jo profesija. Policijos pareigūnai nevensia minėti įvairių profesijų atstovų, tuo leisdami suprasti, kad tai neturi jokios įtakos, kokį darbą jis dirba. Dirbamas darbas ir užimama pozicija gali sąlygoti tik vieną faktorių, kad tuo metu sekso pirkėjui yra itin svarbus konfidencialumas ir baimė, kad gali sulaikyti, nes dėl užimamos padėties jam tai labai gali pakenkti. Tačiau jokių būdų negalime teigti, kad seksą perka tik neišsilavinę ir žemo mentaliteto asmenys, anaiptol, aiškėja vaizdas, kad daugumoje atvejų tai žmonės, kurie užima gerą ir stabilią padėtį visuomenėje.

Apibendrinant galime teigti, kad sekso pirkėjo portretas yra neapibrėžiamas, tai gali būti statistinis eilinis vyras, kuris dėl įvairių priežasčių nusprendžia pirkti seksą.

Antroji naratyvo istorija – sekso pirkėjo elgesys reido ir sulaikymo metu. Policijos pareigūnai pastebi, kad vyrai, kurie perka seksą reido metu prisiima skirtingus sureagavimo būdus.

Priešiškumas – nustebimas – neigimas – užtikrintumas – galios demonstravimas – viešumo baimė

11 pav. Sekso pirkėjo elgesio reido ir sulaikymo metu istorija

Pirmasis istorijos komponentas – priešiškas. Vyrai, kurie perka seksą reido metu demonstruoja priešišką ir tam tikrą agresiją.

Nelabai noriai. Nes paprastai jam sukelia emocijas tokias, paprastai priešiškas, priešiškas.
(Policijos pareigūnas nr. 2)

<...> jie agresyvūs būna, neigia viską: „aš čia pas draugą užėjau“. <...> ir tie jaunesni kur būna agresyvūs, „nagli“ atsikalbinėja: „ką čia aš tas, anas...“ aišku, ką su jais. (Policijos pareigūnas nr. 1)

Tokia vyrų, perkančių seksą, reakcija yra įdomi, nes jie savo priešišką demonstruoja prieš policijos pareigūnus, kurie ateina užfiksuoti padarytos nusikalstamos veikos, tai reiškia, kad patys vyrai tarsi jaučiasi nekalti ir be reikalo netikėtai užklupti. Taip pat tai gali reikšti, kad jie nesitikėjo policijos įsikišimo ir jaučia tam tikrą pyktį dėl sulaikymo ir tai, kad šį kartą nepavyko nuslėpti daromos veikos. Galima daryti prielaidą, kad taip pat šis agresijos pasireiškimas yra kaip tam tikra gynybos priemonė krizinėje situacijoje.

Antrasis istorijos komponentas – nustebimas. Viena iš dažnai pasitaikančių reakcijos formų, tai vyrų nustebimas, nes jie nesitiki būti sulaikyti.

Paprastai netikėta. Paprastai jie jaučia didelę gėdą. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Tai paprasčiausiai reakcija, tai vienareikšmiškai - nustebę, nes tarėsi tai dviese, tarkim su ta mergina, kuri verčiasi prostituciją, o čia dar atsiranda dar trečias asmuo, tai atitinkamai ir reakcija. (Policijos pareigūnas nr. 3)

Tai labai normali ir žmogiška reakcija. Toks reagavimo būdas nurodo, kad nepaisant to, jog žino, kad sekso pirkimas baudžiamas tačiau tarsi nesitiki būti sulaikyti ir už tai nubausti. Tokia reakcija yra gan palanki, nes tokiu būdu žmogus nebūna pasiruošęs ir galima daryti prielaidą, kad jis lengviau pripažins patį faktą, kad darė nusikalstamą veiką. Taip pat nurodoma, kad jie netikėtai

užklupti jaučia gėdą, tačiau tampa neaišku dėl ko jie gėdijasi ar dėl daromų veiksmų ar dėl to, kad juos sulaikė.

Trečiasis istorijos komponentas – neigimas. Dar vienas iš sureagavimo būdų tai neigimas ir akivaizdus melavimas.

Jie stengiasi paneigti. Aš nieko nedariau, atėjau pas draugę, čia mano pažįstama, mes čia bendraujam, mes čia vėl ir ateit, kad nieko nedarė <...> .(Policijos pareigūnas nr. 3)

<...> nepripažįsta, akivaizdžiai neigia. (Policijos pareigūnas nr. 1)

Bandyamas viską paneigti ir nepripažinti daromų veiksmų gali nurodyti, kad patys vyrai arba jaučiasi nebaudžiami arba naiviai tikisi, kad nepripažindami pačio fakto gali išvengti atsakomybės. Policijos pareigūnai pamini, kad tai labai varginantis procesas, nes ginčai užtenka ilgai ir tenka vis iš naujo aiškintis dėl daromų veiksmų ir atsakomybės prisiėmimo.

Ketvirtasis istorijos komponentas – užtikrintumas. Sekso pirkėjai gan dažnai būna savimi pasitikintys, užtikrinti ir nejaučia diskomforto dėl to, kad juos sulaikė policijos pareigūnai.

Jie žino savo teises. Žino, aš suprantu, kad jie įvertina galimybes, <...>. kažkuo prieš tai pakalba, kaip man kalbėti, irgi kažkas tokio, o kas man bus jei policija atvažiuos sulaikyti. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Na jie pasitikintys savimi <...> jie labai puikiai žino ką sakyti, kaip pasakyti. <...> irgi žiūri į tave, kaip į pareigūną, bet kaip ir į vyrą, kuris tarytum turėtų suprasti jo poziciją ir būti pusė jį, kad gal nu klausyk... (Policijos pareigūnas nr. 1)

Šis užtikrintumas nurodo keletą svarbių faktorių, visų pirma sekso pirkėjai puikiai žino savo teises ir jau prieš tai yra pasiruošę galimam policijos sulaikymui, todėl jaučiasi savimi pasitikintys ir užtikrinti. O antra jie ne tik demonstruoja savo žinomas teises, tačiau bando apeliuoti į pačius policijos pareigūnus ir tarytum siekia jų palaikymo, bei pritarimo dėl to, kad jie yra taip pat vyrai ir tarsi turėtų suprasti, kad pirkti seksą nėra toks jau nusikaltimas.

Penktasis istorijos komponentas – galios demonstravimas. Sulaikomi sekso pirkėjai nevengia demonstruoti savo galią ir tuo pasirodyti.

Vyras – jis tvirtčiau jaučiasi. <...> bet jis jaučiasi turintis galią ne tik čia, jis galią turintis ir prieš policijos pareigūną. Jo įvaizdis ar pozicija aš kaip suprantu jo užimama, jis visiškai demonstruoja tą galią, teisingumą savo pusės <...> Kas ką nori, tas tą daro. (Policijos pareigūnas nr. 1)

Prostitucijoje galios aspektas yra gan dažnai pasireiškiantis ir šiuo atveju, vyras, kuris perka seką jaučiasi teisus ir jaučia, kad galia yra jo rankose, tačiau atvykus policijos pareigūnams ši situacija keičiasi, tačiau sekso pirkėjas ne iš karto suvokia, kad jis yra pažeidėjas ir turima galia bando keisti esamą situaciją ir tokiu būdu tarsi „pastatyti“ pareigūną į vietą. Tai gali nurodyti, kad asmuo ne tik žino savo teises, tačiau ir jaučiasi visiškai nebaudžiamas ir teisus esamoje situacijoje. Taip pat tai gali reikšti, kad šis pirkėjas bando pasinaudoti savo užimama socialine padėtimi.

Šeštasis istorijos komponentas – viešumo baimė. Policijos pareigūnai nurodo, kad vis dėl to sulaikymo metu nepaisant įvairių reakcijų egzistuoja viešumo baimė.

Kas gali sulaikyti pirkėjus ir stabdyti prostituciją, tai įstatymų baimė ir viešumas. Paviešinimas tų vyrų, kurie pirko tas paslaugas. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Prisipažino. Paprasčiausiai aš nenoriu detalių atskleisti, ten su šeimyninėm aplinkybėm buvo ne kas, ten būtų tekę į teismą eiti ir būtų ten sužinoję...to bijo. (Policijos pareigūnas nr. 1).

Sekso pirkėjai suvokia, kad sulaikymas reido metu numato atsakomybę ir ši atsakomybė gąsdina, nes tada iškyla reali grėsmė, kad kiti gali sužinoti apie perkamas sekso paslaugas, ko labiausiai ir bijoma – viešumo. Jei asmuo nesutinka padaręs nusižengimą, tada surenkama įrodomoji medžiaga ir kreipiamasi į teismą, o tai dažną sekso pirkėją gąsdina, nes reikės vykti į teismo posėdį ir tada atsiranda didesnė tikimybė, kad bus išaiškintas, todėl kai kurie iš karto prisipažįsta. Tačiau tai nėra dažnas atvejis.

Policijos pareigūnas nurodo, kad galimai tai bene vienintelis būdas kovoti su prostitucija tai kuo daugiau viešumo ir asmenų pirkusių seksą viešinimas.

Trečioji naratyvo istorija – atsiradę pasikeitimai po sulaikymo. Žiūrint laiko perspektyvoje, po sulaikymo yra tam tiki specifiniai bruožai, kurie išryškėja.

Greitas sumokėti baudas – nesulaikomas antrą kartą – griauantis stereotipus.

12 pav. Atsiradusių pasikeitimų po sulaikymo istorija

Pirmasis istorijos komponentas. Sekso pirkėjai pasižymi viena iš ypatybių, kad sumoka baudas iš karto, t.y. – *greiti sumokėti baudas.*

Sumoka, aišku, kad sumoka, nes tuomet, jei nesumokėtų, <...> antstoliai, paskui išieškoma, sužinos tada, greitai sužinos tada artimieji, šeima, žmona. Vis tiek gali paskui sužinoti ir darbovietė. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Kiek mums teko susidurti tai visi sumokėjo ir iš karto (juokiasi (Policijos pareigūnas nr. 3)

Galima daryti prielaidą, kad sekso pirkėjai vedini baimės dėl to, kad gali išaiškėti jų veika sumoka iš karto numatytas baudas. Iš esmės tai gan svarus argumentas, kuris galėtų būti laikomas kontraargumentu prostitucijos legalizavimo šalininkams, kurie teigia, kad tada valstybė daugiau surinktų mokesčiams, tačiau peršasi išvada, kad jei būtų daugiau sulaikoma sekso pirkėjų, tada valstybė daugiau surinktų pinigų iš sumokamų baudų, nes sekso pirkėjai yra linkę mokėti jiems paskirtas baudas. Taip pat tai gali sąlyginai lemti tai, jog jie sumokėję baudą turės mažiau pinigų sekso pirkimui.

Antrasis istorijos komponentas – nesulaikomas antrą kartą. Policijos pareigūnas (Nr. 2) teigia, kad vyrai antrą kartą nėra sulaikomi dėl naudojimosi prostitucijos paslaugomis (*aš nežinau, man tai neteko.*). Tai patvirtina ir policijos pareigūnas (Nr. 3) (*Ne nebuvo. Mums nepasitaikė.*). Tai galima vertinti dvejopai, visų pirma galima manyti, kad jie tiesiog antrą kartą neina, nes bijo. Pagal administracinių teisės pažeidimų protokolą, anot policijos pareigūno nr. 3, metų laikotarpyje sulaikius antrą kartą administracinė byla keliauja į teismą ir tai sąlygoja žymiai didesnes sankcijas, o kitas dalykas tada didėja rizika, kad gali artimi žmonės sužinoti, nes ateis teismo šaukimai ir t.t. Antra galimybė, kad tiesiog dėl mažo sulaikytųjų sekso pirkėjų skaičiaus, jei antrą kartą tiesiog nepakliūva. Bet kol kas tai išlieka sekso pirkėjo skiriamasis bruožas.

Trečiasis istorijos komponentas – griaunantis stereotipas. Visuomenėje vyraujanti stereotipinė nuostata apie tai, kad tie, kurie perka seksą, yra kokie nors kitokie, su trūkumais, negalia ar kažkuo panašiu, kas jiems trukdo susirasti merginą, nes sunku užkalbinti ir t.t. Tačiau policijos pareigūnai šį vyraujantį mitą paneigia.

Aišku, mitas. Kiek mums teko su jais bendrauti telefonu, tai tikrai yra mitas, nes žmonės tokios fantazijos turi, kad tikrai nepasakysi, jog jiems sunku bendrauti. <...> paliege kažkokie tai tikrai mitas. (Policijos pareigūnas nr. 3)

Aš ir taip galėčiau pagalvot. Vėl tas stereotipas <...> kai teko susidurt, tai nepasitaikė, čia vat tokie normalūs pasirodė, ar be defektų, normalus žmogus. <...> Ne, kažkaip keista, nepasakyčiau, nesusidarė išpūdis nei iš kalbos, nei iš jų biografijos, kad kažkas jiems negerai. <...> tai nėra išskirtinis – paprastas eilinis žmogus, dirba, kažką veikia. (Policijos pareigūnas, nr. 1)

Ne, tai tikrai ne vargšai, lūzeriai. Ar nemoka kitaip, ar ten invalidai kokie nors. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Tai tik įrodo, kad visuomenėje per mažai kalbama apie sekso paslaugų pirkėją ir dominuoja klaidingas stereotipinis mąstymas, kad šis asmuo yra kažkoks kitoks. Galima daryti išvadą, kad visuomenei per daug sudėtinga suvokti, kad sekso pirkimu užsiima ne kažkokie kitokie asmenys, tačiau vyrai, kurie yra greta ir realiai neturi jokių išskirtinių savybių pagal kurias juos būtų galima atpažinti ar lyginti.

Ketvirtoji naratyvo istorija – individualus socialinis darbas su sekso pirkėju. Patys tyrimo dalyviai gan skeptiškai reaguoja į galimybę lankytis pas specialistą dėl to, kad jie perka seksą. Mykolas (28) teigia, kad jo nuomone nereikia vyrams jokios pagalbos ir išsipasakojimo (*manau, ne kam to reikia*).

Manau, kad ne. Todėl, kad kaip keista, mes vėl grįžtam prie to paties, nu neslegia tai manęs, tiesiog neslegia. <...>. O nėra viduje konfliktų, nėra <...>. (Saulius, 48)

Nesuvokiama, kodėl jie turėtų kreiptis kažkokios pagalbos, jei jaučiasi gerai ir jų tas neslegia, tačiau patys tyrimo dalyviai savo istorijose vis dėl to nurodo itin svarbius faktorius, kurie galimai nulemia sekso pirkimą, tačiau patys nesuvokia, kad yra veikiami dominuojančių stereotipų.

Pakomentuok, prasau, Kokių Tikslu tas pokalbis, ir kdl turi buti apskritai jis? 😊 Zmogaus poreikiu sarase yra toks-Myletis. Jei tureciau kazkoki Nenormalu poreiki, pvz, myletis su zuvimis, gal ir reiktu ieskot pagalbos 😊 (Tomas, 41, kalba netaisyta)

Visų pirma tai lemia visuomenėje vis labiau įsigalėjantis normalizacijos ir vertybių nuosmukio diskursas, iš kurio pozicijos žiūrint prostitucija ir sekso pirkimas tampa kasdieniu reikalu ir tada nebematomos problemos, žvelgiant iš šio rakurso, tampa akivaizdu, kad vyrai ir nesuvokia, jog elgiasi netinkamai. Jų nuomone poreikis mylėtis yra labai natūralus ir žmogiškas, iš esmės jie yra teisūs, tačiau problema atsiranda tada, kai šis poreikis tenkinamas pažeidžiant įstatymus ir išnaudojant kitus asmenis.

Antras svarbus dalykas, kaip vyrai bando atrasti sau pasiteisinimus ir patį prostitucijos reiškinį romantizuoja.

nu as tikrai nevaikščiočiau jokios pagalbos.ir as pasirenku gyvenima tiki koki as noriu.kaip as buvau nuejes saligas man pateike as ju nenustatinejau tada kas man patiko ir kas atitiko pasirinkau nemanau kad kazka azeminau.karta mieste buvom susitike tai pasiuliau nueiti i fima nu ir nuejom dar ir po vakarini kauna pasivaiksciojom.nu ir (Lukas, 39, kalba netaisyta)

Tokiu būdu Lukas (39) bando parodyti, kad jo perkamas seksas tarsi sukuria tokią erdvę, kurioje visiems jos dalyviams gerai, tai nurodo, kad jis pats neigia savo veiksmus ir bando sukurti istoriją apie tai, kad tai tarsi normalaus bendravimo alternatyva, kuri gali išsivystyti į kasdieninius santykius.

Trečias faktorius, kuris neigia pagalbos poreikį, tai, kad šie sekso pirkėjai jaučiasi, jog viską kontroliuoja ir situacija yra jų rankose.

aš tai kažin. nebent tapčiau nuo to priklausomas ir negalėčiau pats to kontroliuot, o šiaip tai ne. Nu ką ten kalbėt. einu, nes noriu, nenorėsiu ir neisiu. (Henrikas, 29, kalba netaisyta)

Tarsi bandoma parodyti, kad sekso pirkimas nekelia jokios grėsmės, kol nuo jo nėra priklausoma. Tačiau liečiant priklausomybės temą, jaučiama plona riba tarp to, ką laikyti priklausomybe ir to, kas iš aplinkos įtakota ir tarsi verčia pritaipiti prie esamos situacijos.

Visi šie faktoriai nurodo į vieną svarbų aspektą, kad vyrai veikiami pačio hegemoninio vyriškumo ir jo suformuoto diskurso visuomenėje nėra linkę žvelgti į pagalbą racionaliai, tai tiesiog juos tam tikra prasme gąsdina, nes tada jie turėtų pripažinti, jog turi tam tikrų problemų dėl kurių eina pirkti sekso, o šis pripažinimas tarsi suformuotų mintį, kad jie yra silpni.

Vienintelis dalykas, jeigu mane tai smarkiai prislėgtų karkotais, nu kol kas pats susitvarkydavau gyvenime su viskuo, bet jei būtų specas koks, nu aš turiu omenyje, kad kažkas pasakytų, kad iš tokių artimesnių draugų va pasakytų, kad tu nueik pas jį, nu nueik ir pamatysi, kad viskas bus geriau. Net, joku būdu pats neieškočiau. Tik kai man pripirštų ir pasakytų. (Saulius, 48)

Tai įrodo tyrimo dalyvio Sauliaus (48) pasakojimas, kad net jei jam būtų blogai jis pats joku būdu neieškotų pagalbos, tačiau neatsisakytų jos, jei jam koks nors draugas pasiūlytų ir nurodytų kur eiti. Tai parodo, kad vyrams svarbu tarpusavio palaikymas ir tai, kad kitas rekomenduotų ir pasakytų, kad gali nueiti ir nuo to bus geriau.

Čia tada kyla klausimas, kaip socialiniam darbuotojui dirbti su sekso pirkėju, jei jis pats nemato poreikio galimai pagalbai. Radikalus socialinis darbas skatina imtis iniciatyvos ir reikalui esant kurti socialinio darbo praktiką, kas ypatingai svarbu kalbant apie sekso pirkėjus. Iki šiol Lietuvoje nėra suformuotos praktikos kaip dirbti su šiais asmenimis.

Tačiau specialistai esantys šalia sekso pirkėjų, taip pat numato, kad pagalbos poreikis galimas.

Nežinau, ar prostitucijos stigma žaloja. Ten jau sužaloti žmonės ateina. Kurie turi kažkokių tai problemų, kurie jau kitai negali, kurie turi kažkokių bėdų, ne šiaip sau jie ateina. <...> Kažkam gal ir reikalinga. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Tikėtina, kad jei žmogus daro pažeidimą tai ir ta pagalba yra reikalingas. Nu iš kitos pusės vyriškis papuolęs į tokią situaciją stengiasi viską kuo greičiau susitvarkyti ir čia ir dabar <...> (Policijos pareigūnas nr. 3)

Policijos pareigūnai nurodo, kad iš esmės pirkti sekso ateina jau sužaloti žmonės. Tai

patvirtina, kad šie žmonės yra veikiami kitų dalykų, kurie juos įtraukia į sekso pirkimą ir pats šis pirkimas juos verčia pakeisti savo vertybių sistemą, taip pat gyventi nuolatinėje baimėje dėl jų daromų veikų išaiškėjimo, nuolatos būti neigimo, kaltinimo ir pasiteisinimo stadijoje, kas įtakoja stresą ir įtampą.

Švedijoje siekiant kontroliuoti prostituciją jau daugiau nei dešimt metų visas dėmesys yra skiriamas prostitucijos paklausai ir jų pozicija yra ne tik bausti sekso pirkėjus, tačiau tuo pačiu jiems siūlyti socialinę ir psichologinę pagalbą, remiantis tuo, kad jei žmogus renkasi daryti nusikalstamą veiką ir išnaudoti kitus asmenis, tai jo gyvenime vyksta probleminiai dalykai, kuriuos socialiniai darbuotojai skatina suprasti ir spręsti.

Tokiu būdu tampa aišku, kad socialinio darbuotojo individualus darbas su sekso pirkėju turėtų būti nukreiptas į sąmoningumo ugdymą ir pagalbą sekso pirkėjui suprasti, kad jis yra veikiamas dominuojančių visuomenės stereotipų, kurie jį tarsi įkalina ir verčia elgtis pagal nurodytus standartus.

Socialinio darbuotojo veikla turėtų prasidėti nuo kontakto užmezgimo su sekso pirkėjais. Tai galėtų vykti bendradarbiaujant su policijos pareigūnais. Reikia formuoti praktiką, kad sekso pirkėjai ne tik baudžiami, tačiau jiems siūloma socialinė ir psichologinė pagalba. Ši pagalba pradžioje turi būti nukreipta į konsultavimą ir ryšio mezgimą, tačiau būtina užtikrinti konfidencialumą. Autoriai kalbėdami apie socialinį darbą krizių intervencijos srityje nurodo, kad socialiniai darbuotojai turi pasižymėti gebėjimu įvertinti situaciją, analizuoti, greita reakcija, dėmesingumu, logišku ir adekvačiu mąstymu, empatija, gebėjimu klausytis ir kongruentišku mąstymu (Liobikienė, 2006 pgl. Gilliland, James, 2001), tai parodo, kad socialinis darbuotojas turi būti pasiruošęs ir lankstus.

Toks požiūris leistų parodyti, kad nepaisant to, jog yra daroma nusikalstama veika, žmogus nėra tik atstumiamas ir smerkiamas, tačiau siekiama jam suteikti galimybę pasitaisyti ir daugiau nusikalstamos veikos nedaryti.

Penktoji naratyvo istorija – macro lygmeniu inicijuojant įstatymų pakeitimus.

Siekiant vieningos socialinės politikos ir formuoti socialinę praktiką reikia žiūrėti ne tik mikro lygmenyje, tačiau imtis iniciatyvos macro lygmeniu inicijuojant įstatymų pakeitimus.

Kiek aš mačiau, tai manau, kad Švedijos modelis visai neblogas, bet tokiu atveju pas mus daug ką reiktų pakeisti įstatymuose Lietuvoje. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Policijos pareigūnas kalba apie anksčiau jau minėtą Švedijos modelį, kur baudžiami tik sekso pirkėjai, tačiau tuo pačiu jiems yra numatoma socialinė pagalba. Socialinis darbuotojas siekdamas teikti socialinę pagalbą ir mažinti prostitucijos pasekmes, bei švelninti prostitucijos stigmą sukeltus nemalonius išgyvenimus turėtų prisidėti prie iniciatyvų, kurios būtų nukreiptos į

įstatymo pakeitimą. Socialinio darbuotojo funkcija šiuo atžvilgiu rūpintis ne baudos skyrimu, tačiau racionaliai ir logiškai pagrįsti, kodėl turi būti numatytos konsultacijos ir kokią tai naudą atneštų bendrame kontekste.

Šeštoji naratyvo istorija – prevencija (keičiant normalizavimo požiūrį). Lietuvoje gan mažai kalbama apie prevenciją ir jos svarbą. Siekiant mažinti prostitucijos mastus ir dirbti su prostitucijos paklausa reikia nepamiršti prevencijos.

Taip, kai pirma karta atsirado, ji buvo privaciu kolektyvu dalykas, o dabar ji visur ir tai yra normalus dalykas tapęs. <...> Tai greičiau visuomenės požiūris į seksą tampantis vis atviresnis (Edgaras, 30, kalba netaisyta)

Dabar galima rasti moterų, kurios gali išpildyti visas fantazijas ir tai atrodo pakankamai normalu, nes apie panašius dalykus diskutuojama viešumoje <...>. (Valdas, 24, kalba netaisyta)

Šiuo metu tampa aišku, kad visuomenės suvokime prostitucija ir sekso pirkimas suvokiamas, kaip kasdieniškas ir savaime suprantamas dalykas, tai parodo, kad esanti karta suvokia, jog pirkti kitą žmogų tampa visai įprastu dalyku. Manau tai svarbus signalas, kuris nusako, kad keičiasi visuomenės vertybinės nuostatos. Ir vienas pavojingiausių dalykų, kad auganti karta ir dabartiniai jaunuoliai taip pat persiima tuo pačiu mąstymu, nes mato suaugusiuosius, kurie taip elgiasi.

Bet kokia prevencija <...>. Visiems atrodo, kad čia toks kaip ir romantiškas dalykas. Romantizuotas. (Policijos pareigūnas nr. 2)

Negana to, kaip pamini policijos pareigūnas, tai tampa romantizuotu reiškiniu, kuris dar labiau traukia ir vilioja išbandyti.

Formuojant socialinio darbo praktiką dirbti su sekso pirkėju reikia ne tik kovoti su pasekmėmis, šiuo atžvilgiu jas siekiant šalinti, tačiau kur kas ne mažiau svarbu skirti kuo didesnę dėmesį, kad tokių pasekmių apskritai nebūtų.

Todėl manau, kad vienas tikslingiausių būdų yra orientotis į prevenciją ir tęstinį jos taikymą. Ši prevencija turėtų būti orientuota į berniukus ir jaunuolius, jiems aiškinant apie vyrų ir moterų santykius, apie intymius dalykus susijusius su šiais santykiais, taip pat formuoti vertybines nuostatas, kurios nusakytų, kad išnaudojimas, kito asmens pirkimas yra antivertybiškas ir engėjiškas.

Apibendrinant galima teigti, kad iki šiol policijos pareigūnai sekso pirkėją tik sulaiko, ko pasekoje jis gauna baudą ir ją praktiškai iš kart susimoka arba jį paleidžia, bet vėliau sekso pirkėjas tampa atsargesnis ir antrą kartą nepapuola, taip pat sekso pirkėjai, kuriuos sulaiko policijos pareigūnai keičia nusistovėjusi nuomonę ir savo buvimu įrodo, kad yra paprasti vyrai. Pagalbos galimybių nepavyko aptikti, tačiau socialinio darbo intervencijos suprojektavimas leidžia numatyti tris pagrindines kryptis: individualų socialinį darbą, prisidėti prie įstatymų pakeitimų iniciavimo ir prevencijos, kuri keistų nusistovėjusį normalizacijos požiūrį.

DISKUSIJA

Santykis su kitais tyrimais. Prostitucijos tema tyrimuose pastaruoju metu pasireiškia vis dažniau, tačiau daugiausia apsiribojama tyrimais apie moteris, kurios verčiasi prostitucija ir jų patiriamus išgyvenimus, bei teikiamos pagalbos galimybes. Tuo tarpu vyrai, kurie perka šias moteris lieka užribyje ir apie juos tyrimų Lietuvoje nepavyko rasti. Galima daryti prielaidą, kad iki šiol kovojant su prostitucijos reiškiniu visas dėmesys skiriamas prostitucijos pasekmėms ir siekiui, tas pasekmes šalinti. Tuo tarpu šis tyrimas siekė kalbėti apie esminę prostitucijos egzistavimo priežastį – paklausą. Siekta atskleisti, kaip patys vyrai, perkantys seksą projektuoja savo veiksmus ir kokios priežastys juos tai skatina daryti.

Šio tyrimo pasakotojas, t.y. vyras, kuris perka seksą yra susipainiojęs, tačiau bet kokių atveju siekiantis išlikti dominuojančiu ir pateisinančiu savo poelgius. Savo istoriją jis pasakoja nenuosekliai, tačiau vis grįždamas prie kaltės perkėlimo arba pasiteisinimų. To priežastis gali būti esanti baudimo forma, nepasiūlanti alternatyvių pagalbos šaltinių. Analizuojant intervencijos sekso pirkimo kontekste naratyvą tapo aišku, kad šiuo metu netaikoma jokių pagalbos priemonė. Ir tai kyla iš bendro požiūrio į prostitucijos fenomeną ir esamų stereotipų. Šis darbas siekė pažvelgti iš kitos perspektyvos į praktiškai sunkiai suvaldomą sekso industriją.

Šis tyrimas turi neišnaudotų galimybių. Tai tik pradinis vyrų, perkančių seksą naratyvų sudarymo etapas, galima lyginti policijos pareigūnų ir vyrų perkančių seksą naratyvus ir analizuoti istorijų sąlyčio taškus ir skirtumus, be tai lemiančias priežastis.

Tyrėjo refleksija. *Patirtis.* Pastaruosius beveik tris metus dirbau socialine darbuotoja projekte „Pagalba prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms“. Per tą laiką teko pamatyti itin daug sugriautų moterų gyvenimų prostitucijoje. Aš kiekvieną dieną mačiau prostitucijos, seksualinės prievartos (kuri prostitucijos kasdienybė) traumų paliktus neišdildomus pėdsakus, tai itin skausmingi išgyvenimai, kurie atima iš moterų jų esybę, saugumą, kontrolę, savigarbą, atima viską, ką šios moterys turėjo. Visą tą laiką man nedavė ramybės vienas itin svarbus dalykas – o kas tas moteris perka? Kokia yra paklausa? Ir kodėl niekas apie ją nekalba, jei jie atneša pinigus į prostituciją? Kas tie beveidžiai asmenys? Ir kodėl jie taip elgiasi? Kodėl, kodėl..? Tai buvo kaltinimas.

Nuostata. Ne tik kaltinau, tačiau turėjau savo nuomonę apie vyrus, kurie perka seksą – man šie vyrai kenkėjai, kurie dėl seksualinio malonumo trypia kitų žmonių gyvenimus, kurie nesigėdija prievartauti moteris manydami, kad jų sumokėti pinigai viską atperka. Tačiau tuo pačiu suvokiui, kad kaltinimas ar smerkimas iš esmės nekeičia esamos situacijos, o ją tik dar labiau blogina.

Motyvas. Todėl vedina noro suprasti ir kalbėti apie prostitucijos paklausą, o ne tik ją teisti, aš atsigręžiau į vyrus, kurie perka seksą. Suvokiau, kad savo tyrimą noriu daryti su jais ir apie juos. Mane motyvo tai, jog esu įsitikinusi, kad prostituciją sukuria egzistuojanti paklausa, todėl manau,

jog norint mažinti prostitucijos paplitimą, reikia kovoti ne tik su pasekmėmis („gesinant gaisrus“ ir padedant moterimis), tačiau gilintis į paklausą siekiant suprasti, dėl ko šie vyrai eina pirkti sekso ir kaip jie mąsto. Tuo pačiu turiu aiškų suvokimą, kad socialinis darbuotojas šioje vietoje gali atrasti savo nišą ir tokiu būdu kovoti su prostitucijos egzistavimu.

Pradžia. Iš pradžių aš pradėjau nuo teorijos. Bet labai greitai vien teorinis domėjimasis vyrais, vyriškumu man išsikvėpė. Aš pradėjau jausti, kad su pašaipia šypsenėle aš skaitau apie vyrus ir jų gyvenimus. Jaučiu vidinį pasipriešinimą. Skaitydama teorines įžvalgas aš jaučiu, kad stengiuosi akcentuoti, ne objektyvius dalykus, tačiau ieškau patvirtinimo, kad jie kitokie ir su jais kažkas negerai. Tarsi ieškočiau teorinio pagrindimo savo asmeninei nuomonei. Aš supratau, kad žvelgiau vienpusiškai, aš nesu objektyvi, aš stengiausi atrasti būdų, kaip sudirbti vyrus.

Tad pastebėjusi, jog turiu iš naujo permąstyti ką ir dėl ko darau, ėmiausi praktinės veiklos. Pradėjau bendrauti virtualiu būdu su vyrais, kurie perka seksą. Pradžioje šis bendravimas buvo gan tiesmukas, man tiesiog buvo įdomu. Klausinėju tik iš tam tikro smalsumo. Tada pajaučiau, kad šis smalsumas nėra tyrimas ir man reikia iš naujo pergaltvoti, ko aš siekiu šiuo tyrimu ir kaip tai pasiekti. Taip pamažu susidėliojo ir tyrimo koncepcija.

Savo pozicijos suvokimas. Pradėjusi tyrimą ir atradusi, jog remiantis radikalaus feminizmo suvokimu tyrėjas turi būti engiamųjų pusėje, tokiu būdu jis neturės motyvų būti neobjektyvus ir siektų pateikti visus galimus duomenis (Slezka, 2005), buvau visiškai užtikrinta, kad esu teisingame kelyje (juk aš buvau engiamų moterų pusėje), tačiau vertinant tai, kad patys vyrai, perkantys seksą galimai yra patys engiami visuomenėje vyraujančių stereotipų, man atsiranda neaiškumo jausmas, kurioje pusėje turi būti tyrėjas (t.y. aš), buvo sunku atskirti, kur yra objektyvumas, o kur veikia subjektyvios nuostatos. Siekis išgirsti, ką gali šie vyrai pasakyti. Šios pozicijos laikymasis yra naujas iššūkis man.

Sunkumai. Šį tyrimą man atlikti buvo labai sunku, labiausiai dėl moralinių ir vertybinių dalykų, nes jaučiau, kad mano pasaulėžiūra ir vertybinės nuostatos labai stipriai prasilenkia su tyrimo dalyvių suvokimu (žmogaus vertinimu, pinigų galios, pagarba ir t.t.). Todėl bendraujant su jais aš privalėjau save ne tik stebėti, bet ir stabdyti, tačiau iš esmės suvokių, kad šiuo atžvilgiu man ne visada pavykdavo ir dalinai buvau tyrėja-engėja.

Vienas sunkiausių buvo realus susitikimas su vienu iš tyrimo dalyvių. Po šio susitikimo suvokių, kad dėl savo saugumo daugiau tokių susitikimų nenoriu, nes susitikimo metu visada jaučiau, kad tyrimo dalyvis kalbėdamas nevengia flirtuoti, prašo nusišypsoti ir visais įmanomais būdais demonstruoja savo požiūrį į mane tyrėją, moterį, kaip į sekso objektą.

Nors bendraudama su tyrimo dalyviais aš stengiausi rodyti deramą pagarbą ir būti kuo labiau diskretiška, tačiau pajaučiau, kad tai jog mano viduje vyko kova ir bandymas save tvardyti taip pat atsispindėjo. Man jų buvo negaila, todėl ir nevengiau tiesmukiškumo. Dabar kai pradėdau

mąstyti, jaučiu, kad juos tam tikra prasme puoliau. Ir čia ryškiai pasireiškia, kad nėra kongruentiško mąstymo, aš viena jiems sakau (nesmerkiu, neteisiu, bet noriu suprasti ir t.t.), tačiau visiškai priešingai galvoju ir tas galvojimas vis tiek išlenda per mano veiksmus ir bendravimo stilių. Klausimais tarsi stengiuosi sukalti, it vinukus, jiems savo pasipiktinimą. Tyrimo eigoje tai buvo viena iš didžiausių dilemų.

Buvo labai sudėtinga jausti, kad nepaisant to, jog iš karto buvo pristatoma tyrimo idėja ir atliekamas tyrimas, tačiau net tie vyrai, kurie gan ilgai bendravo ir dalinosi savo mintimis, vis tiek neprarado vilties, kad aš jiems galiu suteikti kokias nors paslaugas ar bent jau susitikti su jais. Tai mane nustebino, kad vyrai taip banaliai viską suvokia ir bet kokių atveju demonstruoja savo galią prieš mane ne tik kaip tyrėją, bet ir moterį. Aš teoriškai suvokiu jų tam tikras viktimizacijos prielaidas dėl dominuojančių stereotipų, tačiau praktiškai bendraujant su jais tai suprasti buvo itin sudėtinga.

Analizuojant vienas didžiausių iššūkių buvo siekti objektyvumo, tačiau suvokiu, kad tyrimo interpretavimas gan subjektyvus, tačiau džiaugiuosi gautais duomenimis, kurie man pačiai praplėtė tiek suvokimo, tiek žinojimo ribas.

Daug kartų persvarsčiau savo kaip socialinės darbuotojos identitetą ir suvokiau, kad kovoti su blogiu reikia ne blogiu, bet alternatyviomis išeičių pasiūlančiomis priemonėmis, todėl esu visiškai tikra, kad aš, kaip socialinė darbuotoja galėčiau peržengti stereotipines nuostatas ir imtis iniciatyvos kuriant socialinio darbo praktiką su vyrais, tačiau tuo pačiu būdama moteris aš to nenorėčiau daryti.

Šis tyrimas buvo didžiausias mano iššūkis socialinio darbo studijų metu.

IŠVADOS

1. Sekso pirkimo naratyvas leido suprasti, kad vyrai, kurie perka seksą iš esmės vengia prostitucijos apibrėžimo, patį sekso pirkimo faktą įvardindami skirtingais epitetais: kaip verslo pasiūlymą, padėką dovanomis, bendravimą su „išplėtimu“, paramos suteikimą. Tai nurodo, kad esamas prostitucijos suvokimas yra per siauras ir teorinis klasifikavimas neatitinka vyraujančių kasdienybės nuostatų, nes jis per daug ribojamas apibrėžtimis, kai tuo tarpu perkantys seksą modeliuoja, kur kas platesnius ir populiariesnius prostitucijos modelius, tačiau dėl apibrėžčių nepriskirdami prostitucijai.
Dėl šio savo suvokimo vyrai, perkantys seksą įvardija, kad toks jų elgesys yra normalus dalykas ir dėl to nesijaučia blogai, tačiau sekso pirkimo naratyvas atskleidžia, kad šie vyrai nedaro sąsajų tarp priešasčių lėmusių pirkimą ir būsenos po pirkimo, kuri pasireiškia neigiamomis emocijomis ir nujaučiama stigma, kurių jie aiškiai negali įvardinti. Tai parodo, kad patys vyrai nesuvokia, kokias pasekmes sukelia sekso pirkimas.
2. Vyrai perkantys seksą atskleidė, kad jie jaučia pakitusį vyriškumą ir atsirandantį lygiateisiškumą, tačiau formuodami hegemoninio vyriškumo suvokimą, jie jaučiasi patriarchaliniiais vyrais, kurie turi užtikrinti visokeriopą globą savo šeimai, būti tvirti, stiprūs ir pajėgūs sekso srityje. Šis dominuojantis suvokimas dalinai ir paskatina pirkti seksą, nes jei šie vyrai negeba realizuoti šių hegemoninio vyriškumo normų, jie ieško alternatyvios vietos, kur savo neišnaudotą energiją panaudoti. Šioje vietoje jie išgyvena dviprasmybės jausmą, nes patys sekso pirkėjai nurodo smerkiantį požiūrį į prostituciją, tai priveda prie savo veiksmų neigimo ar pasmerkimo. Perkamas seksas yra hegemoninio vyriškumo priešprieša.
3. Tyrimas metu atskleista, kad sekso pirkėjo portretas yra neapibrėžiamas. Tai eilinis, statistinis vyras, kurio amžius gali būti įvairus (lankosi nepilnamečiai ir solidaus amžiaus vyrai), įvairi šeimyninė situacija (vedęs, nevedęs, išsiskyręs, turintis partneres, neturintis, turintis vaikų, neturintis jų), įvairaus išsilavinimo ir turintis įvairias profesijas, bei atstovaujantys įvairius luomus. Vienintelė apibrėžties savybė – turintis bent šiek tiek pinigų, už kuriuos galėtų pirkti. Tai nurodo, kad prostitucijos paklausa yra įvairialypė ir klaidinga manyti, kad tai būdinga tik vienai kategorijai asmenų. Tuo pačiu tyrimo metu paaiškėjo, kad visuomenėje esantis suvokimas, jog pirkti sekso eina tie vyrai, kurie kitaip jo gauti negali arba turi trūkumą yra mitas.
4. Intervencijos sekso pirkimo kontekste naratyvas atskleidė, jog visų pirma iki šiol sekso pirkėjams taikytina tik baudimo sistema, kuri išmoko juos būti atsargesniais ir antrą kartą nepapulti, bei greitai sumokėti paskirtas baudas, tačiau šiuo metu jokia pagalbos priemonė šiems asmenims netaikoma, jie atskiriami į prostitucijos stigmatizacijos zoną, kur jiems nepasiūloma

kitų išėities galimybių, tačiau tuo pačiu jie pasmerkiami ir įbauginami. Remiantis socialinės pagalbos projektavimu tampa aišku, kad būtinas individualus socialinis darbas su sekso pirkėju, taip pat įstatymų pakeitimai, kur būtų užtikrinamas sekso pirkėjų nukreipimas į pagalbos centrus bei prevencija keičianti nusistovėjusį normalizacijos požiūrį ir diegianti vertybines nuostatas.

REKOMENDACIJOS

Socialinio darbo studentams, tyrėjams:

1. Atlikti tyrimą apie vyrų, kurie neperka sekso projektuojamą suvokimą prostitucijos atžvilgiu, numatant pozityvias priežastis lemiančias nepirkimo faktą.
2. Atlikti tyrimą apie galimas prostitucijos paklausos prevencijos priemones.

Socialiniams darbuotojams:

1. Naudojantis turimomis žiniomis, idėjomis ir novatoriškumu kurti individualaus socialinio darbo praktiką su vyrais, kurie perka seksą: užmegsti kontaktą ir teikti tęstines socialinio darbuotojo konsultacijas, informuoti, reikalui esant tarpininkauti ieškantis psichologinės pagalbos.
2. Perimti teigiamą kitų šalių patirtį organizuojant ir vykdant prevenciją nukreiptą į vyraujančią normalizacijos požiūrį prostitucijos atžvilgiu. Pirmiausia atsižvelgiant į augančią kartą – vaikus, kurti prevencijos programą ugdančią vertybinį suvokimą apie vyrų ir moterų santykius, pagarbą kitos lyties atovams, žmogiškumą. Taip pat kurti inovatyvias prevencines akcijas, kuriomis perduoti žinutę visuomenei apie esančius prostitucijos pavojus ir pasekmes, siekiant atkreipti dėmesį į visuomenėje nusistovėjusius klaidingus diskursus.

Organizacijoms, kurios teikia socialinę pagalbą:

1. Inicijuoti, kurti ir vykdyti alternatyvias sekso pirkimo mažinimo programas, siekiant, kad sekso pirkėjas suprastų apie savo daromų veiksmų pasekmes ir bandytų keisti savo elgesį.
2. Aktyviai bendradarbiauti su policijos struktūra siekiant inicijuoti esamo ATPK 182 (1) straipsnio pataisas, kur būtų numatyti įpareigojimai vyrams, kurie perka seksą lankytis socialinės pagalbos centruose.

LITERATŪRA

1. Angelo, A., Nancy R. (1995). Stigma, HIV and AIDS: An Exploration and Elaboration of a Stigma Trajectory. *Social Science and Medicine*. p. 305.
2. Babachinaitė, G. (2000). *Nusikalstamumo prevencijos organizavimo viktimologiniai aspektai: monografija*. Vilnius: Lietuvos teisės akademija.
3. Barker, R., L., (1995). *The Social Work Dictionary. – 3rd edition.* – Washington DC: Nasw Press.
4. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. I dalis. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda.
5. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. II dalis. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda.
6. Bryman A. (2008). *Social research methods*. Oxford University Press.
7. Butler, J. (1990). *Gender trouble*. New York: Routledge.
8. Campton, B. R., Galaway, B. (1999). *Social Work Process*. Brooks/Cole. Publishing Company.
9. Carter, S. M., Little, M. (2007). *Justifying Knowledge, Justifying Method, Taking Action: Epistemologies, Methodologies, and Methods in Qualitative Research*. *Qualitative Health Research*, Vol 17 (10), 1316-1328.
10. Connell, R. W. (2005). *Masculinities*. Polity Press, p. xii, 77; 80.
11. Connell, R. W., Messerschmidt, J. W., (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender and Society* 19 (6): 829–859.
12. Connell, R. (2009). *Gender in world perspective*. USA: Malden.
13. Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Thousand Oaks, London: Sage Publications.
14. Elliot, J. (2005). *Using Narrative in Social Research: Qualitative and Quantitative Approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
15. Farley, M., Macleod, J., Anderson, L., Golding, J. M. (2011). *Attitudes and Social Characteristics of Men Who Buy Sex in Scotland*. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. Advance online publication.
16. Farley, M., Schuckman, E., Golding, J. M., Houser, K., Jarrett, L., Qualliotine, P., Decker, M. (2011). *Comparing Sex Buyers with Men Who Don't Buy Sex: "You can have a good time with the servitude" vs. "You're supporting a system of degradation"* Paper presented at *Psychologists for Social Responsibility Annual Meeting*. Boston.
17. Foucault, M. (1998). *Disciplinuoti ir bausti : kalėjimo gimimas*. Baltos lankos.
18. Freire, P. (2000). *Kritinės sąmonės ugdymas*. Pedagogika. Tyto alba.

19. Giddens, A. (2005). *Sociologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
20. Goffman, E. (1963). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs (N.J.) : Prentice Hall
21. Guogis, A., Gruževskis, B. (2010). Ar reikia kitokio Lietuvos visuomenės socialinės raidos modelio? *Socialinių mokslų studijos*, 3(7), p. 19-35.
22. Harvey, R. D. (2001). Individual Differences in the Phenomenological Impact of Social Stigma. *The Journal of Social Psychology*, 141(2), p. 174-189.
23. Hackett, S. (2000). Sexual aggression, diversity and the challenge of anti-oppressive practice, *Journal of Sexual Aggression: An international, interdisciplinary forum for research, theory and practice*, 5:1, 4-20
24. Herman, J. L. (2006). *Trauma ir išgyjimas. Prievartos pasekmės – nuo buitinio smurto iki politinio teroro*. Vilnius: Vaga.
25. Johnson, L., C., (2001). *Socialinio darbo praktika*. Bendras požiūris. Vilnius.
26. Kavaliauskienė V. (2005). Socialinio darbo, kaip pagalbos žmogui profesijos, raidos aspektai. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 15, 230-239.
27. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
28. Katz, I. (1981). *Stigma: A Social Psychological Analysis*. NJ: Lawnece Erlbaum Associates.
29. Kimmel, M. S. (1998). *Masculinity as Homophobia: Fear, Shame, and Silence in the Construction of Gender Identity*. In *Women Culture and Society*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
30. Kublickienė, J. (2003). *Vyriškų vaidmenų ypatumai dabarties Lietuvoje*. *Sociologija, Mintis ir veiksmas*, 2, 77 – 86.
31. Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992). Vilnius
32. Liobikienė, T. N. (2006). *Krizių intervencija*. Kaunas: VDU.
33. Link, B.G., Phelan, J. C. (2001). Conceptualizing Stigma. *Annual Review of Sociology*.
34. Lips, H.M. (2008). *Sex & gender :an introduction*. Boston (Mass.) [etc.] : McGraw-Hill/Higher Education
35. Malinauskas, G. (2011). *This Child Is Also Mine: a Narrative approach to the Phenomenon of Atypical Custodial Grandparenthood*. Dissertation. University of Lapland.
36. Miriam, K. (2005). *Stopping the Traffic in Women: Power, Agency and Abolition in Feminist Debates over Sex-Trafficking*. *Journal of Social Philosophy*. Vol. 36, No. 1
37. Pruskus, V. (2010). *Prostitucijos fenomenas. Gatves prostitucija Lietuvoje: raiška, sklaida ir kontrolė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
38. Rawls, J. (2002). *Politinis liberalizmas*. Vilnius

39. Riessman, C. K. (2008). *Narrative Methods for Human Sciences*. Los Angeles, CA: Sage Publications.
40. Sipavičienė, A. (Red.) (2004). *Prekyba moterimis: problemos, sprendimai, žvilgsnis iš vidaus*. Vilnius: Tarptautinė migracijos organizacija
41. Snieškienė, D. (Red.). (2007). *Žmogaus teisės ir socialinis darbas*. Mokymo priemonė socialinio darbo mokyklai ir socialinio darbo profesijai. Kaunas: VDU
42. Ślęczka, K. (2005). *Feminizmas: šiuolaikinio feminizmo visuomeninės ideologijos ir koncepcijos*. Vilnius : Mintis
43. Tereškinas, A. (2004a). Vyrai, vyriškumo formos ir maskulinizmo politika šiuolaikinėje Lietuvoje. Vilniaus universitetas. Lyčių studijų centras.
44. Tereškinas, A. (2004b). Tarp norminio ir subordinuoto vyriškumo formų: vyrai, jų seksualumas ir maskulinizmo politika šiuolaikinėje Lietuvoje. Sociologija. Mintis ir veiksmas. P. 28–38.
45. Tereškinas, A. (2007). Esė apie skirtingus kūnus: kultūra, lytis, seksualumas. Vilnius.
46. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija: vadovėlis*. Vilnius
47. Trimailovas, V. (2010). Socialinis teisingumas: akistata su „turgaus“ liberalizmu. *Acta humanitarica universitatis Saulensis*, T. 10, p. 334-341.
48. Uscila, R. (2005). *Viktimologijos pagrindai*. Vilnius: Mokslo aidai.
49. Žydžiūnaitė, V. (2007). *Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos*. Kaunas.
50. Žičkutė, M., Malinauskas, G. (2013). Moterų, nukentėjusių nuo prostitucijos, rekonstruoti gyvenimo ir pagalbos naratyvai. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai (11)*. VDU.

Prieigos per internetą:

1. Asquith, S., Clark, Ch., Waterhouse, L. (2005). The Role of Social Worker in the 21th Century: A Literature Review. Scotland. <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/47121/0020821.pdf>
2. Bailey, R., Brake, M. (1980), *Contributions to a radical practice in social work*. in M. Brake & R. Bailey (Eds.), *Radical social work and practice* (pp. 7-25). London Edward Arnold. Žiūrėta 2014--02-27. Prieiga per internetą: http://www.historyofsocialwork.org/1975_radical_social_work/1980%20Radical%20social%20work%20OCR%20C.pdf
3. Bromberg, S. (1997). Feminist Issues In Prostitution. Žiūrėta 2014-02-27. Prieiga per internetą: <http://www.feministissues.com/issues.pdf>
4. Bohman, J., "Critical Theory", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2013 Edition), Edward N. Zalta (ed.). Žiūrėta 2014-02-19. Prieiga per internetą:

- <<http://plato.stanford.edu/archives/spr2013/entries/critical-theory/>>.
5. Definition of Social Work. (2000). IFSW General Meeting in Montréal, Canada. Žiūrėta 2013-10-08. Prieiga per internetą: <<http://ifsw.org/policies/definition-of-social-work/>>
 6. Farley, M., Macleod, J., Anderson, L., Golding, J. M. (2011). Attitudes and Social Characteristics of Men Who Buy Sex in Scotland. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy. Advance online publication. Žiūrėta 2014-02-12. Prieiga per internetą: <<http://www.prostitutionresearch.com/pdfs/Farley,Macleod%20et%20al%202011%20Men%20Who%20Buy%20Sex%20In%20Scotland.pdf>>
 7. Ferguson, I. (2009). „Another Social Work is Possible!“ Reclaiming the Radical Tradition. In V. Leskošek (Ed.), Theories and methods of social work, exploring different perspectives (pp. 81-98). Ljubljana: University of Ljubljana. . Žiūrėta 2014-02-15. Prieiga per internetą: <http://www.historyofsocialwork.org/1975_radical_social_work/2009,%20Fergusson,%20Radical%20social%20work.pdf>
 8. Frye, M. (1983). Oppression. In the Politics of Reality. Trumansburg, NY: Crossing. (psl 10-16) <http://web.calstatela.edu/faculty/tbetch/Frye,%20Oppression.pdf>
 9. Hughes, D.M. (2000). Men Create the Demand; Women Are the Supply. Lecture on Sexual Exploitation. Queen Sofia Center, Valencia, Spain <http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes/demand.htm>
 10. Hughes, D.M. (2004). Best Practices to Address the Demand Side of Sex Trafficking. University of Rhode Island Žiūrėta 2014-02-15. Prieiga per internetą: http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes/demand_sex_trafficking.pdf
 11. Young, I., M. (1990). Five Faces Of Oppresion. Justice and the Politics of Difference. Princeton University Press (psl 3-16) <http://agfemjapan.wikispaces.com/file/view/Young+5+Faces+of+Oppression.pdf>
 12. Lietuvos Respublikos ATPK, 182(1) straipsnis. Teisės dokumentai. Žiūrėta 2014-02-11. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=325275>
 13. Sannesmoen, L. (2007). Kvinnehandel og prostitusjon. (Prekyba moterimis ir prostitucija). http://www.rosahelp.no/pdf/Kvinnehandel%20og%20prostitusjon_Linda%20Sannesmoen.pdf
 14. Shively, M., Ph.D., Kliorys, K., Wheeler, K., Hunt, D. (2012). A National Overview of Prostitution and Sex Trafficking Demand Reduction Efforts, Final Report. Žiūrėta 2014-02-12. Prieiga per internetą: <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/238796.pdf>>
 15. Tomura, M. (2009). A Prostitute’s Lived Experiences of Stigma. Journal of Phenomenological Psychology 40. p. 51–84. Žiūrėta 2014-02-15. Prieiga per internetą: < <http://home.hccnet.nl/r.ermers/MOPerspectief/doc/Tomura-prostitute-stigma.pdf>>

PRIEDAI

Klausimai tyrimo dalyviams: vyrams perkantiems seksą

➤ Tema – Prekybos moterimis diskursas vyrų akimis

Jiems – požiūris į prostituciją

Idėja – svarbu suvokti, kaip šis reiškinys atrodo jų akimis, iš to galima daryti išvadas apie vyraujančią vertinimo sistemą, vertybinius dalykus.

Pagrindiniai klausimai:

Gal galite savais žodžiais apibūdinti, kas yra prostitucija? Jos mastai?

Kaip jums atrodo, kodėl moterys patenka ir verčiasi prostitucija?

Gal galite išsakyti savo požiūrį į šias moteris?

Kaip jūsų nuomone, reikia elgtis su prostitucija Lietuvoje? Kokiais veiksmais tą reiktų daryti?

➤ Tema –Vyrishkumo diskursas (viktimizaciniu požiūriu)

Jiems – ką reiškia būti vyru

Idėja – nustatyti ryšį tarp vyrishkumo ir perkamo sekso, įvertinti, kaip patys vyrai suvokia tai. Taip pat tai leis apžvelgti dominuojančius stereotipus, kurie galimai įtakoja vyrus, spraudžia į rėmus.

Klausimai:

Gal galėtumėte pasidalinti mintimis, ką jūsų nuomone reiškia būti vyru šiais laikais? Kas yra vyrishkumas?

Įdomus jūsų požiūris, kaip vyrishkumą įtakoja pasiekimai sekso srityje?

Kaip jums atrodo, ar su vyrishkumu yra susijęs perkamas seksas?

➤ Tema – Sekso paslaugų pirkimo diskursas

Jiems – kaip jie vertina sekso paslaugų pirkimą

Idėja – suprasti vyrų požiūrį apie tai, ką jų nuomone reiškia pirkti seksą, moterį. Jų šio reiškinio vertinimas padės prieiti aiškesnės nuomonės apie esmines šio reiškinio egzistavimo priežastis.

Klausimai:

Kaip jums atrodo, kokios dažniausiai priežastys paskatina vyrus pirkti sekso paslaugas?

Man yra tekę girdėti, jog dažnu atveju vyras perka seksą iš smalsumo, kaip manote tai tiesa?

Man įdomi jūsų nuomonė, viešuose leidiniuose itin daug sekso tematikos, kaip manote tai įtakoja vyrus ir skatina juos pirkti seksą?

Kaip jums atrodo, pornografija ir jos paplitimas turi įtakos sekso paslaugų pirkimui?

Kaip jums atrodo, kokius lūkesčius turi vyras eidamas pas moterį prostitucijoje?

Galbūt teko girdėti, kaip vyras jaučiasi po apsilankymo pas moterį už pinigus?

Galbūt galite pasidalinti savo pamąstymais, kas labiausiai prostitucijoje aktualu vyrams?

➤ **Tema – Prostitucijos stigma**

Jiems – prostitucijos pasekmės

Idėja – suprasti ar patys vyrai identifikuoja prostitucijos pasekmes ar juos tas paliečia. Tai leis daryti išvadas apie egzistuojančią ar ne prostitucijos stigmą jiems.

Klausimai:

Kaip manote, koks visuomenės požiūris į vyrus, kurie naudojami moterų prostitucijoje paslaugomis?

Gal galėtume asmeniškai įvardinti savo požiūrį?

Kaip jums atrodo, kokie vyrai dažniausiai naudojami moterų prostitucijoje paslaugomis?

Gal teko girdėti, ką mano artimos aplinkos žmonės apie ėjimą pas moterį prostitucijoje, sekso pirkimą?

Ar teko girdėti, kad vyrai dalintųsi savo sekso pirkimo patirtimi? Kaip tai vertinate?

Kaip manote, vyrams reikia išsipasakoti apie savo patyrimus perkant seksą?

Jei būtų galima anonimiškai kreiptis į konsultuojantį specialistą, jūsų nuomone vyras kreiptųsi?

Statistiniai duomenys:

Idėja – padaryti minimalią tyrimo dalyvių charakteristiką.

Amžius

Šeimyninis statusas: vedęs, išsiskyręs, vienišas.

Išsilavinimas

Darbo pobūdis, pajamos.

Klausimai tyrimo dalyviams: policijos pareigūnams

1. Gal galite papasakoti, kokiomis aplinkybėmis tenka susidurti su vyrais, kurie perka seksą?
2. Gal galite nurodyti sekso pirkimo mastus?
3. Kokie sunkumai iškyla norint sulaikyti sekso pirkėją?
4. Kaip sekso pirkėjas elgiasi sulaikymo metu?
5. Kokios nuobaudos taikomos sekso pirkėjui?
6. Gal žinote, kaip greitai sumokamos numatytos baudos?
7. Ar jūsų praktikoje buvo, jog sekso pirkėjas už tą pačią veiką būtų baustas pakartotinai?
8. Gal galite apibūdinti sekso pirkėjo charakteristiką?
9. Kaip manote ar šiems asmenims reikalinga kokia nors pagalba?

KLASTERIAI

1 Klasteris „Sekso pirkimo naratyvas“

Istorija	Komponentas	Citata
prostitucija vyrų akimis	verslo pasiūlymas ir prekė	<p><i>Drysciau Jums papriestarauti, as neperku merginos ir tikrai sio veiksmo nelaikau prostitucija!!! As siulau ne todėl, kad noriu pažeminti moteri, nusipirkti ja kaip daikta ir ja isnaudoti, tiesiog tai elimentarus "verslo" pasoulymas, kuris vadinasi as tau, tu man :). (Mindaugas, 32)</i></p> <p><i>Zmogaus budas savo kuna isnaudot kaip preke. (Edgaras, 30)</i></p> <p><i>jeigu parduodi prekę, tai ji turi atitikti kliento poreikius, manau, kad ne visi vyrai ateina tiesiog vedami noro "pasidulkinti" (Valdas, 24)</i></p> <p><i>manau, kad tai yra zmogaus kuno ar jo intymiu paslaugu kitam asmeniui pardavimas (Liudas, 25)</i></p>
	moteris tampa nuosavybe	<p><i>Tarkim as susirandu "Drauge" sutareme, kad ja tarkim paremiu 2k per men, ir as suzinociau kad ji turi ir kita toki remeja, tai iskart tokius santykius nutraukciau, nes cia jau butu prostitucija :) (Mindaugas, 32)</i></p>
	padėka dovanomis	<p><i>Mano poziuris i tokius santykius yra geras, o mintis kyla moketi uz tokius santykius todėl, kad kiekvienas vyras nori moteriai padovanoti kokia dovana, tai as neperku jai nepatinkancios dovanos, o tiesiog suteikiu galimybe ta dovana nusipirkt paciai. (Mindaugas, 32)</i></p> <p><i>nu kuno ar sex paslaugu pardavinejimas uz pinigus ar dovanas :D (Rokas, 36)</i></p> <p><i>Tai daviau pinigų, tai ne už tai, kad jinai jam „davė“ liaudiškai tariant, nu jie pabendravo, tarkim pentadienį, šeštadienį, sekmadienį ir paskui keliai išsiskyrė <...> Nu čia buvo dovana. Paprasčiausiai, ten buvo ne tik pinigai. (Saulius, 48)</i></p>
	bendravimo būdas su „išplėtimu“	<p><i>na man kazkaip nebuvo kad atvaziuoji ir iskarto prie reikalo. pabendrauji realiai su zmogum, gal dar arbatos isgeri. buvo kad pasiulydavo bet tas bendravimas ilgai nevyksta (Tadas, 25)</i></p> <p><i>Yra tokių, kurioms nereikia 150-200 Lt, jos nėra stotinės, kur už 30 Lt, jinai tau, atleiskit už tokį žodį, atsiklaups ir jinai tau padarys taip vadinamą greituką, kurių tam puslapyje pilna pasiūlymų tokių. Ir viskas, nusispjaus ir paskui tu bėgi. Man irgi šito nereikia, a va tokio vat, pabendravimo kažkokio su va būsimu išplėtimu, jei taip galima pasakyti. Ir ne už per nelyg didelius pinigus. Va kodėl tai yra siūlymas paramos, o ne būtent iš karto. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>Dabar tik pradėsiu apie tai pagalvoti, gal. Galbūt.<...> O kada pilvas sotus, tada prasideda visiškai galvojimai. O mano sena boba negraži, ką aš čia į ją kišu pinigus, važinėja prabangiom mašinom, dvi turi ir butą va nupirkau atskirą. Esmė visa tame ir slypi: sotus pilvas – prasideda svarstymas. Mes nesam tie poetai, kurie geriausias savo eiles rašydavo tuo metu, kai neturėjo, ką pavalgyti. . Ir čia tas siūlymas paramos iš tikrųjų tai ir įgyja. Nupirkti paslaugą man asmeniškai (Saulius, 48)</i></p>

	darbas ir profesija	<p><i>O prostitucija tai seniausia pasaulio profesija ir ji visada buvo, manau ir visada bus. bet juk ta prostitucija nu darbas. Kas plytas nešioja, kas kojas praskečia. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>turbut banaliai ir atsakysiu,manau kad tai koju prasketimas uz tam tikra atlygi, ju darbas. (Povilas, 30)</i></p>
	sukurta paklausa	<p><i>nebus paklausos tai nebus ir pasiulos,as taip manau (Algis, 34)</i></p> <p><i><...> kai yra paklausia - visada atsiras pasiula. Geriau legalizuotu ir bent jau dali pinigų valstybe susirinktu is mokesciu. (Edgaras, 30)</i></p> <p><i>nereik pirkt ,nereiks ir parduot ,ir visi bus laimingi 😊 (Kastytis, 30)</i></p> <p><i>Iš esmės yra ir perkančių ir silančių, tai kol taip bus, prostitucija neišnyks. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>Visokiu yra,visokiu reikia.Turi pinigų,perki Kumpi,neturi-slapke. 😊 . (Tomas, 41)</i></p>
	amžina	<p><i>Buvo ir bus ta prostitucija. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>Tai vyko ir vyks. Pagauna tik tas mazas zuveles per koki vaikiska "reida".. Geriau jau tada iteisinti ir kontroliuoti mediciniskai ir teisiskai 😊 (Liudas, 25)</i></p> <p><i>Manyčiau tas visada buvo ir tas visada bus ir pozicijų labai daug. (Saulius, 48)</i></p>
požiūris į moteris prostitucijoje	malonumas	<p><i><...> kai kurioms moterims tai teikia malonumą . (Rokas, 24)</i></p> <p><i>todel kad tai galbut vienas is malonesniu budu prasimanyti pinigeliu juk nereikia stoveti prrie stakliu, ar uz prekistalio (Algis, 34)</i></p> <p><i>Manau vyrai nusibaudzia patys,tenkina moteri ir dar uz tai susimoka. (Povilas, 30)</i></p> <p><i>manau kad kaip kuriom tai patinka..<...> visokiu yra.kitos pasilinksmina savo malonumui. (Lukas, 39)</i></p> <p><i><...> malonumo ieskojimas (idejines) (Rokas, 36)</i></p> <p><i>Vienom pačiom tai patinka, kitoms nepatinka, bet reikia kažko tai, trečiom reikia nuotykių ir vyrams taip pat. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>bet juk jos niekas nevercia....prievertos jokios cia nera....ir manau daugeliui cia esanciu tai patinka,ta esu pastebejes.... (Petras,44)</i></p> <p><i>Nesureikšminu. Sakau niekas ten nieko neverčia, įeini, išsiviepus, tai ką gali galvot. Gerai gal. (Henrikas, 29)</i></p>
	sekso priklausomybė arba moterų nimfomanės	<p><i>na jei mergina hyper seksualiai aktyvi arba nimfomane tiksliau o jei uz tai dar pinigų gaun atai isvis jai atrodo kad super (Rokas, 36)</i></p> <p><i><....> kitoms seksas-liga, todel tai ir racionaliausia imtis tokios profesijos. (Edgaras, 30)</i></p> <p><i>kai kurios turi potrauki tam (na laiudiskai tariant megsta " pistis bet kur ir su bet kuo ") <...> (Augis, 31, kalba netaisyta)</i></p>
	pinigų trūkumas	<p><i>pinigų trūkumas ir negalėjimas kitaip jų gauti <...> (Rokas, 24)</i></p> <p><i>Merginos gali priimt si pasiulyma arba atmest, niekas jos nevercia daryt ta ar ana, viskas laisva valia, jei ji nori gyvent aprupinta, bent</i></p>

		<p><i>trumpam pasijaust saugiai, tai kodėl gi ne? (Mindaugas, 32)</i></p> <p><i>manau kaikuriuos del pinigų ,kaikuriuos del malonų ir pinigų..lengvabudės ,neturincios savigarbos (Kastytis, 30)</i></p> <p><i>prostitucija tai moterims lengvas uždarbis (Kastytis, 30)</i></p>
	priverstos	<p><i>Ka gali manyti? Gyvenimo nuskriaustos... (Tomas, 41)</i></p> <p><i><...> pinigų trukumas (priverstines) (Rokas, 36)</i></p> <p><i><...> kai kurios del mentaliteto trukumo , kai kurios is ubagystės , kai kurios per prievartą (Augis, 31)</i></p> <p><i>kitas gyvenimas privercia (Lukas, 39)</i></p> <p><i>Kartais visokių ten jų matai, kitos tokios biški prislėgtos, ar tai jauti kad kažkokia apsinešus. Nemėgstu tokių, kažkaip ne koks vaizdas. (Henrikas, 29)</i></p>
	nuvertintos	<p><i>O koks požiūris gali būti i moteri,kuri tarkim buna su tavim o už puse val su kažkuo kitu ir t.t...?Jokio požiūrio nera.Visiskai jokio. kad ir kaip skaudu butu,bet su artejanciom sventem vargu ar kas jas pasveikins. (Povilas, 30)</i></p> <p><i><...> šavalkos, kurioms tiesiog reikia tų vyrų, tai va ir užsidirba. Nežinau kaip ten joms būna per daug apie tai negalvoju. nei aš jų smerkiu, nei palaikau, tai man tuščia vieta, toks kitoks žmogus ir tiek. (Henrikas, 29)</i></p>
	tarsi gerbiamos	<p><i>as gerbiu moteris ar ne už pinigus ar už juos ir tuo nesinaudoju kad galiu daryti su ka noriu (Paulius, 31)</i></p> <p><i>Aš ne psichas, nieko blogo joms nedarau ir nemušu. Pačios daro viską savo noru. (Henrikas, 29)</i></p>
	alternatyva prievartavimui	<p><i>manau dauguma smerkia,as nesmerkciau,jai vyras vienas,o moterei savės negaila,kas čia blogo,jai butu legalu prievartautoju maziau butu:D manau tai vienas is mazinimo budu (Mykolas, 28)</i></p> <p><i>visuomeninis reiskinys (siuo metu nekontroliuojamas nesubalansuotas neestetiskas) nors visuomenei reikalingas , kad visokie trukumus turintys asmenys galetu savo psichologine energija islieti taikant sia israiska negu kazkur kitur (pvz gatvej prievartaujant) (Augis, 31)</i></p>
sekso pirkimo priežastys	smalsumas	<p><i>Tiesiog man idomu buvo pasijusti Dosnaus Pirkejo vietoje.Tik tiek. Kad nemėgsti grybu,dar nereiskia, kad nenoresi ju kazkada paragauti. Noras pabandyti,ko gero (Tomas, 41)</i></p> <p><i>juk domina, kas ten tokio, kaip tos moterys elgiasi ir taip toliau. Ką aš žinau čia tokia sritis, kur atrodo, kad reikia gal pabandyt. Daug kas juk taip daro. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>Del partneriu ivairoves. Traukia tai,kas neisbandyta. <...> norisi pajusti nauja kuna,nauja skoni,nauja kvapa...(Deivis, 44)</i></p> <p><i><...> reikia naujų potyrių, sekso, adrenalino, ar šiaip neaišku ko. Nu reikia tai ir nueini. Man atrodo, kad bet kuris vyras yra bent kartą apie tai pamąstęs, tie kurie ne bailiai tai ir nueina, o kiti lieka savo fantazijom gyvent. Aš taip galvoju. Juk čia norisi bandyt ir pažiūrėt. (Henrikas, 29)</i></p>

<p>paprastumas</p>	<p><i>kad butu maziau kalbu daugiau darbu 😊 viskas lengviau prieinama 😊 (Karolis, 28)</i></p> <p><i>juk nebutina buti prostitute kad leistu daryti ka nori cia manau fantazijos ir atsipalaidavimo laipsnis.per ilga bendravima manu galima to pasiekti.nu o uz pinigus tai gauni iskarto. (Lukas, 39)</i></p> <p><i>Yra tų skelbimų, kur konkrečiai: yra telefonas ir imi ir skambini ir viskas: prašau nors ir dabar, o jei ne, kad ir rytoj. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>vyras eina todėl kad tai yra daug paprasčiau ir greičiau (Kastytis, 30)</i></p> <p><i>tai as kiek zinau viskas pas juos gerai ten seip jam buna noras nulekti kur nors ir tiek nenori draugauti gisti laiko moka litus ir viskas (Rytis, 36)</i></p>
<p>sudėtinga situacija šeimoje</p>	<p><i>Pokalbio pradžioje mes jau palietėme tas stygas, iš kur viskas tas gaunasi, iš kur tas susidaro. Iš to paties šeimyninio gyvenimo, nu kaip aš minėjau, vedęs jau daug metų, tikrai yra patirties. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>šeimyninė situacija taip pat gali tai įtakoti. pavyzdžiui atšalę santykiai, nebepatenkinami poreikiai, arba tiesiog nesutarimai, pyktis, verčiantys ieškoti švelnumo kitos moters glėbyje (Valdas, 24)</i></p>
<p>kito asmens kaltinimu</p>	<p><i>Man gyvenime tikrai nuseseke, turiu namus, gera darba, klestinti versla, žmona (kuriai i mane nusispjaut). Zmonos keisti siuo metu nenoriu, per daug laiko su ja praleista, ir as jos tikrai pirmas nepaliksiu, geriau pakentesiu, galbut ateis laikas kai ji susipras, o dabar as gyvenu savo gyvenima, daznai vaziuoju i miska, megaujuosi gamta, savo hobiu.... Butent todėl ir ieskau tos merginos, kuri ilgesingom akim manes lauktu... :). O kas siam pasaulyje teisinga? (Mindaugas, 32)</i></p> <p><i>Nepakankamai ju partneres patenkina juos (Edgaras, 30)</i></p> <p><i>gal turi nepasitenkinima su savo moterim tai ir eina, arba gal galvoja ,kd prostitute toje srytija labiau pazengus ir didesnio malonumo tikis,... (Mykolas, 28)</i></p> <p><i>vienatve ,moteru isrankumas ir reikalavimai vyrams is ju ,moteru proto pisimas vyrams (Kastytis, 30)</i></p>
<p>sekso poreikis</p>	<p><i>Bet ką aš noriu pasakyti, kad ieškojimas to, man leidžia praturtinti savo skurdų(nutyla)... sekso gyvenimą. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>manau sekso trukumas ta itakoja,bet dziaugsmo nuo to nera.....(Petras, 44)</i></p> <p><i><...> sekso, kažko naujo jame troškimas <...> (Valdas, 24)</i></p> <p><i>Tik tiems, kurie neigali normaliom aplinkybėm gauti sekso. <...> nu nori vyras sekso, tai ir eina. Manau primiausia sekso poreikis, paskui taip noris pabandyt (Edgaras, 30)</i></p> <p><i>perka tie vyrai kurie skubei nori sexo arba kurie nemoka bendraut su moterim (Mykolas, 28)</i></p>
<p>ypatingus norus</p>	<p><i>Minejai laiko trukuma, dar fetishas naudotis prostitute, gal ir dar kas nors yra (Edgaras, 30)</i></p> <p><i>..Igyvendint koki savo fetisha.. (Audrius, 29)</i></p>

		<p>ygyvendinti kažkokia fantazija (Kastytis, 30)</p> <p>Gal tiesiog koki fetisha turi. Jos juk pildo norus :D (Liudas, 25)</p> <p>Seksas fetishai visokie.. (Povilas, 30)</p>
	alkoholis	<p>as tik po geru baliu ar baliavodamas vis bandydavau 😊 bet baigiau balius baigiau ir tuos dalykus kažkaip 😊 (Karolis, 28)</p> <p>Kiti tiesiog prisigeria pirtyje ir pasikviečia tokias merginas kompanijai ir ne tik..Galbut nuotykis,adrenalinai. (Povilas, 30)</p>
	ieškojimas draugijos, bendravimo	<p><...> dar kartais šiaip laiką praleist, darugijos susirast. Va važinėji po miestą naktį, nėra su kuo pakalbėt, tada kažkaip pagalvoji, ai nafik, važiuoju pas kokią mergą ir malonumą turėsiu ir laikas praeis. (Henrikas, 29)</p> <p>o cia mane domina 2 dalykai seksas ir bendravimas. (Tadas, 25)</p>
	pornografija	<p>Juk jeigu turi stora ir nuolat bambancia moteriske,vakare isijunges koki porno pamatai nuostabia blondine,o jei dar turi anketa xxx"uose,susirandi Monic ir berods uz 1000 lt gali ja paturet.Iriskas prasideda nuo porno 😊 (Povilas, 30)</p> <p>taip. tas itakoja nes kažko norisi paziurejus pornografijos. nors ten rezisuota ir sudeliota. (Tadas, 25)</p> <p>čia gal labiau kad apskritai noris pabandyt taip kaip pornografijoje, gi ten visokiu pribombasų būna, tai noris tą jausmą pajust, tokias pat aistringas moteris gaut, kurios nesimaivytų, o darytų viską. (Henrikas, 29)</p> <p><...> čia galbūt toks dalykas, kad pasiekiamas vaisius jiems neįdomus, nu gal kam įdomu, bet tai gali sukelti tam tikrų stereotipinių minių ir tai užsiciklina ir tada jau kaip charakterio bruožas pasidaro, kad būtent taip jisai norėtų, o ne kitaip. Todėl, kad tiesioginės praktikos jisai neturi, o paskui jau pabandys įgyvendint tai ką matė. (Saulius, 48)</p>
	pinigai	<p>Sex trukumas, nesugebėjimas arba nenoras tureti partnere, pinigų perteklius 😊 žmogus lb nori viska gyvenime išbandyt.. (Liudas, 25)</p> <p>Anksčiau maniau, kad tik lopai eina, dabar pats matau, kad eina visi kas turi pinigų. (Henrikas, 29)</p>
reikalavi mai moterims	konfidencialumas – geras seksas – neturėtų ligų – malonumas	<p>svara ir konfidencialumas (Kastytis, 30)</p> <p>dar vienas is kriteriju kuriu noretusi is merginos tai tvarkingumas. (Tadas, 25)</p> <p>kad niekas nesužinotų ir kad moteris švari būtų, ne kokia apkautele (Henrikas, 29)</p> <p>nu nori, kad gerai būtų. aš visad norėjau, kad malonu būtų. (Henrikas, 29)</p> <p>Nuo vyro priklauso..Bet manau visi nori grazios,geros ir kad niekas nesužinotu 😊 (Povilas, 30)</p> <p>luksčiai kad patiktu ir mergina ir sexas (Tadas, 25)</p> <p>(ir ligų neturėtų. (Henrikas, 29),</p>

sekso pirkimo jausmai	nusivylimas	<p><i>jausmas nera labai jau geras,,,o jei sekso trukumas yra ,taip norisi vel kartoti....<...> jei esi niekam neisipareigojes,tai kaltes jausmo neturi del ko jausti.....bet seksas be jausmu yra visai kitoks seksas... (Petras,44)</i></p> <p><i>visada norisi kazko geresnio siaip tai nea. pirmas kartas is pazinciu ne uz pinigus buvo geresnis (Tadas, 25)</i></p> <p><i>O paskui, kaip pagirios sunkios, vėl grįžtama į tą patį ką ir sakiau, kodėl aš ją liečiau, kaip man dabar namuose būti. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>as esu pirkęs ir nieko gero is to 😊 nepatenkinti lukesciai, kaltes bent pas mane nebuvo (Paulius, 31)</i></p> <p><i>as tik karta pirkau, greiciausia del idomybes bet po visko pasigailejau nes moteriai neidomu visa tai kai uz pinigus daro nera ugneles (Paulius, 31)</i></p> <p><i><...> kad ta savijauta ne kokia,bet kiekvienas renkames savo kelia. (Povilas, 30)</i></p>
	dviprasmybė ir gailestis dėl disponavim o pinigais	<p><i>As manau kad neteisinga, neteisinga, kad pasauli valdo pinigai... <...> Tai pinigai laimes tikrai neatnesa, ir tai net nera priemone tapti laimigesniam, jie tik palengvina tavo buti....(Mindaugas,32)</i></p> <p><i>Ar as laimingas? Laume yra subjektyvus dalykas, kitas mano vietoj butu laimingiausias pasaulyje, o tikriausiai mano laimes indeksas yra kitoks :) Siuo metu as ieskau dvasines ramybes, tikiu i Dieva, stengiuosi daryt gera, bet ar nuo to esu laimingesnis? Nezinau... Gyvenimas yrra kitoks, kur silpniems vietos nera... <...> Todel kartais daugeliui pasirodo, kad as bejausmis despotas, kad net ir per artimo zmogaus laidotuves nesugebu isspausti asaros... (Mindaugas, 32)</i></p>
	baimė	<p><i>Gal pirmą kartą ir buvo biški keista ir nedrąsu. Ką aš žinau, kokios ten. Ir ką jos mąsto, gal turi kokius stogus, kurie gali apvogt ar dar ką. Tai kažkaip pirmą kart buvau paskambinęs, susitariau ir niekur nevažiauvau, galvoju bus daugiau bėdos nei naudos. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>Pataikai ant, ne nebent pagal balsą sunku atspėti. Nu bet iš karto noras atkrenta, nes čia gali būti nerimtai arba gali kur nors įkliūti netyčia. Ten gal šilta kompanija aplinkui, o gal ten antros trečios rūšies banditėliai aplinkui sukasi, tai ten gali prarast ne tik pinigus, bet ir sveikatą, bet dar turėt visokių kitokių pasekmių įdomesnių. (Saulius, 48)</i></p>
	susižavėjimas	<p><i>na nzn ar padesiu nes siaip esu pirkęs 2 kartus vienas lb patiko <...>. na jausmas kaip ir po gero sexo 😊 jei aisku patiko sexas 😊 (Tadas, 25)</i></p>
	be emocijų	<p><i>Nežinau. Negalvoju. Nuvariau kebabą nusipirkau ir viskas. Ką aš žinau, ką ten galvot daug, įvyko tai įvyko. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>As jaučiuos normaliai. Pries eidamas as jau zinau kaip jausiuos. Iprastai. (Deivis, 44)</i></p>
	gėda	<p><i>Nu gerai, gerai. Tai visas dalykas tame, kad siūlymas paramos tai susitaikymas su savo gėda. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>man tai gėda prisipazinti. isvis retai kam pazistamam kalbu apei asmenini gyvenima 😊 (Tadas, 25)</i></p>

	viltis	<p>yra skirtingų prostitučių: pvz nuvažiavus į stotį švelnumo greičiausiai neieškosi, tačiau kažkur susitarus praleisti kartu naktį už pinigus, kodėl gi ne. galbūt nes noras kompensuoti tą trūkumą yra didesnis, už logiką, kad tai laikina, netikra (Valdas, 24)</p> <p>palengvejas, su kankinancia nežinia, o gal... 😊 visi gyvenam viltimi, o gal jai patikau, gal kas gautusi, ar nesugalvoji ji taves pasigauti, ligos, nežinios kankyne (Audrius, 29)</p>
nujaučia ma stigma.	pasmerkimas ir išjuokimas	<p><...> nevykes vyras kuris nesugeba susirasti moters (Kastytis, 30)</p> <p>na kurgi jau nores tikras erzilas pasaulio užkariautojas kad kas suzinotu jog jis mokejo pinigus uz seksa 😊 (Povilas, 30)</p>
	slaptumas	<p>ir kad niekas nesuzinotu 😊 (Povilas, 30)</p> <p>Šiuo metu apie tai, kad mano gyvenime yra tokia problema ir kad aš esu ieškantis, aš neturiu šiuo metu kam pasakyti, neturiu tokio žmogaus. (Saulius, 48)</p> <p>del tam tikru priezasciu (manau suprantate koku), nenoreciau susitikti su Jumis ir kalbetis tokiomis temomis prie kavos puodelio :)... Manau nesutikciau ir lovoje sia tema kalbetis :)... Nebent buciau girtas, tada esu atviras :) (Mindaugas, 32)</p> <p>negirdėjau. niekas to neprisipažins, kam to reik. Pats niekam nesakyčiau, nenoriu, kad ir man kas sakytų. (Henrikas, 29)</p>
	nevertumas	<p>Buti Vyrų-tai tureti bet kuria Mergina,nes cia niekam nerupi,koks esi,kadangi esme.....DOSNUS.... (Tomas, 41)</p>
	įvaizdžio sugadinimas	<p>Manau, kad labiausiai įvaizdį sugadins. <...> Kažkaip čia toks dalykas apie kurį man asmeniškai nėra taip jau lengva pasakyti. (Saulius, 48)</p>

2 Klasteris „Vyrų, kurie perka seksą hegemoninio vyriškumo supratimo naratyvas“

Komponentas	Citata
siekiamas lygiateisiškumas	<p>Visu pirma, tikras vyras turi imtis iniciatyvos daugeli sriciu, stoveti uz savo seima tvirta krutine, ginti savo zmona nors ji ir neteisi, <...> silpnesni gink, jei tik turi galimybe, padek kam reikia tavo pagalbos, niekada nekelk rankos pries moteri, visada pasirupink, kad tavo seima gautu viska kas geriausia... Ir t.t... (Mindaugas, 32)</p> <p>vyras prarado savo tikraji tiksla - uztikrinti seimos gerbuvi. visoks lygiateisiskumas ir pan dalykai ismuse pusiausvyra, to pasekoj galima matyt didejanti homoseksualuma. (Edgaras, 30)</p> <p>vyrui jau nebebutina buti stipriam, nes jau atsirado moteru, kurios yra stiprios, nebebutina but seksualiai pajegiam, ji susiras meiluzi ar pasinaudos spermos banku, gejai verkia, o juk jie seip ar taip yra vyrai, nebutina islaikyt seima, nes jau yra moteru karjerisciu, kurios uzdirba pakankamai, kad vyras sedetu namie su vaikais, nebera silpnosios lyties paklusnumo vyrui. (Edgaras, 30)</p>
materialinės gerovės užtikrinimas	<p>Visas procesas yra sutvarkytas gamtos... Tarkim patele visada renkasi stipriausia gražiausia sveikiausia patina, o tarp zmoniu stipriausias "patinas"</p>

	<p><i>siuo metu yra tas, kuris gali uztikrinti "pateliai" materealine gerove. Kitaip sakant tarp zmoniu jegos simbolis siuolaikinej visuomenej yra pinigai... (Mindaugas, 32)</i></p> <p><i>As neskirstau zmoniu pagal lyti.Svarbu turet zmogiskuma. Siais laikais to truksta,nes labiau vertinami pinigai... (Deivis, 44)</i></p> <p><i>O del Vyriskumo.Pinigu turejimas ar neturejimas(moteru pirkimas ar nuomavimasis 😊) Vyriskumo neprideda. (Tomas, 41)</i></p>
stiprybė	<p><i><...> kiekvienam vyrui dažniausiai rišama ta pozicija, kad vyras visur nori būti pirmas ir jo tai ženklas. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>Vyriškumas tai gebėjimas pasirūpinti ne tik savimi, bet ir savo šeima. Būti stipriu. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>Vyrams viskas ant galvos. Viskuo rūpintis reikia. Ką aš žinau, ką reiškia, tiesiog žinai, kad esi vyras ir tiek, nenorėčiau būt moterim. Jos per daug jautrios ir problematiškos. Kažkaip vyrams biški lengviau, galvoji logiškai ir tiek. (Henrikas, 29)</i></p>
rūpestis ir globa	<p><i>vyriskumas susijęs su budu, bendravimu, nuolaidumu. Na net nzn kaip cia pasakius. Na kaip moterys sako jis toks vyriskas. Na pvz vyras visada praleis moteri ir t.t paguos moteri kaip jai bus liudna. Va cia laikau vyriskumu. (Tadas, 25)</i></p> <p><i>bet jei busi savimi, gerbsi moteris, aplinkinius, tai ir busi vyriskas. (Tadas, 25)</i></p>
seksualumas ir seksas	<p><i>Mano atvilgiu, kuo daugiau jauties pasiekes sekse, tuo didesnis vyriskas libido. (Edgaras, 30)</i></p> <p><i><...> tai apie seksą aišku, kad kalbam, kas be ko. čia juk normalu ir vyriška, tai neatsiejama gyvenimo dalis, tai ir kalbam. Manau ir pasigiria daug kas, tipo padariau tą, ar aną. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>vyriskumas mano galva turi 2 kryptis. Vienas susijęs su sexu (Tadas, 25)</i></p> <p><i>Kad apskritai seksas(jo daznis) ieina i Vyriskumo savoka,as neginčiju (Tomas, 41)</i></p> <p><i>Čia manau daug įtakoja. Juk vyras turi būti pajėgus sekse ir apskritai seksas yra varomasis variklis ir labai reikalingas. Kai ten moterys sako, kad tik viena galvoj vyrams, tai ir yra dalis tiesos, kad būtų nuotaika reikia gero sekso. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>pasijust dominuojanciu patinu (Edgaras, 30)</i></p>
perkamas seksas, kuris vertinamas neigiamai	<p><i>moraliniai įžadai tokie iškreipti, kad gal tarp šitų, o tokių pilna, nu prie tokių galima priskaityti pusę treninginių ir panašiai. O kai visai įprasta nusikeikti prie arba trenkti pagyvenusiam žmogui, ką mes ir matom. Vat gal tarp tokių aš manyčiau visai būtų priimtina pasigirti, kad pirko. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>Sexualiniai pasiekimai visad vertinami,o aplinkybes nera akcentuojamos. 😊 Jo,detales nutylimos.. (Tomas, 41)</i></p> <p><i>Kaip nekeista, nė sykio nesu girdėjęs, kad konkrečiai nors ir labai tarp atvirų pokalbių, jog nors vienas pasakytų jog „aš nupirkau“, kad „aš pramiegojau ir daviau jai pinigų“ tai taip, ne tai kad nuėjau paslaugos. Tikrai patikėk niekados to negirdėjau. (Saulius, 48)</i></p>

	<p><i>Buti vyru ir....prostitucijos tema labai prasilenkia-bent as taip manau (Tomas, 41)</i></p> <p><i>nea. nevyriska. o db net ir paciam nesmagu tai daryti. uztat jei ir kazko ieskau. tai tik abipusiam malonumui 😊 (Tadas, 25)</i></p> <p><i><...> vyriskas. Na tuo pats stengiuos buti 😊 uztat jau nebeperku 😊 (Tadas, 25)</i></p>
--	--

3 Klasteris „Vyru, kurie perka seksą hegemoninio vyriškumo supratimo naratyvas“

Istorija	komponentas	Citata
sekso pirkėjo portretas	šeimyninė situacija	<p><i>Jisai teigiamas žmogus <...>. su šeima, žmona, su drauge, nes paprastai jie būna jau iš šeimų ateina, turi vaikų <...>. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Nes čia ir vedę ir su vaikais, ir išsiskybę ir be vaikų, nevedę, įvairiai <...> (Policijos pareigūnas nr. 3)</i></p> <p><i>Bent jau vedę. O ten kokia padėtis šeimoj, ar santykiai – negaliu pasakyt. (Policijos pareigūnas nr. 1)</i></p>
	finansinė situacija	<p><i>Nu jis teigiamas aišku. <...> gerą darbą, padėtį visuomenėje. Jisai turi pinigų, pakankamai pasiturintis. <...> Vidutinės klasės, šiek tiek aukščiau gali būti. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Vyresni tai dirbantys buvo visi. Visi dirbantys. (Policijos pareigūnas nr. 1)</i></p> <p><i>nes tas kuris skaičiuoja tuos pinigėlius, jis nelabai turi galimybę nueiti, bet aišku jeigu turėtų, jis nueitų (nusijuokia). (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p>
	amžius	<p><i>Negalime apibrėžti amžiaus ribų, tai visos amžiaus grupės, tai gali būti ir nepilnamečiai. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Tiek amžius tiek jų ta socialinė padėtis yra neapibrėžiama. (Policijos pareigūnas nr. 3)</i></p> <p><i>Amžius nėra ribojamas, nežinau, nuo 20 iki kol pajėgus vyras, 60 ar 50. (Policijos pareigūnas nr. 1)</i></p>
	išsilavinimas ir profesija	<p><i>na tiktai pasakyčiau, kad tik su aukščiau, ne. Visokių yra. Bet jeigu tu turi pinigų, tai pasiturintis, o pas mus Lietuvoje, jei tu turi pinigų, tai daugiausiai išprusę, išsilavinę. Tai galime daryti tokią prielaidą, kad didesnė dalis yra išsilavinusių vyrų. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Taip, visų profesijų, absoliučiai. tai gali būti bet kas: kunigas, policininkas, gydytojas, advokatas. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Bet kuris. Vėlgi sakykim nuo to paties, kaip čia išsireikšt, šlavėjo iki vyriausybės nario, visokie. Jeigu Kauno miestą imam, tai visas elites Kauno lankosi. (Policijos pareigūnas, nr. 1)</i></p>

sekso pirkėjo elgesys reido ir sulaikymo metu	priešiškumas	<p>Nelabai noriai. Nes paprastai jam sukelia emocijas tokias, paprastai priešiškas, priešiškumas. O paskui jisai supranta, kad jam dėtis nėra kur, o paskui jisai duoda parodymus. (Policijos pareigūnas nr. 2)</p> <p><...> jie agresyvūs būna, neigia viską: „aš čia pas draugą užėjau“. <...> ir tie jaunesni kur būna agresyvūs, „nagli“ atsikalbinėja: „ką čia aš tas, anas...“ aišku, ką su jais. (Policijos pareigūnas nr. 1)</p>
	nustebimas	<p>Paprastai netikėta. Paprastai jie jaučia didelę gėdą. (Policijos pareigūnas nr. 2)</p> <p>Tai paprasčiausiai reakcija, tai vienareikšmiškai - nustebę, nes tarėsi tai dviese, tarkim su ta mergina, kuri verčiasi prostituciją, o čia dar atsiranda dar trečias asmuo, tai atitinkamai ir reakcija. (Policijos pareigūnas nr. 3)</p>
	neigimas	<p>Jie stengiasi paneigti. Aš nieko nedariau, atėjau pas draugę, čia mano pažįstama, mes čia bendraujam, mes čia vėl ir ateit, kad nieko nedarė <...>. (Policijos pareigūnas nr. 3)</p> <p><...> nepripažįsta, akivaizdžiai neigia. (Policijos pareigūnas nr. 1)</p>
	užtikrintumas	<p>Jie žino savo teises. Žino, aš suprantu, kad jie įvertina galimybes, <...>. Galbūt su kažkuo prieš tai pakalba, kaip man kalbėti, irgi kažkas tokio, o kas man bus jei policija atvažiuos sulaikyti. (Policijos pareigūnas nr. 2)</p> <p>Na jie pasitikintys savimi <...> jie labai puikiai žino ką sakyti, kaip pasakyti. <...> irgi žiūri į tave, kaip į pareigūną, bet kaip ir į vyrą, kuris tarytum turėtų suprasti jo poziciją ir būti pusėj jo, kad gal nu klausyk... (Policijos pareigūnas nr. 1)</p>
	galios demonstravimas	<p>Vyras – jis tvirčiau jaučiasi. <...> tas vyras ateina ne tik pinigini sandorį sudaryti su ta moterim, ateina su savo poreikiu, bet jis jaučiasi turintis galią ne tik čia, jis galią turintis ir prieš policijos pareigūną. Jo įvaizdis ar pozicija aš kaip suprantu jo užimama, jis visiškai demonstruoja tą galią, teisingumą savo pusės. <...> dar būna, ką tu čia man rodai, ar pažymėjimą ar panašiai, sakykim. Maždaug, darysi tu čia ką, aš ir pats galiu išsitraukti. <...> Kas ką nori, tas tą daro. Vienu žodžiu - aš noriu tuo užsiimu, nenoriu neužsiimu, jos reikalas ir mano ir tu čia nieko - asmeninis gyvenimas. (Policijos pareigūnas nr. 1)</p>
	viešumo baimė	<p>Kas gali sulaikyti pirkėjus ir stabdyti prostituciją, tai įstatymų baimė ir viešumas. Paviešinimas tų vyrų, kurie pirko tas paslaugas. (Policijos pareigūnas nr. 2)</p> <p>Prisipažino. Paprasčiausiai aš nenoriu detalių atskleisti, ten su šeimyninėm aplinkybėm buvo ne kas, ten būtų tekę į teismą eiti ir būtų ten sužinoję...to bijo. (Policijos pareigūnas nr. 1).</p>

atsiradę pasikeitimai po sulaikymo	greitas sumokėti baudas	<p><i>Sumoka, aišku, kad sumoka, nes tuomet, jei nesumokėtų, <...> antstoliai, paskui išieškoma, sužinos tada, greitai sužinos tada artimieji, šeima, žmona. Vis tiek gali paskui sužinoti ir darbovietė. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Kiek mums teko susidurti tai visi sumokėjo ir iš karto (juokiasi (Policijos pareigūnas nr. 3)</i></p>
	griaunantis stereotipus	<p><i>Aišku, mitas. Kiek mums teko su jais bendrauti telefonu, tai tikrai yra mitas, nes žmonės tokios fantazijos turi, kad tikrai nepasakysi, jog jiems sunku bendrauti. <...> paliegę kažkokie tai tikrai mitas. (Policijos pareigūnas nr. 3)</i></p> <p><i>Aš ir taip galėčiau pagalvot. Vėl tas stereotipas <...> kai teko susidurt, tai nepasitaikė, čia vat tokie normalūs pasirodė, ar be defektu, normalus žmogus. <...> Ne, kažkaip keista, nepasakyčiau, nesusidarė įspūdis nei iš kalbos, nei iš jų biografijos, kad kažkas jiems negerai. <...> tai nėra išskirtinis – paprastas eilinis žmogus, dirba, kažką veikia. (Policijos pareigūnas, nr .1)</i></p> <p><i>Ne, tai tikrai ne vargšai, lūzeriai. Ar nemoka kitaip, ar ten invalidai kokie nors. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p>
individualus socialinis darbas su sekso pirkėju		<p><i>Nu tai be abejo paklausa. Jeigu mes ją mažinsim tai ir reiškinys bus daugiau kontroliuojamas. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Manau, kad ne. Todėl, kad kaip keista, mes vėl grįžtam prie to paties, nu neslegia tai manęs, tiesiog neslegia. <...> . O nėra viduje konfliktų, nėra <...>. (Saulius, 48)</i></p> <p><i>Pakomentuok,prasau,Kokiu Tikslu tas pokalbis,ir kdl turi buti apskritai jis? 😊 Zmogaus poreikiu sarase yra toks-Myletis.Jei tureciau kazkoki Nenormalu poreiki,pvz,myletis su zuvimis,gal ir reiktu ieskot pagalbos 😊 (Tomas, 41)</i></p> <p><i>nu as tikrai nevaikščiočiau jokios pagalbos.ir as pasirenku gyvenima tiki koki as noriu.kaip as buvau nuejes saligas man pateike as ju nenustatinejau tada kas man patiko ir kas atitiko pasirinkau nemanau kad kazka azeminau.karta mieste buvom susitike tai pasiuliau nueiti i fima nu ir nuejom dar ir po vakarini kauna pasivaiksciojom.nu ir (Lukas, 39)</i></p> <p><i>aš tai kažin. nebent tapčiau nuo to priklausomas ir negalėčiau pats to kontroliuoti, o šiaip tai ne. Nu ką ten kalbėt. einu, nes noriu, nenorėsiu ir neisiu. (Henrikas, 29)</i></p> <p><i>Vienintelis dalykas, jeigu mane tai smarkiai prislėgtų karkotais, nu kol kas pats susitvarkydavau gyvenime su viskuo, bet jei būtų specas koks, nu aš turiu omenyje, kad kažkas pasakytų, kad iš tokių artimesnių draugų va pasakytų, kad tu nueik pas jį, nu nueik ir pamatysi, kad viskas bus geriau. Net, joku būdu pats neieškočiau. Tik kai man pripirštų ir pasakytų.</i></p>

		<p>(Saulius, 48)</p> <p><i>Nežinau, ar prostitucijos stigma žaloja. Ten jau sužaloti žmonės ateina. Kurie turi kažkokių tai problemų, kurie jau kitai negali, kurie turi kažkokių bėdų, ne šiaip sau jie ateina. <...> Kažkam gal ir reikalinga. Bet aš šito nežinau. Tačiau manau, kad kažkam yra reikalinga. Aišku, nes tai yra visuomenė, visuomenės įvairūs sluoksniai ir tų sluoksnių atstovai eina. Tai aišku, kad kažkam ir ta pagalba reikalinga, bet ne negalime teigti, kad absoliučiai visiems jiems reikalinga pagalba. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p> <p><i>Tikėtina, kad jei žmogus daro pažeidimą tai ir ta pagalba yra reikalingas. Nu iš kitos pusės vyriškis papuoles į tokią situaciją stengiasi viską kuo greičiau susitvarkyti ir čia ir dabar viską pabaigti ir nemanau, kad savo noru jis eis ir su socialiniais darbuotojais diskutuos ir aiškinsis savo priežastis, tai didelis klausukas. Moteris gal lengviau tą darytų, bet nemanau, kad neatsirastų ir tų vyrų, kurie tai darytų. (Policijos pareigūnas nr. 3)</i></p>
macro lygmeniu inicijuojant įstatymų pakeitimus		<p><i>Kiek aš mačiau, tai manau, kad Švedijos modelis visai neblogas, bet tokiu atveju pas mus daug ką reiktų pakeisti įstatymuose Lietuvoje. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p>
prevencija (keičiant normalizavimo požiūrį)		<p><i>Taip, kai pirma karta atsirado, ji buvo privaciu kolektyvu dalykas, o dabar ji visur ir tai yra normalus dalykas tapęs. <...> Tai greičiau visuomenės požiūris į seksą tampantis vis atviresnis (Edgaras, 30)</i></p> <p><i>Dabar galima rasti moterų, kurios gali išpildyti visas fantazijas ir tai atrodo pakankamai normalu, nes apie panašius dalykus diskutuojama viešumoje <...>. (Valdas, 24)</i></p> <p><i>Bet kokia prevencija <...>. Visiems atrodo, kad čia toks kaip ir romantiškas dalykas. Romantizuotas. (Policijos pareigūnas nr. 2)</i></p>